

Lokalna Strategia Rozwoju Lokalnej Grupy Działania „Kwiat Lnu”

(Gmina Marciszów, Lubawka, Wiejska Kamienna Góra, Czarny Bór, Stare Bogaczowice, Mieroszów)

Zespół Konsultantów

Irena Krukowska- Szopa

Krzysztof Szustka

Bożena Pełdiak

Maria Sopata

Opracowanie:

Fundacja Ekologiczna „Zielona Akcja”

Ul. Wrocławska 41, 59-220 Legnica

e-mail: biuro@zielonaakcja.pl

www.zielonaakcja.pl

Fundacja na Rzecz Rozwoju Ziemi Kamiennogórskiej Kwiat Lnu

Ul. Dworcowa 33, 58-420 Lubawka

e-mail: fundajakwiatlnu@wp.pl

www.kwiatlnu.pl

Szanowni Państwo!

Z satysfakcją przedstawiamy Państwu Lokalną Strategię Rozwoju przygotowaną w ramach działań Leader Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich dla gmin Kamienna Góra, Lubawka, Marciszów, Czarny Bór, Mieroszów, Stare Bogaczowice. Niniejszy dokument to rezultat kilkumiesięcznej, intensywnej pracy liderów Lokalnej Grupy Działania, przedstawicieli gmin i zespołu konsultantów Fundacji Ekologicznej „Zielona Akcja”. Strategia zbudowana jest wokół czterech celów wiodących:

- „Turystyką ważnym źródłem dochodów i poprawy jakości życia mieszkańców”
- „Zachowanie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego regionu”
- „Rozwój działalności usługowej na obszarach wiejskich”
- „Aktywne i zintegrowane społeczności lokalne i gminy LGD”.

Szeroki wachlarz opracowanych działań i zadań będzie realizowała powołane w tym celu Stowarzyszenie „Kwiat Lnu”. Stowarzyszenie będzie również kontynuować wcześniejszy dorobek Fundacji na Rzecz Rozwoju Ziemi Kamiennogórskiej „Kwiat Lnu” działającej na rzecz aktywizacji i integracji środowisk wiejskich tego obszaru.

Zachęcamy Państwa do zaangażowania się w realizację zapisanych w Strategii przedsięwzięć oraz pomysłów. Tylko z udziałem mieszkańców tego obszaru Strategia ma szansę wpłynąć na rozwój naszej ziemi.

Rada i Zarząd Lokalnej Grupy Działania

Spis Treści

Wstęp.....	6
1. Charakterystyka Lokalnej Grupy Działania jako jednostki odpowiedzialnej za realizację Lokalnej Strategii Rozwoju.....	12
1.1 Nazwa i status prawny LGD oraz data wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego i numer w tym rejestrze ...	12
1.1.1 Nazwa Lokalnej Grupy Działania	12
1.1.2 Status Prawny Lokalnej Grupy Działania	12
1.1.3 Data wpisu do Krajowego rejestru Sądowego.....	12
1.1.4 Numer w Krajowym Rejestrze Sądowym.....	12
1.2 Opis procesu budowania partnerstwa.....	12
1.3 Charakterystyka członków LGD albo jej partnerów i sposób rozszerzania lub zmiany składu LGD	15
1.4 Struktura rady lub innego organu LGD, do którego wyłącznej właściwości należy wybór operacji zgodnie z art. 62 ust. 4 rozporządzenia nr 1698/2005, zwanych dalej „organem decyzyjnym”	21
1.5 Zasady i procedury funkcjonowania LGD oraz organu decyzyjnego.	22
1.6 Kwalifikacje i doświadczenie osób wchodzących w skład organu decyzyjnego czyli Rady (załącznik 5). ...	25
1.7 Doświadczenie LGD i członków LGD albo jej partnerów w realizacji operacji (załącznik 6).....	25
2. Opis obszaru objętego LSR wraz z uzasadnieniem jego wewnętrznej spójności	25
2.1 Wykaz gmin wchodzących w skład LGD albo będących jej partnerami	25
2.2 Uwarunkowania przestrzenne, geograficzne, przyrodnicze, historyczne i kulturowe.....	26
2.2.1 Uwarunkowania przestrzenne i geograficzne.....	26
2.2.2 Uwarunkowania przyrodnicze.....	27
2.2.4 Uwarunkowania historyczne i kulturowe.....	34
2.3 Ocena społeczno- gospodarcza obszaru, w tym potencjału demograficznego i gospodarczego obszaru oraz poziomu aktywności społecznej.....	41
2.3.1 Potencjał demograficzny obszaru.....	41
2.3.2 Poziom zatrudnienia i lokalny rynek pracy	43
2.3.3 Rolnictwo	46
2.4 Specyfika obszaru	48
2.4.1. Specyfika geograficzna i środowiskowa	48
2.4.2. Specyfika historyczna i kulturowa.	48
3. Analiza SWOT dla obszaru objętego LSR, wnioski wynikające z przeprowadzonej analizy	50
4. Określenie celów ogólnych i szczegółowych LSR oraz wskazanie planowanych w ramach LSR przedsięwzięć.	53
5. Określenie misji i wizji LGD.....	75
6. Wskazanie spójności specyfiki obszaru z celami LSR.	76
7. Uzasadnienie podejścia zintegrowanego dla planowanych w ramach LSR przedsięwzięć.....	78
8. Uzasadnienie podejścia innowacyjnego dla planowanych w ramach LSR przedsięwzięć.	79
9. Określenie procedury oceny zgodności operacji z LSR, wyboru operacji przez LGD i odwołania od rozstrzygnięć organu decyzyjnego w sprawie wyboru operacji w ramach działania 4.1 Wdrażanie LSR oraz kryteriów, na podstawie których jest oceniana zgodność operacji z LSR oraz kryteriów wyboru operacji, a także procedury zmiany tych kryteriów.....	81
9.1 Procedura przyjmowania wniosków o dofinansowanie operacji w ramach wdrażania LSR	81
9.3 Procedura zmiany Lokalnych Kryteriów Wyboru	90
9.4 Procedura wyłączenia członka Rady od udziału w wyborze projektów.....	91
9.5 Procedura odwoławcza od decyzji Rady.....	92

10. Określenie budżetu LSR dla każdego roku jej realizacji	93
11. Opis procesu przygotowania LSR	98
12. Opis procesu wdrażania i aktualizacji LSR.....	101
13. Zasady i sposób dokonywania oceny (ewaluacji) własnej.....	103
14. Określenie powiązań LSR z innymi dokumentami planistycznymi związanymi z obszarem objętym LSR.....	104
15. Wskazanie planowanych działań, przedsięwzięć lub operacji realizowanych przez LGD w ramach innych programów wdrażanych na obszarze objętym LSR.....	109
16. Przewidywany wpływ realizacji LSR na rozwój regionu i obszarów wiejskich	112
17. Informacja o załącznikach:	113
Spis rysunków.....	113
Spis tabel	113
Spis literatury	114

Wstęp

Co to jest Leader?

Leader to europejski program wspierający społeczności, które stawiają na współpracę partnerską.

Inicjatywa LEADER realizowana jest w Unii Europejskiej od 1991r. stanowi nowe podejście do rozwiązywania problemów wsi. Warunkiem niezbędnym do pełnego i skutecznego realizowania polityki wobec obszarów wiejskich jest zaangażowanie społeczności wiejskich w proces podejmowania decyzji na poziomie lokalnym.

W krajach Unii Europejskiej powstało ponad 1000 Lokalnych Grup Działania (LGD) funkcjonujących na poziomie lokalnym. W Polsce działa około 200 grup. Przez swoje działania i inicjatywy dają pole do aktywności mieszkańcom wsi, wykorzystując w sposób innowacyjny lokalne zasoby przyrodniczo- kulturowe, przyczyniając się do tworzenia miejsc pracy i promocji obszarów wiejskich.

LEADER kładzie silny nacisk na partnerstwo pomiędzy trzema sektorami: publicznym, społecznym i ekonomicznym oraz na tworzenie pomiędzy nimi sieci powiązań celem wymiany doświadczeń, wzajemnej współpracy i realizacji wspólnych projektów.

W latach 2009- 2015 Leader będzie realizowany w Polsce w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich działania Osi 4.

Warunki udziału w działaniach Leader

Leader skierowany jest do obszarów wiejskich spójnych terytorialnie zamieszkałych przez 10-150 tys mieszkańców. W Programie Leader mogą ubiegać się o dofinansowanie:

- ♦ nowoutworzone Lokalne Grupy Działania, które powinny przybrać formę stowarzyszenia zgodnie z artykułem 15 ustawy z dnia 7 marca 2007 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz,
- ♦ dotychczasowe Lokalne Grupy Działania, które zakwalifikowały się do inicjatyw Leader II lub Leader + nie zmieniając swojej formy prawnej.

Lokalna Grupa Działania jest partnerstwem trójsektorowym składającym się z przedstawicieli sektora publicznego, społecznego i gospodarczego. LGD powinna opracować program wspólnych działań w formie dokumentu- Lokalne Strategii Rozwoju (LSR), która powinna opisywać takie obszary tematyczne jak : poprawa jakości życia na wsi, tworzenie pozarolniczych miejsc pracy, aktywizowanie mieszkańców i budowanie kapitału społecznego, wykorzystanie zasobów przyrodniczych i kulturowych w rozwoju lokalnym. Wdrożeniu LSR będą służyły środki Unii Europejskiej kierowane w ramach programu Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz aktywność mieszkańców i partnerów zaangażowanych w LGD.

Od 2009 r. mieszkańcy zamieszkali na obszarze LGD będą mogli ubiegać się o pomoc finansową w zakresie następujących działań (dalej zwanych operacjami):

- różnicowanie kierunku działalności nierolniczej
- odnowa i rozwój wsi
- tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw
- małe projekty

Zakres operacji Działań Leader

■ Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej

(Dz.U z 2007 r nr 200, poz.1442 – Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 października 2007 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania "Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013; Dz.U z dnia 16 maja 2008 r. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 6 maja 2008 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania "Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013)

○ Beneficjenci:

O pomoc może ubiegać się rolnik lub jego domownik w rozumieniu przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników, lub małżonek tego rolnika,

- który:

- a) jest obywatelem państwa członkowskiego Unii Europejskiej, jest pełnoletni i nie ukończył 60 roku życia, ma miejsce zamieszkania w miejscowości należącej do LGD,
- b) nie podlega wykluczeniu z ubiegania się o przyznanie pomocy na podstawie przepisów rozporządzenia Rady (WE) nr 1698/2005 z dnia 20 września 2005 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) (Dz. Urz. UE L 277 z 21.10.2005, str. 1, z późn. zm.) oraz przepisów Unii Europejskiej wydanych w trybie tego rozporządzenia lub przepisów odrębnych,
- c) nie wystąpił o przyznanie lub nie przyznano mu renty strukturalnej w ramach Planu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2004-2006 lub Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, zwanego dalej "Programem",
- d) jest nieprzerwanie ubezpieczony w pełnym zakresie na podstawie przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników, przez okres co najmniej ostatnich 12 miesięcy poprzedzających miesiąc złożenia wniosku o przyznanie pomocy,
- e) nie będzie realizował operacji jako wspólnik spółki cywilnej;

- jeżeli za rok poprzedzający rok złożenia wniosku o przyznanie pomocy, do gruntów rolnych wchodzących w skład gospodarstwa rolnego posiadanego przez tego rolnika, przyznano płatność do gruntów rolnych.

- Zakres pomocy: pomocy udziela się z tytułu podjęcia lub rozwoju działalności w zakresie: usług dla gospodarstw rolnych lub leśnictwa; usług dla ludności; sprzedaży hurtowej lub detalicznej; rzemiosła lub rękodzielnictwa; robót i usług budowlanych oraz instalacyjnych; usług turystycznych oraz związanych ze sportem, rekreacją i wypoczynkiem; usług transportowych; usług komunalnych; przetwórstwa produktów rolnych lub jadalnych produktów leśnych; magazynowania lub przechowywania

towarów; wytwarzania produktów energetycznych z biomasy; rachunkowości, doradztwa lub usług informatycznych (pełen wykaz znajduje się w załączniku nr 1 do rozporządzenia „Wykaz działalności nierolniczych, w zakresie których może być przyznana pomoc”)

○

○ Wysokość pomocy:

- Pomoc ma formę zwrotu max. 50% kosztów kwalifikowanych operacji;
- Maksymalna wysokość udzielonej pomocy jednemu beneficjentowi w gospodarstwie rolnym, w okresie realizacji programu, (2009- 2015) nie może przekroczyć 100 000 zł.
- Płatności- refundacja poniesionych kosztów etapowo lub za cały projekt.

▪ **Tworzenie i rozwój mikro przedsiębiorstw**

(Dziennik Ustaw z 2008 r. Nr 139 poz. 883 - Rozporządzenie Ministra Rolnictwa I Rozwoju Wsi z dnia 17 lipca 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach działania "Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013)

○ Beneficjenci:

O pomoc może ubiegać się osoba fizyczna:

1) która:

- a) podejmuje albo wykonuje we własnym imieniu działalność gospodarczą jako mikroprzedsiębiorca,
- b) jest obywatelem państwa członkowskiego Unii Europejskiej; jest pełnoletnia i nie ukończyła 60. roku życia; nie podlega przepisom o ubezpieczeniu społecznym rolników w pełnym zakresie,
- c) nie podlega wykluczeniu z ubiegania się o przyznanie pomocy na podstawie przepisów rozporządzenia Rady (WE) nr 1698/2005 z dnia 20 września 2005 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) (Dz. Urz. UE L 277 z 21.10.2005, str. 1, z późn. zm.), zwanego dalej "rozporządzeniem nr 1698/2005", oraz przepisów Unii Europejskiej wydanych w trybie tego rozporządzenia lub przepisów odrębnych, których regulacje dotyczą realizacji operacji,
- d) w przypadku podmiotów innych niż podmioty podejmujące lub wykonujące działalność gospodarczą obejmującą świadczenie usług dla gospodarstw rolnych lub leśnictwa, ma miejsce zamieszkania w miejscowości należącej do gminy LGD,
- e) w przypadku podmiotów podejmujących lub wykonujących działalność gospodarczą obejmującą świadczenie usług dla gospodarstw rolnych lub leśnictwa, ma miejsce zamieszkania na obszarach wiejskich, to jest w miejscowości należącej do LGD;

2) której, w okresie ostatnich 2 lat poprzedzających złożenie wniosku o przyznanie pomocy, nie przyznano pomocy w ramach działania "Wsparcie oraz promocja przedsiębiorczości i samozatrudnienie" objętego Programem Operacyjnym "Kapitał Ludzki, 2007-2013".

- Zakres pomocy: usługi dla gospodarstw rolnych lub leśnictwa; usługi dla ludności; sprzedaży hurtowej lub detalicznej; rzemiosła lub rękodzielnictwa; roboty i usługi budowlane oraz instalacyjne; usługi turystyczne oraz związanych ze sportem, rekreacją i wypoczynkiem; usługi transportowe; usługi komunalne; przetwórstwo produktów rolnych lub jadalnych produktów leśnych; magazynowanie lub przechowywania towarów; wytwarzanie produktów energetycznych z biomasy; rachunkowości, doradztwa lub usług informatycznych. (*Pełen zakres znajduje się w Załączniku nr 1 do Rozporządzenia „Wykaz działalności gospodarczych, w których może być przyznana pomoc”*)
- Wysokość pomocy przyznanej na realizację operacji nie może przekroczyć:
 - 100 000 zł - jeśli biznes plan przewiduje utworzenie od 1 do 2 miejsc pracy,
 - 200 000 zł - jeśli biznes plan przewiduje utworzenie od 3 do 4 miejsc pracy,
 - 300 000 zł - jeśli biznes plan przewiduje utworzenie co najmniej 5 miejsc pracy
 - Pomoc ma formę zwrotu max. 50% kosztów kwalifikowanych operacji,
 - Płatność- refundacja poniesionych kosztów etapowo za cały projekt.

Maksymalna wysokość pomocy udzielonej jednemu beneficjentowi, w okresie realizacji programu (w latach 2009- 2015), nie może przekroczyć 300 000 zł. W przypadku przetwórstwa produktów rolnych lub jadalnych produktów leśnych, maksymalna wysokość pomocy udzielonej jednemu beneficjentowi, w okresie realizacji programu, wynosi 100 000 zł.

▪ **Odnowa i rozwój wsi**

(Dziennik Ustaw z 2008 r. Nr 38 poz. 220 – Rozporządzenie Ministra Rolnictwa I Rozwoju Wsi z dnia 14 lutego 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania "Odnowa i rozwój wsi" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013; Rozporządzenie Ministra Rolnictwa I Rozwoju Wsi z dnia 31 lipca 2008 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania "Odnowa i rozwój wsi" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013)

○ Zakres pomocy:

Pomocy udziela się podmiotom z tytułu inwestycji w zakresie:

- remontu, przebudowy i wyposażenia obiektów pełniących funkcje publiczne, społeczno-kulturalne, rekreacyjne i sportowe, w tym obiektów zabytkowych;
 - remontu, przebudowy i wyposażenia obiektów służących promocji obszarów wiejskich, w tym propagowaniu i zachowaniu dziedzictwa kulturowego, tradycji, sztuki lub kultury; kształtowania przestrzeni publicznej;
 - budowy lub remontu, przebudowy publicznej infrastruktury związanej rozwojem funkcji turystycznych, sportowych i społeczno-kulturalnych;
 - zakupu obiektów zabytkowych lub charakterystycznych dla tradycji budownictwa w danym regionie oraz ich adaptację na cele publiczne;
 - odnawiania, eksponowania lub konserwacji lokalnych pomników historii, obiektów architektury sakralnej i miejsc pamięci.
- Ogólne zasady finansowania:
 - refundacji podlegają koszty kwalifikowane poniesione przez beneficjenta, w wysokości nie przekraczającej 75% tych kosztów, z tym że dla jednej miejscowości – nie więcej niż 500 000 zł w okresie realizacji programu,

- wysokość pomocy nie może być wyższa niż 500 000 zł, także w przypadku operacji realizowanej w więcej niż jednej miejscowości, z tym że kwotę tę dzieli się proporcjonalnie do kosztów realizacji w każdej z tych miejscowości,
 - wysokość pomocy przyznanej na realizację jednej operacji nie może być niższa niż 25 000 zł, według kalkulacji kosztów określonych we wniosku o przyznanie pomocy.
- Beneficjent:
- gmina,
 - instytucja kultury, dla której organizatorem jest jednostka samorządu terytorialnego,
 - kościół lub związek wyznaniowy,
 - organizacja pozarządowa pożytku publicznego,
 -
- **Małe projekty**
(Dz.U. nr 138, poz. 868 - Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 8 lipca 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach działania „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007—2013)
- Beneficjentami „małych projektów” mogą być:
- osoby fizyczne: pełnoletnie, zameldowane lub prowadzące działalność na obszarze LGD
 - osoba prawna lub jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej, utworzona na podstawie przepisów ustaw, w tym fundacja albo stowarzyszenie z siedzibą na obszarze LSR lub prowadzą działalność na tym obszarze
 - osoby prawne i jednostki organizacyjne o charakterze kościelnym lub związków wyznaniowych,
- Zakres pomocy:
- podnoszenie świadomości mieszkańców wsi, w tym poprzez organizację szkoleń i innych przedsięwzięć o charakterze edukacyjnym i warsztatowym dla podmiotów z obszaru objętego LSR;
 - podniesienia jakości życia ludności na obszarze działania LGD, w tym poprzez:
 - udostępnianie na potrzeby społeczności wiejskiej urządzeń i sprzętu komputerowego, w tym urządzeń i sprzętu umożliwiającego dostęp do Internetu;
 - organizację imprez kulturalnych, rekreacyjnych, sportowych na obszarze objętym działalnością LGD;
 - rozwój aktywności społeczności lokalnej, w tym poprzez:
 - promocję lokalnej twórczości ludowej, kulturalnej i artystycznej z wykorzystaniem lokalnego dziedzictwa kulturowego, historycznego oraz przyrodniczego;
 - kultywowanie miejscowych tradycji, obrzędów i zwyczajów;
 - kultywowanie tradycyjnych zawodów i rzemiosła;
 - kultywowanie języka regionalnego i gwary
 - rozwój agroturystyki i turystyki na obszarach wiejskich, w tym poprzez:

- utworzenie lub zmodernizowanie bazy informacji turystycznej oraz stron www, przygotowanie i wydanie folderów i innych publikacji informacyjnych dotyczących obszaru objętego Lokalną Strategią Rozwoju;
 - budowę/odbudowę lub oznakowanie małej infrastruktury turystycznej, w szczególności punktów widokowych, miejsc wypoczynkowych i biwakowych, tras narciarstwa biegowego, zjazdowego, szlaków wodnych, szlaków rowerowych, szlaków konnych, ścieżek spacerowych lub dydaktycznych;
 - zachowanie lub odtworzenie, zabezpieczenie i oznakowanie cennego lokalnego dziedzictwa krajobrazowego i przyrodniczego w szczególności obszarów objętych poszczególnymi formami ochrony przyrody w tym obszarów Natura 2000
 - zachowanie lokalnego dziedzictwa kulturowego i historycznego, w tym poprzez:
 - odbudowę albo odnowienie lub oznakowanie budowli lub obiektów małej architektury wpisanych do rejestru zabytków lub objętych wojewódzką ewidencją zabytków
 - odnawianie dachów lub elewacji zewnętrznych budynków wpisanych do rejestru zabytków lub objętych wojewódzką ewidencją zabytków
 - remont lub wyposażenie muzeów
 - remont lub wyposażenie świetlic wiejskich
 - inicjowanie powstawania, rozwoju, przetwarzania, wprowadzenia na rynek oraz podnoszenia jakości produktów i usług bazujących na lokalnych zasobach, w tym naturalnych surowcach lub produktach rolnych i leśnych, oraz tradycyjnych sektorach gospodarki.
 - Wykorzystanie energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych w celu poprawienia warunków prowadzenia działalności kulturowej lub gastronomicznej
- Wysokość pomocy: na operacje z zakresu „małych projektów” wynosić będzie maksymalnie 70% kosztów kwalifikowanych operacji nie więcej jednak niż 25 tys. zł; przy czym całkowity koszt operacji nie może być niższy niż 4,5 tys. zł oraz wyższy, niż 100 tys. zł w okresie realizacji programu (2009-2015)

Zasady składania wniosków do LGD

Wnioski powinny być zgodne z Lokalną Strategią Rozwoju. Termin naboru będzie ogłaszała Lokalna Grupa Działania. Wnioski do finansowania będzie wybierała Rada LGD.

Leader będzie także finansować funkcjonowanie LGD:

▪ Nabywanie umiejętności i aktywizacja

Pomoc przyznawana dla LGD w ramach działania może w szczególności dotyczyć:

- badań nad obszarem objętym LSR;
- informowania o obszarze działania LGD oraz o LSR;
- szkolenia kadr biorących udział we wdrażaniu LSR;
- wydarzeń o charakterze promocyjnym związanych z obszarem działania LGD;
- szkolenia lokalnych liderów
- animowania społeczności lokalnych;
- kosztów bieżących LGD,

- **Wdrożenie projektów współpracy**
 - Wspólne przedsięwzięcia realizowane przez LGD

Więcej informacji www.minrol.gov.pl, www.kwiatlnu.eu

1. Charakterystyka Lokalnej Grupy Działania jako jednostki odpowiedzialnej za realizację Lokalnej Strategii Rozwoju.

1.1 Nazwa i status prawny LGD oraz data wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego i numer w tym rejestrze

1.1.1 Nazwa Lokalnej Grupy Działania

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Kwiat Lnu”

1.1.2 Status Prawny Lokalnej Grupy Działania

Stowarzyszenie które powstało w oparciu o art. 15 ustawy z 7 marca 2007r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (Dz. U. Nr 64, poz. 427 oraz z 2008r. Nr 98, poz. 634).

1.1.3 Data wpisu do Krajowego rejestru Sądowego

26.08.2008 r.

1.1.4 Numer w Krajowym Rejestrze Sądowym

0000312366

1.2 Opis procesu budowania partnerstwa.

Historia partnerstwa

Do tej pory na terenie powiatu kamiennogórskiego działała Lokalna Grupa Działania Fundacja na Rzecz Rozwoju Ziemi Kamiennogórskiej „Kwiat Lnu”, która została ustanowiona aktem notarialnym z dnia 23.01.2006r jako Fundacja Na Rzecz Rozwoju Ziemi Kamiennogórskiej „Kwiat Lnu”.

Fundacja została założona przez 27 założycieli w tym 18 osób fizycznych, 9 podmiotów prawnych (6 stowarzyszeń i fundacji i 3 przedsiębiorstwa) działających na terenie Ziemi Kamiennogórskiej. W ten sposób już przy powoływaniu Fundacji został zachowany odpowiedni parytet sektora pozarządowego i biznesu.

Działalność Fundacji opierała się w głównej mierze na działaniach związanych z wdrażaniem i realizowaniem projektu „Lepsze jutro dla kamiennogórskich wsi, czyli jak wdrożyć produkt lokalny i poprawić jakość życia mieszkańców” realizowanego Pilotażowego Programu LEADER+ Schemat II w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego „Restrukturyzacja modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004-2006”. Powstanie Fundacji było konsekwencją złożenia wniosku do I Schematu Programu Leader +, a jednocześnie warunkiem na otrzymanie środków finansowych na wdrażanie projektu w ramach wspomnianego programu.

Do czasu zarejestrowania Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania Kwiat Lnu w Krajowym Rejestrze Sądowym, oficjalną LGD na terenie gmin pozostaje Fundacja.

Zgromadzenie Fundatorów utworzyło 27 osób prawnych i fizycznych reprezentujących sektor społeczny i gospodarczy. Najważniejsze zadania tego organu to powoływanie Członków Rady, wprowadzanie zmian w statucie, uchwalanie regulaminu Rady, opiniowanie spraw Rady i Zarządu. Fundatorzy założyciele tworzą organ zamknięty Fundacji. Rada Fundacji to organ otwarty nie ograniczony limitem członków. W skład Rady mogą być przyjmowane osoby fizyczne i prawne, które złożą deklarację pracy w Radzie. W radzie zostanie zapewniony odpowiedni podział sektorów, powinno być co najmniej 50% partnerów z sektora społecznego i gospodarczego oraz nie mniej niż 40% kobiet i nie mniej niż 40% mężczyzn. Inicjowanie pozyskania nowych partnerów społecznych organizuje Zarząd. Rada tworzy grupy robocze pomocne w realizacji ZSROW. Rada również powołuje i ocenia Zarząd, wytycza kierunki działań Fundacji, określa zasady wsparcia finansowego w tym zasady regrantingu.

Obecny skład Rady:

1. ECEAT- Poland Europejskie Centrum dla Rolnictwa Ekologicznego,
2. Uczniowski Klub Sportowy „Debiut” ,
3. Fundacja Rozwoju Miasta i Gminy Lubawka „Brama Lubawska”
4. Karkonoskie Stowarzyszenie Hodowców Bydła
5. Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Chełmska Śląskiego „Tkacze Śląscy”,
6. Stowarzyszenie Rozwoju Gminy Marciszów „Kolorowe Jeziorka”
7. Bożena Kończak
8. Grzegorz Szmajdziński
9. Stowarzyszenie Społeczno Kulturalne „Granica”
10. Alina Siulborska,
11. Adam Chronowski,
12. Janusz Banasiewicz
13. Anna Benkrnam-Kuncewicz
14. Joanna Cebula
15. Tomasz Kulon
16. Bogusław Czyczkan
17. Tadeusz Prociak
18. Zygmunt Kiecka
19. Agata Szwed
20. Zuzanna Bocheńska
21. Danuta Rogińska
22. Ewa Dębska
23. Barbara Jochymek
24. Gmina Kamienna Góra
25. Miasto i Gmina Lubawka
26. Gmina Marciszów
27. Powiat Kamienna Góra.
28. Stanisław Szmajdziński
29. Dorota Kózka – Burchardt
30. Krzysztof Kiewicz
31. Małgorzata Bednarek
32. Zbigniew Bednarek
33. Anna Szwalec

34. Waldemar Szwalec

35. Dominik Dorabiała

Zarząd Fundacji także ma zachowany odpowiedni parytet płci i sektorów. Zarząd został powołany na podstawie rekomendacji Rady na 3 letnią kadencję. Zarząd reprezentuje Fundację na zewnątrz. Zarządza majątkiem, uchwała programy i plany, realizując zadania osi Leader w tym:

- przyjmowanie i rozpatrywanie wniosków o wsparcie,
- tworzenie listy rankingowej projektów,
- podpisywanie umów z projektodawcą po uzyskaniu pozytywnej opinii Regionalnego Komitetu ds. Leader,
- przyjmowanie i rozpatrywanie wniosków o płatność,
- autoryzacja płatności,
- kontrola realizacji projektów,
- monitorowanie i sprawozdawczość z realizacji wdrożonych działań,
- raportowanie o nieprawidłowościach,
- informowanie i promocja.

Zarząd działa w składzie 7 osób w tym 4 kobiety i 3 mężczyzn:

- Grzegorz Szmajdziński – Starostwo Powiatowe w Kamiennej Górze,
- Teresa Sobala – Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Chełmska Śląskiego „Tkacze Śląscy”
- Bożena Pełdiak – (prezes) Stowarzyszenie Społeczno- Kulturalne „Granica”,
- Liliana Tokarska – Urząd Gminy Marciszów,
- Arkadiusz Wierciński – Urząd Miasta i Gminy w Lubawce,
- Ewa Dębska – Górska Turystyka Konna i Hipoterapia „Koniewo”, Dębrznik,
- Patryk Straus – Urząd Gminy Kamienna Góra.

Komisja Rewizyjna pełni funkcje kontrolne wobec Zarządu, 3 osobowy skład reprezentuje sektor publiczny, społeczny i gospodarczy.

Osoby pracujące w Fundacji, to animatorzy partnerstw lokalnych, posiadający doświadczenie w pisaniu jak i realizowaniu różnorodnych projektów i działań. Prezesem jest osoba prowadząca dodatkowo Stowarzyszenie Społeczno- Kulturalne „Granica” i ma ona bogate doświadczenie w działaniach i pracy z ludźmi oraz realizację projektów min z programu : Sokrates (projekt dla kobiet wiejskich międzynarodowy POLSKA- WALIA-SŁOWACJA), Polska Fundacja Dzieci i Młodzieży, Polsko- Amerykańska Fundacja Wolności, Akademia Rozwoju Filantropii w Polsce, Fundacja Wspomagania Wsi i inne. Założycielami Fundacji było 27 podmiotów stanowiących wcześniej nieformalną strukturę Grupy Partnerskiej.

Grupa Partnerska „Partnerstwo dla Ziemi Kamiennogórskiej”(w skrócie GP PdZK) została zainicjowana w 2001 jako nieformalna koalicja działająca pod patronatem Fundacji „Partnerstwo dla Środowiska” z Krakowa. W czerwcu 2004 GP „PdZK” uzyskała dofinansowanie z ww. fundacji na organizację i prowadzenie sekretariatu, za którego działanie był odpowiedzialny Związek Pracodawców Powiatu Kamiennogórskiego. Grupa Partnerska „Partnerstwo dla Ziemi Kamiennogórskiej” skupiała 20 partnerów, reprezentujących sektory: organizacji pozarządowych, biznesu oraz jednostek samorządu terytorialnego z obszaru gmin: Kamienna Góra (gm. wiejska), Kamienna Góra (gm. miejska), gmina Lubawka (gm. wiejsko-miejska), Marciszów (gm. wiejska). Struktura Partnerstwa w 2005 przedstawiała się następująco:

- organizacje pozarządowe – 53%
- biznes – 26%

- jednostki samorządu terytorialnego – 21%.

Organizacje pozarządowe:

- Fundacja Rozwoju Miasta i Gminy Lubawka ”Brama Lubawska”
- Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju regionalnego „Perła Baroku”
- Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Chełmska Śl „Tkacze Śląscy”
- Fundacja Dom Trzech Kultur „Parada”
- Stowarzyszenie Rozwoju Gminy Marciszów „Kolorowe Jeziora”
- Sudeckie Towarzystwo Turystyki Wiejskiej – koło Kamienna Góra
- Kamiennogórskie Towarzystwo Regionalne
- Fundacja Partnerstwo dla Środowiska
- Kamiennogórskie Forum Bibliotekarzy
- Europejskie Centrum Ekologicznego Rolnictwa i Turystyki „ECEAT POLAND”
- Stowarzyszenie Społeczno - Kulturowe „GRANICA” Samorządy (i organizacje w strukturach samorządów):
 - Powiat kamiennogórski
 - Muzeum Tkactwa Dolnośląskiego
 - Gmina Miejsko-Wiejska Lubawka
 - Gmina Wiejska Kamienna Góra
 - Gmina Wiejska Marciszów
- Biznes:
 - BO-WA-DE Przedsiębiorstwo Wielobranżowe
 - Związek Pracodawców Powiatu Kamiennogórskiego
 - Restauracja „Rustykalna”
 - Agencja Fotograficzna „PRO-FOT”
 - Firma Przewozowa „Zwiedzaczek”

„Partnerstwo dla Ziemi Kamiennogórskiej” było inicjatorem przygotowania wniosku do pilotażowego programu Leader+. W imieniu grupy wniosek złożyła gmina wiejska Kamienna Góra. Partnerstwo posiada dobrze zorganizowany zespół aktywnych osób, które stanowią obecnie trzon Lokalnej Grupy Działania powołanej w formie fundacji. Są to osoby z kilkuletnim doświadczeniem współpracy trójsektorowej i prowadzenia projektów społecznych. Współpracują oni ze sobą już od kilku lat i uzupełniają się w różnych działaniach i realizacji różnorodnych zadań.

1.3 Charakterystyka członków LGD albo jej partnerów i sposób rozszerzania lub zmiany składu LGD

Tabela 1 Członkowie Stowarzyszenia

Jednostki Samorządu terytorialnego /sektor publiczny/	Organizacje pozarządowe /sektor społeczny/	Osoby Fizyczne /sektor prywatny i/ lub gospodarczy./
<ul style="list-style-type: none"> - Gmina Lubawka - Gmina Kamienna Góra - Gmina Marciszów - Powiat Kamiennogórski - Gmina Stare Bogaczowice - Gmina Mieroszów - Gmina Czarny Bór - Biblioteka publiczna Gminy Kamienna Góra z siedzibą w Pisarzowicach - Ośrodek Kultury Gminy 	<ul style="list-style-type: none"> - Ludowy Klub Sportowy „Gambit” z siedzibą w Chełmsku Śląskim - Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Chełmska Śląskiego „Tkacze Śląscy” - Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju wsi Ogorzelec - Ochotnicza Straż Pożarna w Janiszowie - Gminne Zrzeszenie Ludowe Zespoły Sportowe z siedzibą w 	<ul style="list-style-type: none"> -Bożena Kończak -Agata Szwed -Zygmunt Jan Kiecka -Andrzej Mizera -Bogusław Czyczkan -Bogdan Urbaniak -Lesław Dudzic -Barbara Jochymek -Dominik Dorabiała -Justyna Janicka -Adam Hronowski

<p>Kamienna Góra z siedzibą w Krzeszowie</p> <p>- Mioszowski Centrum Kultury</p>	<p>Kamiennej Górze</p> <p>- Ludowy Zespół Sportowy „Auxilia” Janiszów</p> <p>- Stowarzyszenie Społeczno-Kulturalne „Granica” z siedzibą w Lubawce</p> <p>- Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Społeczności Wiejskiej „Brama Czadrowska”</p> <p>- Klub Przyrodników z siedzibą w Świebodzinie i Uniemyślu</p> <p>- Fundacja na Rzecz Rozwoju Ziemi Kamiennogórskiej „Kwiat Lnu”</p> <p>- Fundacja „Ostoja” z siedzibą w Kamiennej Górze</p> <p>- Stowarzyszenie Entuzjastów Klasycznej Muzyki Organowej Ziemi Kamiennogórskiej „Ukłon dla Cecylii”</p> <p>- Fundacja Sztuki Współczesnej In Situ</p> <p>- Fundacja Edukacji Europejskiej</p>	<p>-Henryk Mazur</p> <p>-Anna Wądołowska—Grabowska</p> <p>-Krzysztof Kiewicz</p> <p>-Kamila Misztal</p> <p>-Władysław Kmieć</p> <p>-Marcin Makaś</p> <p>-Patrik Straus</p> <p>-Jarosław Baranowski</p> <p>-Barbara Justa</p> <p>-Waldemar Pełdiak</p> <p>-Mirosław Wolak</p> <p>-Małgorzata Bliskowska</p> <p>-Katarzyna Dosekoczyńska</p> <p>-Joanna Cebula</p> <p>-Janusz Banasiewicz</p> <p>-Grzegorz Szmajdziński</p> <p>-Aleksandra Jochymek</p> <p>-Sławomir Zieleń</p> <p>-Sławomira Klijanowicz-Marciniec</p> <p>-Zbigniew Bednarek</p> <p>-Małgorzata Bednarek</p> <p>-Iwona Radziejewska</p> <p>-Danuta Olszewska</p> <p>-Ewa Dębska</p> <p>-Mirosław Drapała</p> <p>-Irena Wyciślik</p> <p>-Adam Żuraw</p> <p>-Sylwester Wańczyk</p> <p>-Jan Ochmański</p> <p>-Sławomir Antoniewski</p> <p>-Tadeusz Prociak</p> <p>-Olga Latuszek</p> <p>-Tomasz Fąka</p> <p>-Maria Sopata-Kołodziej</p> <p>- Sylwestra Wawrzyniak</p> <p>- Anna Fedoruk</p> <p>-Radosława Stromel-Switeńka</p> <p>- Barbara Chaczko</p> <p>-Sławomir Skoneczny</p>
--	--	--

Tabela 2 Charakterystyka członków

lp.	Nazwa Członka	Sektor (publiczny, społeczny, gospodarczy)	Rodzaj prowadzonej działalności	Funkcja w strukturze LGD
1	Gmina Lubawka – Tomasz Kulon	Publiczny	Przedstawiciel jednostki samorządu terytorialnego	Członek zwyczajny stowarzyszenia
2	Klub Sportowy „Gambit” – Kazimierz Cieślak	Społeczny	Przedstawiciel stowarzyszenia	Członek zwyczajny stowarzyszenia

3	Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Chełmska Śląskiego „Tkacze Śląscy” – Teresa Sobala	Społeczny	Przedstawiciel stowarzyszenia	Członek zarządu
4	Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju wsi Ogorzelec – Tomasz Ambroziak	Społeczny	Przedstawiciel stowarzyszenia	Członek zwyczajny stowarzyszenia
5	Ochotnicza Straż Pożarna w Janiszowie – Andrzej Zbyszowski	Społeczny	Przedstawiciel stowarzyszenia	Członek zwyczajny stowarzyszenia
6	Gminne Zrzeszenie Ludowe Zespoły Sportowe – Marek Rzesutek	Społeczny	Przedstawiciel stowarzyszenia	Członek zwyczajny stowarzyszenia
7	Biblioteka Publiczna Gminy Kamienna Góra – Wioletta Świerad	Publiczny	Przedstawiciel samorządowej instytucji kultury	Członek zwyczajny stowarzyszenia
8	Ośrodek Kultury Gminy Kamienna Góra – Agnieszka Leśniak	Publiczny	Przedstawiciel samorządowej instytucji kultury	Członek zwyczajny stowarzyszenia
9	Gmina Stare Bogaczowice – Leszek Świątalski	Publiczny	Przedstawiciel jednostki samorządu terytorialnego	Członek zwyczajny stowarzyszenia
10	LZS „Auxilia” Janiszów – Elżbieta Gądek	Społeczny	Przedstawiciel stowarzyszenia	Członek zwyczajny stowarzyszenia
11	Gmina Mieroszów – Andrzej Laszkiewicz	Publiczny	Przedstawiciel jednostki samorządu terytorialnego	Członek rady
12	Gmina Marciszów - Stefan Zawierucha	Publiczny	Przedstawiciel jednostki samorządu terytorialnego	Członek rady
13	Stowarzyszenie Entuzjastów Klasycznej Muzyki Organowej Ziemi Kamiennogórskiej „Uklon dla Cecylii” – Krzysztof Majerski	Społeczny	Przedstawiciel stowarzyszenia	Członek zwyczajny stowarzyszenia
14	Gmina Kamienna Góra – Stanisław Szmajdziński	Publiczny	Przedstawiciel jednostki samorządu terytorialnego	Członek zwyczajny stowarzyszenia
15	Gmina Czarny Bór – Józef Piksa	Publiczny	Przedstawiciel jednostki samorządu terytorialnego	Członek rady
16	Fundacja na Rzecz Rozwoju Ziemi Kamiennogórskiej „Kwiat Lnu” – Bożena Pełdiak	Społeczny	Przedstawiciel fundacji	Członek zarządu

17	Stowarzyszenie Społeczno – Kulturalne „Granica” – Arkadiusz Wierciński	Społeczny	Przedstawiciel stowarzyszenia	Członek zwyczajny stowarzyszenia
18	Starostwo Powiatowe w Kamiennej Górze – Leszek Jaśnikowski	Publiczny	Przedstawiciel jednostki samorządu terytorialnego	Członek zwyczajny stowarzyszenia
19	Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Społeczności Wiejskiej „Brama Czadrowska” – Stanisław Dłużak	Społeczny	Przedstawiciel stowarzyszenia	Komisja Rewizyjna-Przewodniczący
20	Klub Przyrodników – Piotr Wasiak	Społeczny	Przedstawiciel stowarzyszenia	Członek zwyczajny stowarzyszenia
21	Fundacja „Ostoja” – Alina Siulborska	Społeczny	Przedstawiciel fundacji	Członek zwyczajny stowarzyszenia
22	Maria Sopata	Prywatny	Osoba fizyczna	Członek rady
23	Tomasz Fąka	Prywatny	Osoba fizyczna	Członek zarządu
24	Joanna Cebula	Prywatny	Osoba fizyczna	Członek rady
25	Janusz Banasiewicz	Prywatny	Osoba fizyczna	Członek zarządu
26	Grzegorz Szmajdziński	Prywatny +Gospodarczy	Osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą	Członek rady
27	Aleksandra Jochymek	Prywatny	Osoba fizyczna	Członek zwyczajny stowarzyszenia
28	Sławomir Zieleń	Prywatny	Osoba fizyczna	Członek zwyczajny stowarzyszenia
29	Sławomira Klijanowicz - Marciniec	Prywatny	Osoba fizyczna	Członek zwyczajny stowarzyszenia
30	Zbigniew Bednarek	Prywatny	Osoba fizyczna	Członek zwyczajny stowarzyszenia
31	Małgorzata Bednarek	Prywatny	Osoba fizyczna	Członek zwyczajny stowarzyszenia
32	Iwona Radziejewska	Prywatny	Osoba fizyczna	Członek zwyczajny stowarzyszenia
33	Danuta Olszewska	Prywatny	Osoba fizyczna	Członek zwyczajny stowarzyszenia
34	Ewa Dębska	Prywatny +Gospodarczy	Osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą	Członek zarządu
35	Mirosław Drapała	Prywatny	Osoba fizyczna	Członek zwyczajny stowarzyszenia

36	Sylwester Wańczyk	Prywatny	Osoba fizyczna	Członek zarządu
37	Jan Ochmański	Prywatny	Osoba fizyczna	Członek zwyczajny stowarzyszenia
38	Sławomir Antoniewski	Prywatny	Osoba fizyczna	Członek zwyczajny stowarzyszenia
39	Tadeusz Piotr Prociak	Prywatny + Gospodarczy	Osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą	Członek zwyczajny stowarzyszenia
40	Olga Latuszek	Prywatny	Osoba fizyczna	Członek zwyczajny stowarzyszenia
41	Marcin Makaś	Prywatny + gospodarczy	Osoba fizyczna	Członek zwyczajny stowarzyszenia
42	Patryk Straus	Prywatny	Osoba fizyczna	Członek zarządu
43	Jarosław Baranowski	Prywatny	Osoba fizyczna	Członek zarządu
44	Barbara Justa	Prywatny	Osoba fizyczna	Członek zwyczajny stowarzyszenia
45	Waldemar Pełdiak	Prywatny	Osoba fizyczna	Członek zwyczajny stowarzyszenia
46	Mirosław Wolak	Prywatny	Osoba fizyczna	Członek rady
47	Małgorzata Bliskowska	Prywatny	Osoba fizyczna	Członek zwyczajny stowarzyszenia
48	Katarzyna Doskoczyńska	Prywatny	Osoba fizyczna	Członek zwyczajny stowarzyszenia
49	Anna Wądołowska – Grabowska	Prywatny	Osoba fizyczna	Członek zwyczajny stowarzyszenia
50	Krzysztof Kiewicz	Prywatny	Osoba fizyczna	Komisja Rewizyjna
51	Kamila Misztal	Prywatny	Osoba fizyczna	Członek zwyczajny stowarzyszenia
52	Władysław Kmieciak	Prywatny	Osoba fizyczna	Członek zwyczajny stowarzyszenia
53	Dominik Dorabiała	Prywatny	Osoba fizyczna	Członek zwyczajny stowarzyszenia
54	Justyna Janicka	Prywatny	Osoba fizyczna	Członek zwyczajny stowarzyszenia
55	Adam Chronowski	Prywatny	Osoba fizyczna	Członek zwyczajny stowarzyszenia
56	Henryk Mazur	Prywatny	Osoba fizyczna	Członek zwyczajny stowarzyszenia
57	Bożena Kończak	Prywatny	Osoba fizyczna	Członek rady

58	Agata Szwed	Prywatny	Osoba fizyczna	Członek zwyczajny stowarzyszenia
59	Zygmunt Jan Kiecka	Prywatny+gospodarczy	Osoba fizyczna	Członek zwyczajny stowarzyszenia
60	Andrzeja Mizera	Prywatny	Osoba fizyczna	Członek zwyczajny stowarzyszenia
61	Bogusław Czyczkan	Prywatny	Osoba fizyczna	Członek zwyczajny stowarzyszenia
62	Bogdan Urbaniak	Prywatny	Osoba fizyczna	Członek zwyczajny stowarzyszenia
63	Lesław Dudzic	Prywatny	Osoba fizyczna	Komisja Rewizyjna
64	Barbara Jochymek	Prywatny +Gospodarczy	Osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą	Członek rady
65	Irena Wyciślik	Prywatny	Osoba fizyczna	Członek zwyczajny stowarzyszenia
66	Anna Fedoruk	Prywatny	Osoba fizyczna	Członek zwyczajny stowarzyszenia
67	Sylwestra Beata Wawrzyniak	Prywatny	Osoba fizyczna	Członek Zarządu
68	Radosława Stromel - Świteńka	Prywatny	Osoba fizyczna	Członek rady
69	Mieroszowski Centrum Kultury – Bogdan Rosicki	publiczny	Przedstawiciel samorządowej instytucji kultury	Członek zwyczajny stowarzyszenia
70	Fundacja Sztuki Współczesnej In Situ	społeczny	Przedstawiciel fundacji	Członek zwyczajny Stowarzyszenia
71	Barbara Chaczko	prywatny	Osoba fizyczna	Członek zwyczajny Stowarzyszenia
72	Fundacja Edukacji Europejskiej	Społeczny	Przedstawiciel Fundacji	Członek zwyczajny Stowarzyszenia
73	Sławomir Skoneczny	prywatny	Osoba fizyczna	Członek zwyczajny Stowarzyszenia

Na spotkanie założycielskie, które odbyło się 6 maja br., **przybyło 65** przedstawicieli sektora publicznego, społecznego i prywatnego i/ lub gospodarczego (lista jak wyżej).

Zgodnie z przyjętym statutem Stowarzyszenia §12, mówiącym o sposobie przystępowania. Kandydat do Stowarzyszenia składa pisemną deklarację Zarządowi zawierającą oświadczenie o przystąpieniu, zobowiązanie do opłacania składek, oświadczenie o zamiarze działania na rzecz rozwoju obszaru objętego Lokalną Strategią Rozwoju, a ponadto:

- osoby fizyczne: imię (imiona) i nazwisko, datę i miejsce urodzenia, adres, numer PESEL, dołączając pisemną rekomendację o której mowa w § 9 ust. 2 pkt. a) ostatni akapit.
- osoby prawne: nazwę (firmę), siedzibę, adres, numer Regon, dołączając także odpis z właściwego rejestru, jeżeli podlegają wpisowi do rejestru, uchwałę i deklarację o których mowa w § 9 ust. 2 pkt. b) czwarty i ostatni akapit oraz wskazując osobę reprezentującą ją w Lokalnej Grupie Działania.

O przyjęciu w poczet członków Stowarzyszenia decyduje Walne Zebranie Członków na wniosek Zarządu w formie uchwały. O swojej decyzji Zarząd niezwłocznie powiadamia pisemnie zainteresowanego.

Od decyzji odmownej zainteresowanemu przysługuje prawo odwołania do najbliższego Walnego Zebrania Członków, którego uchwała jest ostateczna. Odwołanie należy wnieść w terminie 1 miesiąca od otrzymania pisemnej informacji o decyzji Walnego Zebrania, za pośrednictwem Zarządu.

Szczegółowe procedury wstawiania w poczet członków Stowarzyszenia, a w szczególności sposób rozpowszechnienia informacji na temat takiej możliwości, częstotliwość i terminów regulować będzie uchwała Walnego Zebrania Członków, która zostanie podana do publicznej wiadomości.

Na kolejnym spotkaniu, w dniu 06 czerwca, na spotkanie przybyły dodatkowe 4 osoby, które na mocy przyjętej uchwały przez Zarząd zastały przez Prezesa Zarządu pozytywnie zaopiniowane na Walnym Zebraniu członków i tam przyjęły uchwałę w poczet członków Stowarzyszenia. Osoby te, w dalszej części spotkania uczestniczyli jak pełnoprawni członkowie organizacji z prawem do głosowania. Na spotkaniu w dniu 09 stycznia, w poczet członków zostało przyjętych kolejnych czterech kandydatów. **Aktualnie Stowarzyszenie liczy 73 członków.**

1.4 Struktura rady lub innego organu LGD, do którego wyłącznej właściwości należy wybór operacji zgodnie z art. 62 ust. 4 rozporządzenia nr 1698/2005, zwanych dalej „organem decyzyjnym”

Zgodnie z przyjętym statutem liczba członków Rady Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania Kwiat Lnu jest zmienna i ustalana każdorazowo po uzupełnieniu jej składu przez Walne Zebranie Członków, ale jest nie mniejsza niż 8 osób. Rada składa się z co najmniej 50% przedstawicieli podmiotów o których mowa w art. 6 ust. 1 lit b i c rozporządzenia Rady (WE) nr 1698/2005 z dnia 20 września 2005 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, czyli partnerów gospodarczych i społecznych oraz innych odpowiednich podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, organizacje pozarządowe, w tym organizacje zajmujące się zagadnieniami z zakresu środowiska naturalnego, oraz podmiotów odpowiedzialnych za promowanie równości mężczyzn i kobiet, działających na obszarze, którego dotyczy lokalna strategia rozwoju (parytet równowagi sektorów), przy czym w składzie Rady nie może być mniej niż 40% kobiet i mniej niż 40% mężczyzn (parytet równowagi płci). W skład Rady muszą wejść przedstawiciele wszystkich gmin będących Członkami Zwyczajnymi Stowarzyszenia, przy czym takim przedstawicielem może być osoba fizyczna zameldowana na terenie danej gminy lub osoba prawna mająca siedzibę na terenie tej gminy. Członkowie są odwoływani i powoływani przez Członków Walnego Zebrania. Rada Stowarzyszenia, została zatwierdzona składzie (tabela poniżej).

Tabela 3 Skład Rady Stowarzyszenia

LP.	Imię i Nazwisko członka Rady	Podmiot którego jest przedstawicielem	Sektor	Gmina, którą reprezentuje dany ułamek organu*
1.	Grzegorz Szmajdziński	Osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą	gospodarczy	Pracuje na terenie Gminy Lubawka na rzecz całego powiatu; związany z gminą Kamienna Góra
2.	Barbara Jochymek	Osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą	gospodarczy	mieszkaniec gminy Lubawka, prowadzi tam swoją działalność
3.	Józef Piksa	Urząd Gminy Czarny Bór	publiczny	Wice wójt gminy Czarny Bór
4.	Joanna Cebula	Osoba fizyczna	społeczny	mieszkaniec Gminy Kamienna Góra
5.	Andrzeja Laszkiewicz	Urząd Gminy Mieroszów	publiczny	mieszkaniec gminy Mieroszów, burmistrz tej gminy
6.	Bożena Kończak	Osoba fizyczna	społeczny	mieszkaniec gminy Kamienna Góra
7.	Mirosław Wolak	Osoba fizyczna	społeczny	mieszkaniec gminy Marciszów, sołtys jednej z miejscowości tej gminy
8.	Stefan Zawierucha	Urząd Gminy Marciszów	publiczny	mieszkaniec gminy Marciszów, wójt tej gminy
9.	Radosława Stromel- Świteńka	Osoba fizyczna	społeczny	mieszkaniec gminy Stare Bogaczowice, pracuje na jej terenie
10.	Arkadiusz Wierciński	Stowarzyszenie społeczno-kulturowe „Granica”	społeczny	Mieszkaniec gminy Lubawka, pracuje na jej terenie

Skład organu decyzyjnego wyrażony w procentowym udziale w poszczególnych sektorach kształtuje się następująco:

- 50% sektor społeczny;
- 30% sektor publiczny;
- 20 % sektor gospodarczy.

Przy wyborach zostały zachowane wszystkie parytety, które wskazane zostały zarówno w statucie Stowarzyszenia Kwiat Lnu., jak również w regulaminie wyborów do rady, zatwierdzonym przed rozpoczęciem głosowania.

1.5 Zasady i procedury funkcjonowania LGD oraz organu decyzyjnego.

- Nabór pracowników biura stowarzyszenia dokonywany jest zgodnie ze statutem, przez Zarząd Stowarzyszenia. Nabór nowych pracowników odbywać się będzie w drodze otwartego konkursu ogłaszanego na stronie internetowej LGD. Ogłoszenie zawierać będzie opis stanowiska, wymagania konieczne i pożądane, dokumenty jakie należy złożyć oraz termin składania ofert. Rekrutację ogłasza i przeprowadza Zarząd LGD. Szczegółowo nabór kandydatów do pracy określa regulamin naboru, który stanowi **załącznik nr 1** do niniejszego dokumentu.

- b) Sytuację wystąpienia trudności przy naborze pracowników spełniających wymagania konieczne, również opisuje wspomniany regulamin naboru pracowników.
- c) Aktualnie na stanowiskach pracy są już pracownicy, których nabór odbył się jeszcze przed zarejestrowaniem stowarzyszenia. Pracownikami są osoby wcześniej pracujące w Fundacji przy realizacji II Schematu Programu Leader+. Wymagane kwalifikacje, doświadczenie zawodowe, uprawnienia oraz zakres odpowiedzialności i obowiązków dla pracowników nowych / przyszłych pracowników Stowarzyszenia LGD Kwiat Lnu określa **załącznik nr 2** do niniejszego dokumentu.

Zarząd Stowarzyszenia ma zatwierdzony regulamin pracy (**załącznik nr 3**) Zarządu Stowarzyszenia, w którym jest mowa, o zatrudnianiu pracowników, a w razie występowania jakichś przeszkód czy problemów, ze spełnieniem przez kandydatów wymaganych kryteriów członkowie Zarządu na spotkaniu podejmują dalsze decyzje.

- d) Powoływanie i odwoływanie Członków Organu Decyzyjnego, jakim jest Rada szczegółowo określa zatwierdzony przed wyborami regulamin wyboru do rady, który brzmi następująco:
 - 1. Ustala się 10 osobowy skład RADY.
 - 2. Zgłoszenie kandydatów do RADY Stowarzyszenia zgodnie z zapisami Statutu § 18 ust.2,3,4,5. Dodatkowo na rekomendacji wskazany zostanie sektor jaki jest reprezentowany przez kandydata –publiczny lub społeczno-gospodarczy.
 - 3. Sprawdzenie kandydatur do RADY Stowarzyszenia przeprowadzone zostanie zgodnie z § 18 ust 6 Statutu.
 - 4. Za przeprowadzenie wyborów odpowiedzialna będzie 3 osobowa komisja skrutacyjna, powołana w jawnym głosowaniu.
 - 5. Przez przeprowadzenie wyborów rozumie się:
 - a) Zgłoszenie kandydatur do komisji skrutacyjnej,
 - b) Prezentacja poszczególnych kandydatów przez rekomendującego
 - c) Sporządzenie kart do głosowania, zawierających, co najmniej: imię i nazwisko oraz sektor jaki reprezentuje dany kandydat. Kolejność kandydatów na liście będzie zapisana alfabetycznie.
 - d) Rozdanie kart do głosowania osobom znajdującym się na Sali uprawnionym do głosowania.
 - e) Stwierdzenie na podstawie rozdanych kart wymaganego kworum do przeprowadzenia wyborów (zgodnego z § 19 Statutu) .
 - f) Zebranie kart do głosowania do urny.
 - g) Zliczenie głosów, sporządzenie i odczytanie protokołu. Protokół sporządzony będzie z uwzględnieniem sposobu korygowania wyników wyborów (procedura opisana niżej) w celu spełnienia parytetów § 25 ust 2 Statutu.

Zasady głosowania:

- a) Za **jeden głos uznaje** się zaznaczenie na liści wyborczej **MAKSYMALNIE 10 osób**, poprzez postawienie krzyżyka przy nazwiskach wybranych kandydatów, czyli proponowanego przez wyborcę składu RADY
- b) Za **głos ważny** uznaje się postawienie **nie więcej niż 10** krzyżyków przy nazwiskach kandydatów (1 krzyżyk przy 1 nazwisku) , postawienie większej liczby krzyżyków przy nazwiskach kandydatów zostanie uznany jako głos nieważny.
- c) W przypadku konieczności uzupełnienia składu władz za jeden głos uznaje się zaznaczenie na liście wyborczej **MAKSYMALNIE** tylu osób, poprzez postawienie krzyżyka, o ile uzupełniane są władze.

- d) W przypadku konieczności uzupełnienia składu władz za głos ważny uznaje się postawienie przy nazwiskach kandydatów nie liczby krzyżyków nie większej jak liczba więc niż liczba osób, o którą uzupełniane są władze
- e) Komisja skrutacyjna po przeliczeniu głosów sporządzi listę zawierającą nazwiska kandydatów podane w kolejności zgodnej z liczbą oddanych na nie głosów i z podaniem liczby głosów.
- f) Komisja skrutacyjna ustali skład RADY uwzględniając parytety określone w § 25 ust.2 w sposób następujący:
- Komisja sprawdzi, czy 10 kandydatów, którzy zebrali największą liczbę głosów w głosowaniu wypełnia parytety zapisane w § 25 ust 2, to znaczy czy reprezentanci sektora publicznego nie przeważają, czy żadna z płci nie przekracza 60% i czy każda z gmin ma swojego reprezentanta.
 - Jeżeli komisja skrutacyjna stwierdzi skład osobowy przyszłej rady nie wypełniający określonych parytetów, dokona zmian na liście skreślając kandydata, który otrzymał najmniejszą liczbę głosów, a dopisze taką kandydaturę, która spowoduje wypełnienie tych parytetów i ma największą liczbę głosów.
 - Skreślanie i uzupełnianie kandydatur do rady odbywać się będzie z uwzględnieniem wszystkich parytetów jednocześnie. **Na przykład:** jeżeli wśród 10 nazwisk, które otrzymały największą liczbę głosów stwierdzi się 7 mężczyzn, 6 reprezentantów sektora publicznego i 6 osób zameldowanych w Lubawce, to komisja znajdzie i wykreśli (o ile to możliwe) kandydaturę, która otrzymała najmniej głosów i będzie to kandydatura mężczyzny z sektora publicznego, mieszkańca Lubawki. Jeżeli w/w 3 warunki nie nastąpią łącznie, komisja wykreślać będzie kolejno kandydatury zaburzając wypełnienie określonych parytetów w następującej kolejności: parytet sektorowy, parytet równości płci, reprezentacja.
 - Uznaje się, że sektor publiczny powinien być reprezentowany minimalnie przez jednego przedstawiciela, a maksymalnie przez pięciu.
 - Sposób dopisania kolejnych kandydatur do składu rady odbędzie się analogicznie, to znaczy, że dopisane zostaną kandydatury z największą liczbą głosów (spoza listy sporządzonej w poprzednich krokach 10 osobowej listy), które wypełniają określone parytety, najlepiej w sposób łączny. **Na przykład:** jeżeli po weryfikacji listy okaże się, że komisja wykreśliła kobietę z sektora publicznego, uznając że taka kandydatura (z najmniejszą ilością głosów) zachwiała określone parytety, to lista uzupełniona zostanie o mężczyznę z sektora społeczno-gospodarczego. Dodatkowo okazać się może, że komisja szuka kandydatury określonej, co do miejsca zameldowania.
 - **Uwaga:** Uzupełnienie o nową kandydaturę, która powoduje wypełnienie danego parytetu nie może powodować naruszenia drugiego parytetu. **Na przykład:** jeżeli uzupełnienie o kandydaturę kobietę, którą otrzymała największą liczbę głosów (spoza listy sporządzonej w poprzednich krokach 10 osobowej listy) spowodowałaby brak reprezentacji którejkolwiek z 6 gmin będących członkami stowarzyszenia, to takiego uzupełnienia nie można dokonać, a należy szukać (zwracając uwagę na otrzymane głosy) innej kandydatury kobiecej, która zapewni reprezentację gmin. Uzupełnianie listy (po uprzednim wykreśleniu) odbywać się będzie w kolejności: parytet sektorowy, parytet równości płci, reprezentacja.
 - **Uwaga:** Jeżeli okaże się, że w wyborach nie uczestniczyły osoby, których kandydatury mogłyby spełnić określone parytety po uprzednim skorygowaniu listy, komisja skrutacyjna zawnioskuje do przewodniczącego zebrania o przeprowadzeniu wyborów uzupełniających w danym sektorze i/lub w danej płci i/lub dla danej gminy. **Na przykład :** jeżeli po skorygowaniu listy okaże się, że należy ją uzupełnić

- o kobietę z sektora społeczno – gospodarczego z Gminy Marciszów, to wybory uzupełniające przeprowadzone będą tylko dla takich kandydatur.
- e) Odwoływanie lub powoływanie członków organu decyzyjnego należą do kompetencji Walnego Zebrania Członków, o czym mówi §21 ust2 statutu Stowarzyszenia. Kadencja trwa trzy lata, a wcześniejsze wygaśnięcie mandatu może być spowodowane ustaniem członkostwa w Stowarzyszeniu, złożenia pisemnej rezygnacji, śmierci lub odwołania przez Walne Zebranie Członków (§17).
- f) Szczegóły dot. procedury wyłączenia członka organu decyzyjnego od udziału w dokonywaniu wyboru operacji w razie zaistnienia okoliczności, które mogą wywołać wątpliwości co do jego bezstronności, w szczególności w przypadku ubiegania się przez tego członka o wybór jego działania w ramach działania 4.1 wdrażanie LSR stanowiąca element **regulaminu pracy rady**, który stanowi **załącznik nr 4** do niniejszego dokumentu. W razie zaistnienia okoliczności podważających bezstronność członka Rady w procesie oceny wprowadza się niniejszą procedurę, która ma także za zadanie zapobieganie sytuacjom, w których członkowie Rady ocenialiby operacje złożone przez wnioskodawców, z którymi są w pewnych formalnych lub nieformalnych zależnościach, uzasadniających wątpliwość co do bezstronności w procesie oceny i wyboru. Ponadto Członkowie Rady każdorazowo przed posiedzeniem Rady poświęconemu ocenie operacji będą proszeni o wypełnienie **Deklaracji bezstronności i poufności** według wzoru zawartego w **załącznikach nr 1 i 2 do Regulaminu Rady**. W deklaracji bezstronności i poufności zawarte jest również oświadczenie członka Rady o zobowiązaniu do zachowania w tajemnicy wszystkich informacji i treści dokumentów dostępnych przy dokonywaniu oceny i wyboru.

Zapis o wyłączeniu członka Rady od głosowania znajduje się w § 18 Regulaminu Rady.

1.6 Kwalifikacje i doświadczenie osób wchodzących w skład organu decyzyjnego czyli Rady (załącznik 5).

1.7 Doświadczenie LGD i członków LGD albo jej partnerów w realizacji operacji (załącznik 6).

2. Opis obszaru objętego LSR wraz z uzasadnieniem jego wewnętrznej spójności

2.1 Wykaz gmin wchodzących w skład LGD albo będących jej partnerami

Lokalna Strategia Rozwoju tworzona dla sześciu gmin: gmina wiejska Kamienna Góra, Lubawka, Marciszów, Mieroszów, Stare Bogaczowice i Czarny Bór położonych na terenie powiatów kamiennogórskiego i wałbrzyskiego. W skład powiatu kamiennogórskiego wchodzi również gmina miejska Kamienna Góra, której niniejsza diagnoza i strategia nie obejmuje.

Tabela 4 Wykaz jednostek administracyjnych objętych programem Leader+

Gmina	Identyfikator jednostki podziału terytorialnego	Typ gminy	Obszar [km ²]	Ilość miejscowości	Ilość mieszkańców	Zasięg administracyjny
Gmina Czarny Bór	(0221042) – ONW górskie	wiejska	66	6	4.860	Borówno, Czarny Bór, Grzędy, Grzędy Górne, Jaczków, Witków Śląski

Gmina Kamienna Góra	(0207022) – ONW górskie	wiejska	158	21	8.768	Czadrow, Czarnów, Dębrznik, Dobromyśl, Gorzeszów, Janiszów, Jawiszów, Kochanów, Krzeszów, Krzeszówek, Leszczyniec, Lipienica, Nowa Białka, Ogorzelec, Olszyny, Pisarzowice, Przedwojów, Ptaszków, Raszków, Rędziny, Szarocin
Gmina Lubawka	(0207035) – ONW o specyficznych utrudnieniach	miejsko-wiejska	138	15	11.710	Błazejów, Błazkowa, Bukówka, Chełmsko Śl., Jarkowice, Miskowice, Niedamirów, Okrzeszyn, Opawa, Paczyń, Paprotki, Szczepanów, Uniemyśl, Stara Białka oraz miasto Lubawka
Gmina Marciszów	(0207042) – ONW o specyficznych utrudnieniach	wiejska	82	9	4.739	Ciechanowice, Domanów, Marciszów, Nagórniki, Pastewnik, Pustelnik, Sędziszów, Świdnik, Wieściszowice.
Gmina Mieroszów	(0221065) – ONW górskie	miejsko – wiejska	76	9	7.396	Golińsk, Kowalowa, Łączna, Nowe Siodło, Sokołowsko, Różana, Rybnica Leśna-Kamionka, Unisław Śląski oraz miasto Mieroszów
Gmina Stare Bogaczowice	(0221072) – ONW o specyficznych utrudnieniach	wiejska	88	8	4.140	Cieszów, Chwaliszów, Gostków, Jabłów, Lubomin, Nowe Bogaczowice, Stare Bogaczowice, Struga

[źródło: dane z gmin]

2.2 Uwarunkowania przestrzenne, geograficzne, przyrodnicze, historyczne i kulturowe.

2.2.1 Uwarunkowania przestrzenne i geograficzne

Rysunek 1 Mapa obszaru

gmin: Mieroszów, Lubawka, Marciszów, Czarny Bór, Stare Bogaczowice, Kamienna Góra. Wymienione gminy częściowo zajmują powiat kamiennogórski i wałbrzyski. Jest to obszar charakteryzujący się niezwykle ciekawymi i cennymi walorami przyrodniczo-kulturowymi.

Znaczne tereny LGD Kwiat Lnu wchodzą w obręb prawnie chronionych obszarów Sudetów Zachodnich i Środkowych, Południowo-Zachodnia część obszarów leśnych gminy Lubawka stanowi otulinę Karkonoskiego Parku Narodowego. Natomiast część obszarów, położonych w części zachodniej powiatu kamiennogórskiego, należy do Rudawskiego Parku Krajobrazowego. Przez teren LGD Kwiat Lnu przebiegają liczne szlaki turystyczne, piesze, rowerowe. Ponadto znajdują się też szlaki dydaktyczne, łączące cele rekreacyjne – wypoczynkowe z edukacyjnymi. Obszar ten charakteryzuje się zróżnicowaną budową geologiczną. Występują tu dwie jednostki geotektoniczne: Niecka Śródsudecka i utwory metamorficzne Rudaw Janowickich.

2.2.2 Uwarunkowania przyrodnicze

Pod względem hydrograficznym gminy prawie w całości leżą w dorzeczu rzeki Odry, zaś ich główną osią hydrograficzną jest rzeka Bóbr i Bystrzyca. Obie te rzeki są dopływem Odry. Niemal wszystkie rzeki należące do terenu LGD Kwiat Lnu charakteryzują się szybkim spadkiem wód na stosunkowo krótkich odcinkach oraz dużą zmiennością wodostanów. Rzeki i potoki tego obszaru potrafią gwałtownie wezbrać powodując często problemy powodziowe. Urozmaicenie budowy geologicznej tego regionu stało się powodem obfitości i zróżnicowania surowców mineralnych. Najważniejsze z nich to węgiel kamienny, baryt w okolicach powiatu wałbrzyskiego.

Klimat występujący na terenie LGD Kwiat Lnu ma charakter klimatu górskiego, cechującego się piętrowym zróżnicowaniem warunków termicznych i opadowych. Panujące warunki pogodowe zaznaczają się gwałtownością zmian nawet w ciągu jednego dnia.

Gleby

Na obszarze LGD Kwiat Lnu występuje niewielkie zróżnicowanie gleb. Występują tu gleby: brunatne, pseudobielicowe (płowe), mady. Pozostałe typy gleb występujących na tym terenie to: czarne ziemie właściwe, czarne ziemie zdegradowane i gleby szare, gleby mułowo-torfowe i torfowo-mułowe. W Partnerstwie Kwiat Lnu przeważają gleby o bardzo niskiej i niskiej zawartości fosforu, średniej zawartości potasu oraz bardzo wysokiej zawartości magnezu. Gleby należące do Lokalnej Grupy Działania Kwiat Lnu są najbardziej zakwaszonymi glebami na terenie woj. dolnośląskiego, aż 59% ma odczyn pH poniżej 4,5. Takie gleby wymagają w tym celu podniesienia wartości odczynu, aby utrzymać ich żyzność i urodzajność. Kwiat Lnu charakteryzuje się występowaniem gruntów średniej i słabej jakości bonitacyjnej. Nie występują tu grunty klasy I i II. Najwięcej jest gruntów IV i V klasy. Charakterystykę gruntów w LGD Kwiat Lnu przedstawia tabela nr XX.

Lesistość i ochrona przyrody

Lasy na terenie LGD Kwiat Lnu zajmują powierzchnię 22 995 ha tj. 17 % obszaru LGD Kwiat Lnu. Większa część lasów na terenie LGD to lasy ochronne. Znaczna część lasów z tego terenu należy do Nadleśnictwa Kamienna Góra i Nadleśnictwa Wałbrzych. W obrębie LGD Kwiat Lnu znajdują się dwa Parki Krajobrazowe, dwa Rezerваты Przyrody, sześć obszarów Natura 2000 oraz 38 pomników przyrody.

Parki Krajobrazowe:

- Rudawski Park Krajobrazowy – zajmujący powierzchnię 15705 ha, chroniący naturalne geokompleksy Rudaw Janowickich, Gór Sokolich i Ołowianych, wraz z wieloma interesującymi formami skalnymi oraz cennymi pod względem botanicznym obszarami łąkowymi. Część Rudawskiego Parku Krajobrazowego znajduje się na terenie LGD Kwiat Lnu, w gminie Kamienna Góra (3398 ha) oraz Marciszów (2799 ha),

- Książański Park Krajobrazowy – o powierzchni 3155,4 ha. Obejmuje on swym zasięgiem zróżnicowany przyrodniczo obszar Przedgórza Zachodniosudeckiego, ze zróżnicowaną florą i fauną. Niewielka część Książańskiego Parku Krajobrazowego, 501 ha, znajduje się na terenie LGD Kwiat Lnu, w gminie Stare Bogaczowice.

Rezerваты przyrody:

- „Głazy Krasnoludków” – rezerwat przyrody nieożywionej o powierzchni 9,04 ha, obejmujący cenne formy wietrzenia piaskowca ciosowego,
- „Kruczy Kamień” – rezerwat przyrody nieożywionej o powierzchni 12,61 ha chroniący wzniesienie skalne z ciekawą formą intruzji porfiru w skały osadowe.

Obszar Natury 2000

Sieć Natura 2000 jest paneuropejskim systemem ekologicznym, mającym na celu zapewnienie trwałej egzystencji wybranym, zagrożonym w skali Wspólnoty Europejskiej typom ekosystemów oraz ginącym gatunkom roślin i zwierząt. W oparciu o tzw. Dyrektywę Ptasią (79/409/EWG) tworzy się obszary specjalnej ochrony ptaków (OSOP), które powoływane są w celu ochrony gatunków ptaków figurujących w Załączniku I Dyrektywy. Na podstawie Dyrektywy Siedliskowej (92/43/EWG) powołuje się specjalne obszary ochrony siedlisk (SOOS). Typy siedlisk przyrodniczych oraz listę gatunków zwierząt i roślin, będących przedmiotem ochrony, wymieniają załączniki Dyrektywy Siedliskowej.

Na terenie LGD Kwiat Lnu wyznaczono Specjalny Obszar Natury 2000:

SOOS Karkonosze (kod obszaru PLH020006), o powierzchni 18204,92 ha, chroniący zróżnicowany siedliskowo obszar, z cennymi subalpejskimi i górnoreglowymi torfowiskami, borami górnoreglowymi, relikdami tundrowymi w faunie oraz endemicznymi gatunkami roślin,

SOOS Rudawy Janowickie (kod obszaru PLH020011), o powierzchni 6635,04 ha, chroniący cenne tereny łąkowe, zimowiska nietoperzy oraz obiekty przyrody nieożywionej,

SOOS Góry i Pogórze Kaczawskie (kod obszaru PLH020037), o powierzchni 33251,18 ha, chroniący jeden z najcenniejszych przyrodniczo obszarów Sudetów Zachodnich, ze zróżnicowaną roślinnością, w tym gatunkami bazyfilnymi i neutrofilnymi oraz kilkunastoma gatunkami storczyków. Znajduje się tu także ważne w skali kraju zimowisko nietoperzy,

SOOS Góry Kamienne (kod obszaru PL020038), o powierzchni 24098,86 ha, chroniące cenne przyrodniczo, górskie zbiorowiska łąkowe, roślinność naskalną oraz zbiorowiska leśne. Występuje tu także wiele rzadkich gatunków nietoperzy.

SOOS Dobromierz (kod obszaru PLH020034), o powierzchni 1162,08 ha, chroniący zróżnicowany siedliskowo obszar z cennymi zbiorowiskami leśnymi oraz zbiorowiskami roślinności ciepłolubnej.

OSOP Dobromierz (kod obszaru PLH020034), o powierzchni 1162,08 ha, chroniący zróżnicowany siedliskowo obszar z cennymi zbiorowiskami leśnymi oraz zbiorowiskami roślinności ciepłolubnej.

Zasoby wodne.

Opisywany obszar należy prawie w całości do dorzecza Odry z wyjątkiem niewielkiego obszaru wysuniętego najbardziej na południe, o powierzchni 9 km² (okolice Okrzeszyna i Uniemyśla), odwadnianego przez potok Szkło, dopływ rzeki Upy, należącej do zlewiska Morza Północnego. Źródła Nysy Szalonej znajdują się na wysokości 620 m n.p.m. na zboczu Kokosza w Górach Wałbrzyskich.

Główne rzeki LGD Kwiat Lnu to: Bóbr, Zadrna (prawobrzeżny dopływ Bobru), Ścinawka (lewobrzeżny dopływ Nysy Kłodzkiej) i Strzegomka (lewobrzeżny dopływ Bystrzycy).

Na przełomie rzeki, Bóbr między górami Zameczkiem i Zadzierną, znajduje się zaporowy zbiornik wodny „Bukówka” o powierzchni ok. 199 ha i pojemności 16,75 mln m³. Jest to jeden z dwóch polskich sztucznych przeciwpowodziowych zbiorników wodnych położonych powyżej 500 m n.p.m. Na potoku Zadrna utworzono dwa suche zbiorniki retencyjne Krzeszów I i Krzeszów II. Jakość wód podziemnych poziomów użytkowych na terenie LGD Kwiat Lnu jest dobra. Wymagają one jedynie prostego uzdatniania. Należy jednak zaznaczyć, że w zasobach dyspozycyjnych czwartorzędowego zbiornika Doliny Bobru, wody powierzchniowe stanowią znaczący udział ok. 70 %. W związku z powyższym jakość wód podziemnych pozostaje w ścisłym związku z jakością wód powierzchniowych.

Zanieczyszczenia środowiska

Na terenie LGD Kwiat Lnu stan wód powierzchniowych systematycznie się poprawia, ale nadal jest niezadowalający. Jakość wód w rzece Bóbr i Bystrzyca, ulega poprawie. Niestety w dalszym ciągu występują wody pozaklasowe (non) w zakresie wskaźników hydrobiologicznych i stanu sanitarnego.

Głównymi źródłami zanieczyszczeń są tereny wiejskie pozbawione, w znacznym stopniu, jakichkolwiek urządzeń sanitarnych (poza siecią wodociągową przyczyniającą się do zwielokrotnienia produkcji ścieków komunalnych), jak i obszary miast pozbawione sieci sanitarnej.

Rzeki i ciek wodne LGD Kwiat Lnu wykazują głównie (dane z 2006 r.):

- zanieczyszczenie bakteriologiczne na poziomie III Klasa – Ścinawka, IV Klasa – Strzegomka, V klasa – Zadrna
- zanieczyszczenie związkami BZT5 - III Klasa – Ścinawka, Strzegomka, IV Klasa – Zadrna
- Stężenie związków biogenych – II klasa – Strzegomka, III Klasa – Zadrna, Ścinawka,

Gospodarka odpadami

Na terenie LGD Kwiatu Lnu zlokalizowane zostały następujące składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne (stan na koniec 2006 r.)

- Czarny Bór - wypełnienie w 61 %
- Różana-Mieroszów – wypełnienie w 50 %
- Ciechanowice – wypełnienie w 87 %
- Lubawka – wypełnienie w 84 %

Na terenie całego obszaru LGD prowadzona jest selektywna zbiórka odpadów.

2.2.3 Uwarunkowania turystyczne

Na terenie LGD znajduje się szereg interesujących szlaków kulturowych, przyrodniczych i ciekawych obszarów krajobrazowych, które udostępnione są przez sieć szlaków turystycznych i rowerowych. Obszar włączony jest w system turystycznych szlaków regionalnych poprzez Główny Szlak Sudecki im. E. Orłowicza, system transgraniczny poprzez Szlak Dalekobieżny E-3, (jeden z czterech Europejskich Szlaków Dalekobieżnych- jego długość to 8000 km), funkcjonują również szlaki turystyczne prowadzące przez granicę czeską.

Przyrodą w szczególności działalność geologiczną ukazują 4 ścieżki dydaktyczne mające charakter kilkugodzinnych tras spacerowych zlokalizowanych w okolicach: Chełmska Śląskiego, Uniemyśl- Okrzeszyn, Lubawka, Jarkowice.

Nowym elementem udostępnienia walorów turystycznych powiatu jest system dziesięciu szlaków rowerowych, wytyczony, oznakowany i zaopatrzony w solidne przewodniki, mapy, tablice itp., wykonany na zlecenie Starosty Kamiennogórskiego z funduszy PHARE CBC. Ich układ zaprojektowano tak, by można było zobaczyć większość zabytków najciekawszych miejsc przyrodniczo-krajobrazowych oraz atrakcje czeskiego pogranicza. Dojazd i włączenie się w ten system umożliwiają dwa szlaki: „Dolina Bobru” i „Liczyrzepa”, wpisujące się w system tras sudeckich oraz magistrała „Dolina Bobru”. System szlaków powiatowych uzupełniają także 2 pętle oznakowane przez Urząd Miasta w Lubawce tj. „Kruczy Kamień” i „Święta Góra”.

Szlakom rowerowym towarzyszą tablice informacyjne zlokalizowane także przy polskich przejściach granicznych.

Zaczynają funkcjonować niektóre wypożyczalnie rowerów przy gospodarstwach agroturystycznych. Barrierami, które uniemożliwiają pełne wykorzystanie już istniejącej infrastruktury są: brak spójnego i jednolitego systemu wizualnego oznakowania bazy turystycznej, szlaków i interesujących obiektów, słaba dostępność (niewielka ilość parkingów, miejsc postojowych), niewystarczająca promocja prowadzona lokalnie, regionalnie i na poziomie krajowym, niewielka wiedza gestorów o lokalnych atrakcjach turystycznych. Obszar LGD dzięki swoim walorom kulturowym i przyrodniczym oraz atrakcyjnemu położeniu na Przedgórzu Sudeckim posiada wysoki ale niewykorzystany w pełni potencjał do rozwoju turystyki.

Baza turystyczna

Baza do obsługi ruchu turystycznego (włącznie z Kamienną Górą) stanowią 5 hoteli i pensjonatów (razem 210 miejsc), 9 ośrodki wczasowe w tym szkoleniowo- wypoczynkowe (473 miejsca), 2 schroniska turystyczne (101 miejsc).

Ważne uzupełnienie tej oferty stanowi 70 gospodarstw agroturystycznych dysponujących 688 noclegami.

Gospodarstwa te zlokalizowane są: 3 w Gminie Stare Bogaczowice, 4 w Gminie Czarny Bór, 5 w Gminie Mieroszów, 2 w Gminie Marciszów, 24 w Gminie Kamienna Góra i 32 w Gminie Lubawka.

Baza noclegowa charakteryzuje się różnym standardem zwykle funkcjonuje całorocznie.

Ciekawą ofertą rekreacyjno-żywnieniową proponują gospodarstwa agroturystyczne.

Wyżej wymienione obiekty są w stanie jednorazowo obsłużyć prawie 1200 gości.

Z danych statystycznych wynika, że stopień wykorzystanie miejsc w obiektach jest niewielki i ma często charakter sezonowy. Niektóre obiekty wymagają remontów i podniesienia standardów.

Ofercie noclegowej towarzyszy baza gastronomiczna w postaci restauracji, barów i kawiarni. Obiekty te zlokalizowane są głównie w Kamiennej Górze oraz Lubawce, Chełmsku Śląskim, Krzeszowie, a także Mieroszowie. . Charakter serwowanych potraw nie odbiega od typowej oferty potraw, brakuje specyficznych kulinariów, które mogłyby stanowić wyróżnienie i podkreślać lokalną specyfikę.

Szlaki i ścieżki turystyczne

Interesujące szlaki kulturowe, przyrodnicze i ciekawe obszary krajobrazowe udostępnione są przez sieć szlaków turystycznych i rowerowych. Obszar włączony jest w system turystycznych szlaków regionalnych poprzez Główny Szlak Sudecki im. E. Orłowicza, system transgraniczny poprzez Szlak Dalekobieżny E-3 (jeden z czterech Europejskich Szlaków Dalekobieżnych-jego długość to 8000 km).

Przyrodą w szczególności działalność geologiczną ukazują 4 ścieżki dydaktyczne mające charakter kilkugodzinnych tras spacerowych zlokalizowanych w okolicach: Chełmska Śląskiego, Uniemyśl- Okrzeszyn, Lubawka, Jarkowice.

Nowym elementem udostępnienia walorów turystycznych obszaru jest system dziesięciu szlaków rowerowych, wytyczony, oznakowany i zaopatrzony w solidne przewodniki, mapy, tablice itp., wykonany z funduszy PHARE CBC. Ich układ zaprojektowano tak, by można było zobaczyć większość zabytków najciekawszych miejsc przyrodniczo-krajobrazowych oraz atrakcje czeskiego pogranicza. Dojazd i włączenie się w ten system umożliwiają dwa szlaki: „Dolina Bobru” i „Liczyrzepa”, wpisujące się w system tras sudeckich oraz magistrała „Dolina Bobru”. System szlaków powiatowych uzupełniają także 2 pętle oznakowane przez Urząd Miasta w Lubawce tj. „Kruczy Kamień” i „Święta Góra”.

Szlakom rowerowym towarzyszą tablice informacyjne zlokalizowane także przy polskich przejściach granicznych.

Zaczynają funkcjonować niektóre wypożyczalnie rowerów przy gospodarstwach agroturystycznych. Barrierami, które uniemożliwiają pełne wykorzystanie już istniejącej infrastruktury są: brak spójnego i jednolitego systemu wizualnego oznakowania bazy turystycznej, szlaków i interesujących obiektów, słaba dostępność (niewielka ilość parkingów, miejsc postojowych), niewystarczająca promocja prowadzona lokalnie, regionalnie i na poziomie krajowym, niewielka wiedza gestorów o lokalnych atrakcjach turystycznych.

Szlaki turystyczne/ ścieżki dydaktyczne Gminy Lubawka:

Trasy rowerowe:

Magistrała „Liczyrzepa” ER-2-32,7 km – bordowy.

Trasa Transgraniczna Wschodnia – 39,4 km – czerwony.

Trasa Transgraniczna Zachodnia – 17 km – czerwony.

MTB Graniczna – 34,4 km – niebieski. (trudna)

Obwodnica Zawory – 15,4 km – zielony.

Trasy narciarskie:

Opawa – Niedamirów 13 km – czerwony.

Podlesie – 15 km – niebieski.

Święta Góra – 15 km – zielony.

Ścieżki przyrodnicze:

Szlak I Chełmska Pętla – 10 km.

Szlak II Pętla Okrzeszyńska – 9 km.

Szlak III Krucza Dolina – 11 km.

Szlak IV Wokół Białych Skał – 8 km.

W sumie wytyczono cztery, samodzielne szlaki (oznaczone numerami od I do IV), których przebieg ukazuje schematyczna mapka znajdująca się w Przewodniku dydaktycznym (do nabycia w punkcie Informacji Turystycznej w Lubawce tel. 7411929). Pomimo iż ścieżki są w zasadzie samodzielne, istnieje tu pewna hierarchia – np. posuwając się od ścieżki I do IV poznajemy cały przekrój utworów skalnych – od najmłodszych (kreda) do najstarszych (paleozoik) – budujących tę część Sudetów.

Szlak I – rozpoczyna i kończy się w Chełmsku Śląskim. Pętla liczy ok. 10 km, czas przejścia 2,5 godziny (dojazd: autobusy relacji Kamienna Góra – Chełmsko Śl, Błazejów, Okrzeszyn).

Szlak II – początek ma w □p□órząd, koniec w Okrzeszynie. Długość około 9 km, czas przejścia 3 godziny (dojazd: autobusy relacji Kamienna Góra – Okrzeszyn).

Szlak III – ma początek i koniec w Lubawce. Długość ok. 11 km, czas przejścia 2,5 godziny (dojazd: autobusy relacji Kamienna Góra – Lubawka, Okrzeszyn, Chełmsko Śląskie, Jarkowice, Niedamirów, Jelenia Góra oraz pociąg relacji Wałbrzych Gł. – Lubawka).

Szlak IV – rozpoczyna się i kończy w Jarkowicach. Mierzy ok. 8 km, przejście zajmuje ok. 2,5 godziny (dojazd: autobusy relacji Kamienna Góra – Jarkowice, Jelenia Góra).

Szlaki turystyczne/ ścieżki dydaktyczne Gminy Stare Bogaczowice

Szlak niebieski: Witków Śląski PKP – Dolina Czyżynki – Trójgarb – Pod Trójgarbem – Modrzewiec – Węgielnik – Struga – Zamek Cisy – Dolina Czyżynki.

Szlak zielony: Szklarska Poręba Górna – Wałbrzych Główny PKP – Dolina Zimnej Wody – Gostków – Rozdroże Pod Trójgarbem – Trójgarb – Pod Trójgarbem – Bacówka Pod Trójgarbem – Lubomin.

Szlak żółty: Bolków – Szczawno-Zdrój – Pod Łysicą – Nowe Bogaczowice – Dolina Polskiej Wody – góra Jagodnik – Rozdroże Pod Trójgarbem – Trójgarb – Pod Trójgarbem – Bacówka Pod Trójgarbem – Lubomin – dawna linia kolejowa.

Szlaki turystyczne/ ścieżki dydaktyczne Gminy Czarny Bór

Stacja PKP Witków – Borówno- Czarny Bór Lipki- Czarny Bór-Witków;
Stacja PKP Witków – Trójgarb – Bacówka- Struga – Szczawno Zdrój;
Stacja PKP Witków – Borówno- ul. Zamkowa Czarny Bór – przez stary most, ul. Słoneczną, Wesolą, Polną do miejscowości Grzędy – Zalew (dalej Kochanów – Różana – Mieroszów – Golińsk do przejścia granicznego i granicy państwa z Czechami)
Stacja PKP Witków – Borówno- Czarny Bór – Grzędy – Krzeszów (dalej Lipienica, Lubawka do przejścia granicznego i granicy państwa z Czechami)

Szlaki turystyczne/ ścieżki dydaktyczne Gminy Mieroszów:

Obszar Gór Kamiennych i Zaworów posiada gęstą sieć oznakowanych szlaków turystycznych oraz kilka ścieżek dydaktycznych, tras rowerowych, tras narciarskich, biegowych i jedną trasę do biegów na rolkach.

Trasy turystyczne wiodą polnymi i leśnymi ścieżkami lub drogami oraz na krótkich odcinkach drogą asfaltową. Integralną częścią szlaków są wiaty turystyczne.

Główne szlaki turystyczne to:

- fragment Głównego Szlaku Sudeckiego im. Mieczysława Orłowicza prowadzącego ze Świeradowa Zdroju do Paczkowa o długości ok. 350 km – znaki czerwone: Lesista Wielka (853m) – Przełom Ścinawki – Kotlina Sokołowska – Bukowiec (898 m) – schronisko „Andrzejówka” – Klin (868 m) – Turzyna (898 m) – Rogowiec (870 m) – Rybnica Mała,
- znaki niebieskie – odcinek: Róg (715 m – Zawory) – Łączna – Różana – Mieroszów – Jatki (659 m, 661 m) – Sokołowsko – Włostowa (991 m) – Suchawa (928 m) – Przełęcz Trzech Dolin – Klin (868 m) – Jeleniec (902 m) – Rogowiec (870 m) – Rybnica Mała,
- znaki zielone – szlak graniczny, odcinek: Łączna – Mieroszowskie Ściany – Golińsk – Kopica (804 m) – Ruprechticky Spicak (880 m) – Przełęcz Pod Czarnochem (658 m),
- znaki niebieskie – odcinek: Ruprechticky □p□orzą (880 m) – Przełęcz Pod Czarnochem (658 m) – długość ok. 7 km,
- znaki niebieskie – odcinek: Dzikowiec Wielki (836 m) – Lesista Wielka (853 m),
- znaki zielone – odcinek: Stary Lesieniec – Dzikowiec Mały (696 m) – Dzikowiec Wielki (836 m) – Unisław Śląski – Sokołowsko – Przełęcz Trzech Dolin – Rybnica Leśna,

- znaki żółte – odcinek: Golińsk – Mieroszów – Lesista Wielka (853 m) – Lesista Mała (790 m) – Unisław Śląski – Stożek Wielki (840 m) – Stożek Mały (145 m) – Sokołowsko – ruiny zamku Radosno – Waligóra (934 m) – Przełęcz Trzech Dolin – Turzyna (898 m) – Jeleniec Mały (742 m) – Grzmiąca
- znaki niebieskie – odcinek: Bukowiec (898 m) – Unisław Śląski.

Narciarskie trasy biegowe

- znaki czerwone – odcinek: schronisko „Andrzejówka” – Łomnica – Grzmiąca (Góry Kamienne) – Przełęcz Sokola – Wielka Sowa (1015 m), schronisko „Zygmunówka” – Przełęcz Jugowska (Góry Sowie) – łącznie 25 km,
- pętla Sokołowsko – Bukowiec (898 m) – schronisko „Andrzejówka”.

Ponadto praktycznie wszystkie szlaki nadają się dla turystyki narciarskiej.

Trasy rowerowe:

Pięć pętli rowerowych zostało poprowadzonych w taki sposób aby można było dojechać w dowolne miejsce, w gminie. Zielona pętla wiedzie trasami południowej części gminy. Rozpoczyna się w Mieroszowie i biegnie przez Kwiatową, Ściany Mieroszowskie do Golińska, a następnie do Nowego Siodła i na Szybowski Mieroszów. Z szybowskiego zielony szlak prowadzi okolicami Kowalowej wracając do Mieroszowa. Mała niebieska pętla poprowadzona została w okolicach Mieroszowa i Różanej. Łączy trasy Kamiennogórskie i trasami Gminy Mieroszów. Duża niebieska pętla poprowadzona została w obszarze Gór Suchych i Pasma Lesistej. Wiedzie duktami w okolicy Unisławia Śląskiego i Sokołowska. Pętla czarna poprowadzona została w całości na obszarze Pasma Lesistej i łączy trasy gminy Boguszów Gorce z pętlą żółtą i dużą niebieską w Gminie Mieroszów. W Górach Suchych podobną rolę odgrywa pętla czerwona, która w całości prowadzi okolicami Andrzejówki. Łączy ona trasy gminy Głuszycy z trasami mieroszowskim. Wszystkie trasy w sieć spinają żółte łączniki, dzięki temu swobodnie można zwiedzać gminę jak również region. Szczegółowo trasy opiszemy wiosną, przedstawiając Państwu rowerową Gminę Mieroszów. Szczegółowe informacje pojawią się również w fachowych publikacjach turystycznych.

Szlaki turystyczne/ ścieżki dydaktyczne Gminy Kamienna Góra i okolic:

Główny Szlak Sudecki im. dra Mieczysława Orłowicza: Skalnik – Wilkowyja – Szarocin – Lubawka – Krzeszów – Grzędy; czerwony W granicach gminy 18 km.

Europejski Szlak Długodystansowy E 3: Skalnik – „Czartak” – Wilkowyja – Pisarzowice – Kamienna Góra – Czarny Bór; niebieski. W granicach gminy 12 km.

Skalnik – „Czartak”- Rędziny – Wielka Kopa – Wieściszowice; zielony. W granicach gminy 15 km.

Wołek – Wielka Kopa – Raszków – Kamienna Góra – Krzeszów – Jawiszów – Gorzeszowskie Skalki – Olszyny; żółty. W granicach gminy 23 km.

Leszczyniec – Czarnów – Pisarzowice; czarny 9 km.

Skalnik – Przełęcz Kowarska ; żółty 6,5 km.

Przełęcz Kowarska – Ogorzelec – Paczyn; niebieski 4 km.

Krzeszów – Lipienica – Lubawka (Ulanowice); zielony 4 km.

Marciszów PKP- dol.Sierniawy – Kamienna Góra PKP; czerwony 3,5 km.

Rozdroże pod Bielcem – „Czartak”; żółty 3 km.

Szlaki turystyczne/ ścieżki dydaktyczne Gminy Marciszów:

Szlak zielony: (Trójgarb – Gostków) – Kraglak – Marciszów – Wieściszowice – Wielka Kopa – (Rędziny – Skalnik – Kowary)

Szlak czerwony : Marciszów PKP – (Kamienna Góra), doliną Bobru
Szlak żółty: Marciszów PKP – Ciechanowice – (Janowice Wielkie), doliną Bobru
Szlak Zamków Piastowskich – zielony: (Bolków) – Pastewnik – (Płonina) – Częstocin – (Janowice Wielkie). Szlak ten tylko „zaczepia” o północną część gminy wchodząc w jej obręb na dwóch krótkich odcinkach w górnej części Pastewnika i w rejonie Świdnika, gdzie przechodzi przez jego przysiółek – Częstocin. Natomiast między Pastewnikiem a Częstocinem szlak przechodzi obok zamku „Niesytno” w Płoninie, znajdującego się na terenie powiatu jaworskiego.

Szlak żółty: (Trójgarb) – Nagórnik – (Bolków). Ten szlak przechodzi przez gminę też tylko na bardzo krótkim odcinku. Jedyną miejscowość jaką mija w naszej gminie to Nagórnik.
Szlak żółty: (Janowice Wielkie) – Wielka Kopa – (Kamienna Góra). A ten szlak prowadzi tylko na niewielkim odcinku wzdłuż granicy naszej gminy, wchodząc nieco głębiej tylko w okolicach szczytu Wielkiej Kopy.

Szlak kolarski: (Wierzchosławice) – Pastewnik – (Płonina) – Świdnik – Ciechanowice – Orlinek – Przybkowice – Wieściszowice – Wielka Kopa – (Raszów) – Marciszów – (Dębrznik)

Baza sportowa – rekreacyjna

Na terenie obszaru znajdują się 1 pola namiotowe (w Niedamirowie), ośrodek jazdy konnej w Wieściszowicach, w Dębrzniku i w Lubawce, stadion sportowy w Lubawce, w Mioszowie oraz dwa stadiony sportowe, pływalnia kryta i korty tenisowe w Kamiennnej Górze. W Lubawce znajduje się też narciarski wyciąg orczykowy (650 m), talerzykowy (100 m), skocznia narciarska (ziemna z punktem krytycznym K 90 m) i stacja GOPR. Wyciąg o długości 500 m zlokalizowany jest także w Czarnowie. Baza ta wymaga modernizacji, istnieją też niewykorzystane rezerwy terenowe dla jej rozbudowy. Ponadto na obszarze działania LGD.

2.2.3 Uwarunkowania historyczne i kulturowe

Dzieje Regionu – ziemia kamiennogórska, mioszowska, czarnoborska oraz Stare Bogaczowice

Przez wieki charakter obszaru kształtowany był przez przenikające się nawzajem kultury polską, czeską i niemiecką, które wywarły olbrzymi wpływ i pozostawiły ogromną i cenną spuściznę kulturową na tym terenie. Najstarsze ślady działalności człowieka w regionie pochodzą z czasów epoki kamiennej. Z okresu neolitu pochodzą np. takie znaleziska archeologiczne jak tłuk pięściowy z ciemnozielonego kamienia (znaleziony na terenie Czarnego Boru) oraz siekierka kamienna (odkryta na terenie Ptaszkowa). Z epoki brązu nie ma na terenie Ziemi Kamiennogórskiej niestety żadnych znalezisk. W VII w. p.n.e. na Śląsk wkroczyła epoka żelaza. Zapoczątkowany wówczas okres naszej ery (aż po koniec IV wieku) jest określany jako okres rzymski. Z tego czasu pochodzi moneta rzymska cesarza Witelliusa (I w.n.e.). Znaleziono ją w niezbyt odległym Lubominie. Dopiero okres wczesnośredniowieczny był bogatszy w stanowiska archeologiczne. Tzw. Dokument praski ilustrujący stosunki osadnicze na Śląsku w X w. wymienia plemię Bobrzan, które zapewne zamieszkiwało tereny ziemi kamiennogórskiej. Zachowały się z tego okresu liczne ślady grodzisk: Kamienna Góra, Błazkowa, Lubawka, Pastewnik, Ulanowice, Witków, Grzędy. Na niezbyt dużym obszarze odkryto aż 10 grodzisk. Świadczy to o niemałym zasiedleniu tych terenów w okresie wczesnofeudalnym. Od VII wieku teren ten należał do Państwa Wielkomorawskiego, pod koniec X wieku został włączony przez Mieszka I do Polski. Przepastne bory powoli zamieniały się w miasteczka i wsie, które lokowane były na prawie magdeburskim. To właśnie Bolesławowi I Wysokiemu zawdzięczamy urodę i specyfikę

dolnośląskich wsi i miasteczek. Faworyzowani przez Bolesława Wysokiego cystersi wyparli z tych ziem pierwszych osiadłych tu mnichów – benedyktynów. Potomkowie księcia także nader mocno cenili cystersów. Zwłaszcza Henryk Brodaty, który w 1228 r. wyraził zgodę na założenie nowego konwentu reguły cysterskiej w Henrykowie, a jego filię założono w Krzeszowie. Powstała ona w 1229 r. w miejscu klasztoru benedyktynów pochodzących z czeskich Opatowic. **Cystersi** zajmowali się rolnictwem, rzemiosłem. Utrzymywali się z pracy własnych rąk, rezygnując z wystawnego sposobu życia i wszelkiego zbytecznego bogactwa. Wszędzie, gdzie się osiedlali, wprowadzali nowoczesne metody w rolnictwie i rozwijali rzemiosło. Za sprawą cystersów wokół klasztoru powstały wsie: Krzeszów, Krzeszówek, Czadrów, Czadrówek, $\square p \square$ orząd oraz $\square p \square$ orzą. Następnie w roku 1343 cystersi zakupili pobliskie Chełmsko Śląskie oraz w roku 1360 otrzymali Lubawkę. Swoją majątek rozszerzyli również w kierunku północnym na okolice wsi Grzędy, Czarny Bór. W obręb dóbr klasztornych weszła również część Starych Bogaczowic. Klasztor zdominował lokalny handel i gospodarkę i stał się centrum władzy. Około roku 1400 klasztor miał w posiadaniu 42 wsie i 2 miasta. Cystersi do momentu sekularyzacji w 1810 r. stworzyli w regionie ogromne latyfundium, znacznie przyczyniając się do rozwoju tych terenów. Ziemie regionu zmieniały często właściciela. We władaniu mieli je kolejni książęta piastowscy i śląscy możni. Tak Krzeszów z przyległościami należał do ks. Henryka II Pobożnego, potem przeszedł we władanie ks. Świdnickiego Bolka Surowego by trafić w ręce henrykowskich cystersów. Do dóbr cystersów z Lubiąża nadanych im przez ks. Henryka Brodatego w 1203 r. należała wieś Ciechanowice z przyległościami. To wówczas powstała prawdopodobnie pierwsza osada. Niejasne dzieje ma **Mieroszów**, co do którego nie ma pewności, że wchodził w obręb księstwa świdnickiego. Prawdopodobnie pierwszą osadę założyli benedyktyni z $\square p \square$ orzą w pierwszej poł. XIII w. Potem wieś należała do dóbr związanych z zamkiem Radosno. Pewne jest jedynie, że istniejący w Mieroszowie w 1355 r. zamek Radosno zdobył ks. Bolko II i dopiero wówczas miasto znalazło się w obrębie księstwa. Potem władzę nad tym obszarem sprawował cesarz Karol IV w wyniku sukcesji podpisanej pomiędzy księciem Bolkiem II a cesarzem. Od XV w. po wiek XIX miasto i okoliczne wsie należało do rodu von Hochbergów. Lubawkę z okolicznymi wsiami będącą w posiadaniu ks. Bolko I otrzymali cystersi z Krzeszowa, potwierdził tę darowiznę ks. Świdnicki Bolko II przyznając Lubawkę powtórnie cystersom z 9 wsiami oraz wszelakimi przywilejami, wraz z pełnym sądownictwem. Podobnie właściciele zmieniały pozostałe miasta i wsie regionu. Niezmienna jednak była ich specyfika, a tkactwo i górnictwo stało się wręcz symbolem tych terenów. Dokument ks. Bolka II z 1352 r. nadał klasztorowi cystersów prawa górnicze obejmujące m.in. Chełmsko Śląskie. Region przecinały od XIII w. liczne szlaki handlowe. Przez Mieroszów przechodził szlak łączący Kamienną Górę i Kłodzko, to zresztą powodowało jego szybki rozwój. Ów szlak zapisał się zresztą dość niechlebną sławą, istnieje zapis z 1355 r. w którym cesarz Karol IV nakazuje kupcom ze Zgorzelca omijanie szlaku ze względu na niebezpieczne drogi. Inny szlak łączący Mieroszów przez Czarny Bór i Cisy ze Świebodzicami, strzeżony był przez zameczek Konradów wzniesiony prawdopodobnie w 1324 r. w najstarszej w regionie wsi Grzędy. Szlak był bardzo mocno uczęszczany, choć nie należał do szlaków strategicznych. Natomiast strategiczne położenie Lubawki- najniższe przejście przez Sudety- powodowało, że od najdawniejszych czasów wiodła tędy jedna z ważniejszych dróg handlowych łączących drogi Europy północnej z południowymi. Główne miasta regionu jak Mieroszów, Lubawka oraz niemal wszystkie okoliczne wsie mocno ucierpiały w czasie wojen husyckich w 1426 i 1431 r. Całkowicie zniszczone został Mieroszów będący miastem otwartym i zabudowanym w całości w drewnie. Odbudowane miasto od XV w. rozwijało się bardzo szybko stając się osadą targową i jednocześnie jednym z większych miast w Sudetach. Jedynym miastem, który oparł

się husytom była Kamienna Góra, jednak cała okolica wraz zamkiem Grodzko została spustoszona. Szczególnie dotkliwie odczuły to majątki cysterskie. Region zaczął stopniowy rozwój gospodarczy około XVI w. Głównym źródłem rozwoju stał się len i to niemal na całym rozległym terenie. W Kamiennej Górze w 1521 r. powstał cech tkaczy, w Chełmsku Śląskim, Mieroszowie, Marciszowie, Lubawce i okolicznych wsiach ludność trudniła się uprawą lnu i chałupniczym tkactwem. Rozwój wydawał się być nie do zatrzymania, jednak okres wojny trzydziestoletniej (1618-1648), skutecznie go zahamował. W czasie trwania wojny region był rabowany i plądrowany przez przechodzące wojska cesarskie i szwedzkie. Zawierucha wojenna sprzyjała również buntom. I tak w Chełmsku Śląskim znaczna część chłopów przeszła na protestantyzm, co wywołało ostry sprzeciw klasztoru, do którego miasto należało. Również w Grzędach już po zakończeniu wojny chłopci zbuntowali się przeciwko obciążeniom nakładanym przez właściciela wsi. Po zakończeniu wojny trzydziestoletniej rozpoczęto praktycznie budowę m.in. Kamiennej Góry od początku, sprzyjała temu względnie spokojna sytuacja polityczna przez prawie 100 lat. W czasie tego okresu rozkwitła produkcja i sprzedaż płótna lnianego. Płótno z Kamiennej Góry i okolic zyskało europejską sławę. Rozwój życia gospodarczego pozwolił miastu i okolicom dojść do dobrobytu. Odbudowano i rozbudowano Kamienną Górę, Chełmsko Śląskie i Lubawkę. Rok 1740 przyniósł dla Śląska, a tym samym dla regionu duże zmiany. Po śmierci króla Prus Fryderyka Wilhelma I, jego syn Fryderyk II wkroczył na Śląsk i na austriackim do tej pory obszarze zapanowały rządy pruskie. Austria nie chciała jednak tak łatwo zrezygnować z „najcenniejszej perły swojej monarchii” jak nazywała Śląsk cesarzowa Maria Teresa. Wybuchły trzy wieloletnie, wyniszczające wojny prusko-austriackie, trwające z małymi przerwami do 1763 r. Wojny wyniszczyły region, a sama Kamienna Góra zaliczona została do najbardziej zniszczonych i wyludnionych miast na Śląsku. Po wojnie w regionie zaczęły prosperować wielkie majątki ziemskie Zedlitzów, Langenthalów, Nositzów, Seidlitzów, Hochbergów. Wyzysk stosowany przez kupców skupujących od chałupników płótno i nici doprowadził w 1793 r. do buntu tkaczy w Chełmsku Śląskim, Kamiennej Górze oraz Lubawce. Dopiero XIX wiek był okresem względnego spokoju, w którym nastąpił dynamiczny rozwój miast i wsi. Rozwinał się przemysł włókienniczy, handel, powstawały nowe tartaki, folusze, bielniki, magle, krochmalnie, także browary i gorzelnie. Wraz z rozwojem działalności przemysłowej podejmowano próby rozwinięcia górnictwa węgla. Budowano nowe drogi, linie kolejowe. Uroda krajobrazu, malownicze pasma górskie sprzyjać zaczęły szybko rozwijającej się turystyce. We wsiach i miastach powstawały liczne hotele i zajazdy. Zaczęto budować wieże widokowe i miejsca, z których turyści mogli podziwiać piękno krajobrazu. **Wieś Stare Bogaczowice** uzyskała status źródła. Podobnie pobliski **Cieszów**. Tam też do dziś oglądać można ruiny zamku i pozostałości po 5 piecach wapienniczych, co ściśle związane było z górnictwem na tym terenie. W XIX wieku w **Sokołowsku** powstał kompleks sanatoriów przeciwgruźliczych. Ich powstanie podyktowane było specyficznym klimatem, który sprzyjał leczeniu chorób płuc. Sanatoria słynęły w niemal całej Europie, a sama nazwa Sokołowsko pochodzi od polskiego lekarza A. Sokołowskiego, założyciela i wieloletniego pracownika sanatoriów. Ich świetność i niezwykłą urodę można podziwiać do dziś. Na szczególną uwagę zasługuje sanatorium Grunwald z jego wyjątkową architekturą i pięknym parkiem wokół. Bezpośrednie działania pierwszej i drugiej wojny światowej ominęły region. W Kamiennej Górze i Mieroszowie w okresie II wojny światowej, powstały **filie obozu Gross – Rosen**. Obóz podzielony był na dwie części, dla ludności żydowskiej i pozostałej – polskiej, czeskiej, rosyjskiej. Więźniowie z obydwu filii pracowali w fabrykach zbrojeniowych oraz przy drażeniu podziemnych sztolni. W Kamiennej Górze wykuto je w zboczach Góry Zamkowej i Kościelnej. Znane są co najmniej 3 zespoły o długości 350- 900 m i różnym rozplanowaniu. Wciąż są nie do końca

spenetrowane. Począwszy od 1945 r. nastąpił okres zasiedlania Dolnego Śląska przez osadników z różnych terenów Polski. W ten sposób powstała wielokulturowa społeczność regionu.

Zestawienie ważniejszych zabytków

Region jest bardzo bogaty w zabytki architektury. Obecność cystersów na tych ziemiach odcisnął swój ślad szczególnie w architekturze sakralnej, ale nie tylko. Do najciekawszych i najcenniejszych obiektów należy **opactwo cysterskie w Krzeszowie**. To kompleks, na który składają się: barokowy zespół klasztorny w Krzeszowie, barokowy kościół opacki (kościół Wniebowzięcia NMP, Mauzoleum Piastów Świdnickich, kościół Św. Józefa, klasztor z ogrodem, zabudowania gospodarcze i dom gościnny. Obiekty klasztoru otaczają mur z wielką bramą i liczne kaplice. Poza tym należą do zespołu klasztoru kalwaria – droga krzyżowa z 32 stacjami (różnymi, częściowo imponującymi wielkością kaplicami rozrzuconymi w promieniu 2 km), oraz w odległości 1,5 km od klasztoru położony w lesie dom na wodzie „Betlejem”, który był miejscem kontemplacyjno-wypoczynkowym mnichów. Na terenie Gminy Lubawka znajduje się wieś – perła baroku, jest nim **Chełmsko Śląskie** z bardzo licznymi i cennymi obiektami architektonicznymi. Rynek najokazalszy zespół kamienic barokowych i klasycystycznych o dekoracyjnych elewacjach i ozdobnych szczytach. Na jednej z narożnych kamienic z bogatym portalem barokowym znajduje się gotycka figura św. Jadwigi w narożu. W mieście znajduje się zespół drewnianych domów tkaczy „12 Apostołów”. Najcenniejszym bodaj zabytkiem barokowym na Dolnym Śląsku jest **kościół Św. Rodziny**. Pierwotny wzmiankowany był w 1334 r. w 1679-80 został zastąpiony nowym przez ówczesnego opata Krzeszowa Bernarda Rosę. To wczesnobarokowa 3- nawowa bazylika z wydzielonym prezbiterium. Nakryta sklepieniem kolebkowym z lunetami. Wewnątrz istnieje bogate i cenne wyposażenie m.in. Późnogotycka płaskorzeźba z ok. 1500 r., późnorenesansowa Pieta z ok. 1650, duży zespół obrazów olejnych z XVIII w. w okolicy Krzeszowa i Chełmska znajdują się liczne barokowe i cenne kościoły oraz słupy maryjne, kapliczki i krzyże pokutne. Lubawka poszczycić się może kościołem Wniebowstąpienia NMP., pierwotnie wzmiankowanym w 1292 r. Obecny pochodzi prawdopodobnie z XV w., ale został przebudowany z 1735 – 36 r. tę przebudowę prowadził A. Jentsch. Wewnątrz istnieje bogate wyposażenie barokowo- rokokowe wskazujące na powiązania z klasztorem w Krzeszowie, wyjątkowym zespołem kalwaryjnym na Świętej Górze i wieloma innymi. W **Miskowicach** znajduje się ruina kościoła barokowego, która chodziła za jeden z najpiękniejszych obiektów ewangelickich w Sudetach. Wciąż nosi ślady dawnej świetności. Spacerując po **Mioszowie** podziwiać można okazały rynek z kamieniczkami o klasycystycznej zabudowie, które noszą ślady klasycystycznej i barokowej świetności oraz ratusz pochodzący z 1829 r. Na szczególną uwagę zasługuje też okazały rynek z kamieniczkami o klasycystycznej zabudowie, które noszą ślady klasycystycznej i barokowej świetności. Ratusz pochodzi z 1829 r. - kuźnia z narzędziami 1769 r. w Różanej. Wyjątkowa jest również maleńka cerkiew z **Sokołowsku** i liczne pozostałe zabytki architektury. We wsi Jaczków na uwagę zasługuje większość domów. Są to zarówno duże, murowane zagrody kmiecie, jak i niewielkie chałupy zagrodników i chałupników, również drewniane. Pochodzą w większości z XIX w. Na terenie wsi istnieje kościół MB Częstochowskiej. Pierwotnie wzmiankowany w 1399 r. Obecny wzniesiony jako późnogotycko- renesansowa budowla. Był przebudowywany w XVII w. Wewnątrz jest cenne i zróżnicowane wyposażenie. Na murze kościelnym są renesansowe kamienne epitafia. W **Starych Bogaczowicach** odnaleźć można przepięknie położoną i niezwykle ciekawą architektonicznie kaplicę św. Anny. Na terenie gminy znajdują się również dom ryglowy w Chwaliszowie z 1517 roku, najstarszy dom mieszkalny na Dolnym Śląsku, ruiny zameczku **Cisy w Cieszowie** oraz zespół ruin pięciu pieców wapienniczych,

XVIII w. Ciekawym obiektem jest też wiatrak holenderski **W Strudze** obejrzeć można pałac Abrahama Czettritza 1463 r. wraz z parkiem przypałacowym w Strudze. Obecnie w prywatnych rękach znajduje się XVIII wieczny pałac w Ciechanowicach, do którego przylega duży park z fosą. Również w Ciechanowicach odnaleźć można pozostałości po dawnych szybach górniczych i piec wapienny z XVIII w położony u stóp gór Ołowianych w zakolu Bobru. W pobliskich Wieściszowicach, na skłonie Wielkiej Kopy znajdują się wyjątkowo urodzive pozostałości pokopalniane. A mianowicie **Kolorowe Jeziorka**- zespół trzech wyrobisk zalanych wodą o barwie zielonej i czerwonej. To efekt związków mineralnych znajdujących się w skałach. Ziemia Kamiennogórska, mierszowska, czarnoborska i Stare Bogaczowice to niezwykle miejsca, godne zwiedzania nie tylko przez miłośników historii, architektury, ale i przyrodników ze względu na wyjątkowe walory krajobrazowe.

Kultura i tradycje

Wielokulturowość ludności napływającej po II wojnie światowej spowodowała zatracenie tradycyjnych dla regionu rzemiosł i zwyczajów. Przeszłość Dolnego Śląska jako „Ziem odzyskanej” nie istniała. Zatrącono kulturę, sztukę, zapomniano o dawnych tradycjach. Przeszłość była niemiecka. Teraźniejszość miała być polska. Jednak trudno było z wielu kultur przybyłych na te ziemie wyodrębnić jedną wspólną. Nieuchronnie nastąpiła dyfuzja kulturowa, która pociągnęła za sobą homogenizację kultury. Od kilkunastu lat można jednak zaobserwować odradzanie się dawnych, często zapomnianych tradycji, zarówno tych które przynależą do ludności osiadłej po 1945 r., jak i tych które stanowią dorobek kulturowy tych ziem. Ważna, łącząca właściwie cały region jest **tradycja** tkacka. Ona jedna zresztą przetrwała ze względu na liczne zakłady przemysłowe produkujące tkaniny lniane – Kamienna Góra, Chełmsko Śląskie i Lubawka. Jednak w takiej tradycyjnej dawnej formie tkactwo powraca m in. Poprzez **Jarmark Tkaczy Śląskich** organizowany corocznie w Chełmsku Śląskim przez Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Chełmska Śląskiego „Tkacze Śląscy”. W czasie trwania Jarmarku odbywają się konkursy wicia wianków ze słomy lnianej, konkurs dla mieszkańców na strój lniany, znajomość historii Chełmska i tradycji tkackiej oraz pokazy mody lnianej i liczne warsztaty związane z dawnym rzemiosłem. Historię tkactwa i włókiennictwa obejrzeć można w Muzeum Tkactwa Dolnośląskiego w Kamiennej Górze, a także w Izbie Tkackiej w Chełmsku Śląskim, gdzie również pod fachowym okiem można umówić się na warsztaty tkackie. Wraz z ludnością napływową przeniesiona została na Dolny Śląsk kultura i tradycja różnych regionów Polski. Są to najczęściej obrzędy związane z kościołem i religią; tradycja robienia palm wielkanocnych w Chełmsku Śląskim, Krzeszowie i okolicach, czy doroczne imprezy związane z potrawami wielkanocnymi i bożonarodzeniowymi jak organizowany w Czarnym Boże konkurs na wypieki i potrawy świąteczne, Święto Pieroga, czy „**Palma, pisanka, kraszanka**” w Starych Bogaczowicach. Niemal w każdej gminie organizowane są również konkursy związane z przedmiotami świątecznymi. Poprzez te liczne konkursy i powroty do tradycji i dziedzictwa przodków szczególnie młodzi ludzie mają możliwość odnalezienia własnej przeszłości kulturowej i utożsamienie się z regionem. Bardzo ważne dla podtrzymania zwyczajów kulinarnych wielkanocnych jest organizowana od 20 lat w Lubawce „**Mała Wielkanoc**”, na którą to z całego Dolnego Śląska zjeżdżają Koła Gospodyń Wiejskich, które kultywują tradycję swoich przodków. Obejrzeć i skosztować można więc potraw z Bośni, z Ukrainy, podkarpackie czy podkieleckie specjały. Konkurs oceniany jest przez etnografów, a ważny jest każdy detal związany ściśle z pochodzeniem potrawy. Oceniany jest jej nie tylko walor smakowy, ale zgodność z wielopokoleniową tradycją. Podczas imprezy, oprócz ozdobnych stołów wielkanocnych ze zwyczajowymi potrawami, wykonywane są również dawnymi

technikami zdobienia na jajkach, a także w trakcie spotkania zespoły folklorystyczne wykonują pieśni towarzyszące okresowi Świąt Wielkanocnych. W regionie działa **15 zespołów**, które można bezpośrednio wiązać z twórczością ludową. Niekiedy nawiązują do niej jedynie, stanowiąc mieszankę kulturową wykonawców. Są to: „Zgoda” w Chełmsku Śląskim, „Wrzos” w Lubawce, zespół w klubie seniora „Złota jesień”, działający w Centrum Kultury w Kamiennej Górze, „Olga” – zespół działający przy Centrum Kultury w Kamiennej Górze, chór męski „Echo” w Kamiennej Górze, chór przy bazylice w Krzeszowie, pod kier. Andrzeja Kowalczyka. Tradycje Romów kultuwyje dziecięcy zespół taneczno – wokalny „Młode gwiazdy”, oraz zespół tradycyjnej muzyki romskiej „Romano Sveto”. Ponadto działają takie zespoły jak: „Ciechanowiczanki” z Ciechanowic; „Janiszowianki” z Janiszowa” Chór Parafialny Te Deum z Borówna; Zespół Góralski „Janicki” z Czarnego Boru; „Grzędowianki z Grząd oraz Zespół Pieśni i Tańca „Camela” z Mieroszowa , a także Orkiestra Dęta z Lubawki. Ciekawym projektem, mającym na celu ratowanie ginących tradycji przed zapomnieniem są spotkania **„Złoty piasek”**, organizowane przez Ośrodek Kultury w Lubawce pod kier. Bożeny Pełdiak. Opowiadania z przeszłości babć i dziadków zapisywane są na spotkaniach przez wnuki w formie prac plastycznych, noszących specjalną nazwę „Opowiadaki”.

Produkty lokalne

Koła Gospodyń Wiejskich, które obecnie przeżywają swój renesans, są miejscem gdzie tradycja ludowa odżywa na nowo. To tam powracają stare zapomniane tradycje, tam odkurzane są obyczaje przodków. Spójnym dla całego regionu elementem kultury ludowej jest oczywiście tkactwo i wszystko co z lnem związane – stroje, wszelkie wyroby z lnu służące do użytku codziennego oraz do ozdoby mieszkań. Przykładem zakładu, który **kultuwyje tradycje** związane z lnem jest firma „BO-WA-DE 2” z Kamiennej Góry, która na swoim terenie utworzyła ręczną tkalnię **dywaników lnianych i wełnianych** prowadzoną przez Pana Romana Jakóbczyka. Oferują oni wyroby, które wytwarzane są na 14 drewnianych krosnach o szerokości od 50 do 150 cm. (wzór krosna i drewno do jego budowy pochodzi z XIX w). Wzory są tradycyjne, ale także odnoszą się do dzisiejszej mody. Przy produkcji wykorzystywana jest technologia tkania stosowana już 200 lat temu. Wyprodukowanie jednego dywanika wymaga kilkugodzinnej pracy tkaczki, która oprócz umiejętności tkania musi posiadać także zmysł estetyczny decydujący o wyglądzie produktu. W przyszłości len ma być również wykorzystywany do wzbogacenia kuchni tego regionu o siemię lniane, olej lniany, miód lniany i nalewki na lnienie. Potrawy serwowane w gospodarstwach agroturystycznych i restauracjach w regionie nawiązują do dawnych tradycji kulinarnych zarówno ludności napływowej oraz produktów związanych z Dolnym Śląskiem. Doskonałym przykładem może być serwowane w Chełmsku Śląskim ciasto o nazwie **„Bomba Apostoła”**, które nawiązuje do tkackiej tradycji. Ciasto jest piernikowe i ma kształt Domków Tkaczy. Słynne chełmskie kielbaski produkowane tu jeszcze przed wojną, po które wybierano się aż z Berlina, mają wkrótce powrócić na nasze stoły. Ciekawym pomysłem powrotu do dawnej tradycji wiejskiej jest propozycja Agaty Szwed i Aleksandra Matusiaka z Raszowa. Wypiekają oni w swoim domu pełnoziarnisty, żytni chleb zwany **„Raszowski chlebuś z lnem”**. W planie jest postawienie prawdziwego pieca chlebowego oraz warsztaty dla szkół, turystów i osób chętnych do nauki tradycyjnego wypieku chleba. W gospodarstwie agroturystycznym „Wańczykówka” można kupić **różne gatunki sera** oraz wiele innych produktów spożywczych wytwarzanych podług starych, wiejskich receptur. W Starych Bogaczowicach produkowana jest **woda mineralna „Anna”** pochodząca z miejscowych źródeł. Wszelkie wyroby rękodzielnicze nawiązują bądź są odzwierciedleniem dawnych wiejskich tradycji, bowiem w znacznym stopniu zamieszkująca dziś te ziemie ludność wywodzi się ze społeczności wiejskich. Do ludowych tradycji

nawiązują również artyści rzeźbiarze i malarze Regionu. Choćby na jednym z cykli obrazów Wiesława Kozłowskiego- malarza z Marciszowa, na których głównymi bohaterami było ptactwo domowe. W regionie działają kluby rękodzieła artystycznego, zrzeszają najczęściej kobiety zajmujące się tradycyjnym rzemiosłem artystycznym takim jak haft, wyszywanie, czy koronka klockowa. Wzory i techniki wykonywanych prac są odzwierciedleniem tradycji przyniesionych z domów – regionów, z których ich rodziny zostały przesiedlone : Podkarpacie, Kresy, Kaszuby, Polska Centralna. Efekty pracy wystawione i sprzedawane są w galeriach oraz podczas licznych festynów i jarmarków w regionie. Na terenie kilku gmin powoli odradza się również tradycja związana z **przedmiotami z gliny**. Od lat istnieje w Sokołowsku galeria państwa Olszanowskich, których wyroby służą i zdobią nie jeden dom. W Lubawce powstała również pracownia artystyczna, której właściciele organizują liczne warsztaty m. in. Gliniarskie. Poprze dyfuzję kulturową nie można wyodrębnić jednej specyficznej obecnie dla Regionu kultury wiejskiej, jednak dzięki temu być może jest ona ciekawsza i barwniejsza, wzbogacona przez wielokulturowość. Najbardziej widoczna jest kultura wiejska w produktach lokalnych regionu. Połączona kultura śląska, zabużańska, nowosądecka i wiele innych. Stanowi to ciekawy tygiel i daje wiele możliwości twórczych.

Specyficzne imprezy

Swoistą imprezą lokalną, bezpośrednio związaną z tradycją ludową jest **Ogólnopolska Parada Strachów Polnych w Krzeszowie**, kilka lat temu faktycznie ogólnopolska, dziś bardziej o znaczeniu regionalnym. Jest to doskonała możliwość prezentacji i podtrzymania tradycji, pochodzącej głównie z obszarów podkarpackich. Wiele imprez plenerowych staje się powoli tradycją na naszym terenie: Festyn rekreacyjny na „**Kolorowych Jeziorkach**” – majowa impreza dla całej rodziny, Złot Krasnali na „**Głazach Krasnoludków**” to lipcowa impreza dla dzieci, które przebierają się za krasnoludki, następnie organizowany jest konkurs na najładniejszego krasnala. Impreza ta, choć współczesna, nawiązuje przecież do tradycyjnych wyobrażeń krasnali, i to zarówno w kulturze ludowej i literaturze polskiej, jak i tutejszej – dolnośląskiej, niemieckojęzycznej. Impreza rodzinna ekologicznie – wędkarska „**Jedziemy na Bukówkę**”, odbywająca się nad zalewem Bukówka. Wśród licznych zabaw jest konkurs dla wędkarzy, konkursy dla dzieci na znajomość ryb czy sprzątanie brzegów zalewu. Impreza ma na celu promocję regionu, zaszczepienie wśród mieszkańców lokalnego patriotyzmu i wyrobienie wrażliwości ekologicznej oraz zaangażowanie szkół do współpracy związanej z ochroną środowiska. Na obszarze gmin uczestniczących w Lokalnej Grupie działania, organizowanych jest jeszcze wiele innych imprez promocyjno- integracyjnych, turystycznych itp. Ukształtowanie terenu, uroda krajobrazu sprzyja organizowaniu licznych zawodów sportowych. Do znanych nie tylko w regionie należy **Bieg Gwarków** odbywający się na ziemi mioszowskiej, **Międzynarodowe Otwarte Zawody w Kolarstwie Górskim MTB w Lubawce**, Memoriał A .Ciepielewskiego i T. Gronia w Slalomie Gigancie, **Narciarski Bieg Skalnika**, Polsk- Czeski Bieg Mieszka i Dobrawy w Mioszowie.

LUBAWKA:

- Potrawy Wielkanocne „Mała Wielkanoc”
- Dni Lubawki
- Jarmark Tkaczy Śląskich w Chełmsku Śl.
- Międzynarodowe Otwarte Zawody w Kolarstwie Górskim MTB

CZARNY BÓR:

- Bieg krasnali
- Konkurs potraw i wypieków świątecznych
- Coroczny międzynarodowy rajd rowerowy

- Festyn sportu „Jaczków”
- Święto pieroga
- Konkurs Tradycje Świąt Bożego Narodzenia

MARCISZÓW:

- 1-3 maj sport i zabawa Marciszów
- Czerwiec-lipiec „Dni Marciszowa”
- Sierpień Augustynki Ciechanowice
- Wrzesień Dożynki Gminne

KAMIENNA GÓRA:

- Parada Strachów Polnych w Krzeszowie (czerwiec)
- Złot Krasnali w rezerwacie „Głazy Krasnoludków” w Gorzeszowie (lipiec)
- Przegląd Zespołów Kolędniczych (styczeń)
- Gminne Turnieje Wsi (sierpień)
- Konkurs na Tradycyjne Potrawy Wigilijne w Pisarzowicach (grudzień)

2.3 Ocena społeczno- gospodarcza obszaru, w tym potencjału demograficznego i gospodarczego obszaru oraz poziomu aktywności społecznej

2.3.1 Potencjał demograficzny obszaru

Gminy regionu zamieszkuje 4 1613 mieszkańców przy czym najwięcej osób mieszka w gminie Lubawka (11710), najmniej w gminie Stare Bogaczowice (4140) i Marciszów (4739). Potencjał demograficzny na przestrzeni ostatnich lat ulega zmniejszeniu i dotyczy to gminy Lubawka (- 2930), Mieroszów (-216), Marciszów (-48), Stare Bogaczowice (-5). Jedynie w gminie Kamienna Góra i Czarny Bór następuje powolny wzrost populacji mieszkańców

Tabela 5 Stan ludności

Lata	Kamienna Góra	Czarny Bór	Lubawka	Marciszów	Mieroszów	Stare Bogaczowice	Ogółem
2002	8709	4849	12003	4837	7612	4145	42155
2003	8739	4846	11898	4789	7570	4126	41968
2004	8722	4837	11871	4766	7503	4134	41833
2005	8779	4860	11788	4743	7455	4132	41757
2006	8768	4860	11710	4739	7396	4140	41613
2002 - 2006	+ 59	+ 23	- 293	- 48	-216	-5	- 542

Obszar charakteryzuje się niską gęstością zaludnienia, która wynosi średnio 69 osób/km² przy średniej krajowej 121 os/km². Najslabiej zaludniona gmina to Stare Bogaczowice (47) najgęściej gmina Mieroszów (99).

Tabela 6 Struktura ludności

Gminy	Kamienna Góra	Czarny Bór	Lubawka	Marciszów	Mieroszów	Stare Bogaczowice
Ogółem						
ogółem	8768	4860	11710	4739	7396	4140
mężczyzn	4367	2351	5711	2353	3552	2033
kobiet	4 401	2509	5999	2386	3844	2107
Gęstość zaludnienia						
na km ²	55	72	85	58	99	47

Na stan ludności ma wpływ saldo migracji. We wszystkich opisywanych gminach w ruchu zagranicznym jest ujemne, natomiast w ruchu wewnętrznym jest ujemne w gminach Lubawka, Mieroszów i Czarny Bór. Prócz salda migracji na stan ludności ma wpływ przyrost naturalny i jest on ujemny w gminach Marciszów (-18), Lubawka (- 17), Mieroszów (-16), Stare Bogaczowice (-5).

Tabela 7 Saldo migracji

Gmina	W ruchu wewnętrznym					Zagranica				
	2002	2003	2004	2005	2006	2002	2003	2004	2005	2006
Kamienna Góra	-27	13	- 11	57	8	- 2	3	0	- 3	- 16
Czarny Bór	- 14	- 21	- 9	14	- 14	3	0	-2	0	- 12
Lubawka	- 25	- 69	12	- 59	- 36	- 3	0	- 3	2	- 25
Marciszów	38	2	- 21	- 24	15	38	2	- 1	0	- 1
Mieroszów	-13	- 13	- 8	- 3	- 18	- 2	- 3	- 18	- 10	- 14
Stare Bogaczowice	- 29	5	24	23	5	- 4	- 2	- 6	- 1	0

Tabela 8 Przyrost naturalny

Gmina	Przyrost naturalny				
	2002	2003	2004	2005	2006
Kamienna Góra	-3	3	- 3	14	27
Czarny Bór	22	12	4	9	26
Lubawka	- 14	- 36	- 36	- 26	- 17
Marciszów	9	- 10	- 1	1	- 18
Mieroszów	- 17	- 22	-41	- 35	- 16
Stare Bogaczowice	3	- 4	- 10	- 22	- 5

Najkorzystniejszą i młodą strukturą wiekową charakteryzuje się gmina Lubawka, Czarny Bór i Kamienna Góra. Niekorzystne wskaźniki występują w gminie Mieroszów, aż 17,6 % to grupa w wieku poprodukcyjnym, a jedynie 18,9 % to grupa w wieku przedprodukcyjnym. Podobnie w gminie Marciszów 15,5% , 20,2 % w gminie Stare Bogaczowice 14,6 %, 19,2%.

Tabela 9 Struktura wieku ludności

Struktura wieku	Gminy					
	Kamienna Góra	Czarny Bór	Lubawka	Marciszów	Mieroszów	Stare Bogaczowice
%	63,9	63,8	65,2	64,3	63,5	66,2
	12,6	12,8	11,8	15,5	17,6	14,6
	23,4	23,4	23	20,2	18,9	19,2
Ogółem%	100	100	100	100	100	100

Obszar LGD Kwiat Lnu nie odbiega od tendencji demograficznych obserwowanych w wielu wiejskich rejonach kraju i przyrost naturalny, migracja młodych mieszkańców i starzenie się populacji to cechy szczególnie widoczne w gminie Marciszów, Mieroszów, Stare Bogaczowice i częściowo Lubawka.

Gminy położone w bezpośrednim sąsiedztwie dużych aglomeracji lub w otoczeniu ośrodków miejskich posiadają korzystniejsze warunki demograficzne. To zjawisko widoczne jest w gminie Czarny Bór i Kamienna Góra.

2.3.2 Poziom zatrudnienia i lokalny rynek pracy

Na obszarze LGD w ostatnich latach obserwuje się stały spadek poziomu bezrobocia. Największy spadek odnotowano pomiędzy rokiem 2006 i 2007 kiedy to bezrobocie w powiecie kamiennogórskim spadło z poziomu 23,2 do 15,7% i podobnie w powiecie wałbrzyskim z 23,8 % do 16,9%. Bezrobocie obniża się zgodnie z tendencjami krajowymi, także w liczbach bezwzględnych. I tak pomiędzy 2004 a 2006 rokiem liczba osób bezrobotnych spadła o 1226 osób, najliczniej w gminie Lubawka aż o 463 osoby, oraz gminie Mieroszów (211) i Kamienna Góra (192).

Jeżeli chodzi o udział kobiet w grupie osób bezrobotnych to w gminach LGD kształtuje się on na podobnym poziomie jak w grupie mężczyzn. Wyjątkiem są gmina Czarny Bór i Stare Bogaczowice gdzie bezrobotnych kobiet jest znacznie więcej niż mężczyzn. Największy udział wśród bezrobotnych mają osoby z wykształceniem zasadniczym, gimnazjalnym i niższym oraz osoby w wieku 25 – 34 i 45 – 54 lata.

Tabela 10 Bezrobocie w powiatach

	powiatu %			woj. dolnośląskie %		krajowa %	
	2005	2006	2007	2006	2007	2006	2007
powiat kamiennogórski	27	23,2	15,7	16,6	14,6	14,5	12,00
powiat wałbrzyski	27,1	23,8	16,9				

Według danych statystycznych na obszarze LGD zatrudnionych było 4260 osób przy czym pracowało więcej mężczyzn (2388) niż kobiet (1872). W gminie Kamienna Góra, Lubawka, Marciszów, Mieroszów przeważają osoby zatrudnione w przemyśle i budownictwie, natomiast w gminie Czarny Bór i Stare Bogaczowice przeważają osoby zatrudnione w usługach rynkowych i nierynkowych.

Tabela 11 Pracujący według sektorów ekonomicznych

Gmina	Ogółem		Z liczby ogółem		
	ogółem	w tym kobiety	przemysł i budownictwo	usługi rynkowe	usługi nierynkowe
Kamienna Góra	1094	444	757	102	199
Czarny Bór	374	170	119	86	161
Lubawka	1181	598	596	304	252
Marciszów	404	147	257	34	107
Mieroszów	864	372	514	107	237
Stare Bogaczowice	343	141	24	41	71

Najwięcej osób zatrudnionych jest w sektorze prywatnym. Na obszarze LGD działają 2410 podmioty prywatne oraz 69 podmiotów sektora publicznego.

Przeważają osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą samozatrudnione lub zatrudniające nie więcej 9 osób. Najwięcej podmiotów w przeliczeniu na 1000 mieszkańców funkcjonuje na terenie gminy Stare Bogaczowice (85,9), i Czarny Bór (74,5), najmniej na terenie gminy Mieroszów (30,9). Ilość zarejestrowanych podmiotów na terenie gmin powoli rośnie. Działają one głównie w branży handlowej, budowlanej, transportowej i wytwórczej.

Tabela 12 Struktura podmiotów gospodarczych

Gmina	Kamienna Góra	Czarny Bór	Lubawka	Marciszów	Mieroszów	Stare Bogaczowice
Ogółem Sektor Publiczny	10	13	20	9	9	8
Ogółem Sektor Prywatny	524	349	712	257	223	345
- spółki handlowe (+ spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego)	21	9	48	21	12	22
- spółdzielnie	0	0	3	1	1	4
- fundacje, stowarzyszenia, organizacje	16	19	24	9	10	6
- osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	439	259	554	195	176	290
Ogólna liczba podmiotów na 1000 mieszkańców	60,9	74,5	62,5	56,1	30,9	85,9

Gminy LGD ze względu na swoją lokalizację, warunki glebowe, klimatyczne i funkcje gospodarcze wykształcone przez ostatnie 10 – lecia charakteryzują się różnorodnymi

obszarami aktywności gospodarczej – głównie tekstylia, meble, przetwórstwo spożywcze i drewna, ceramika, wydobywanie surowców mineralnych.

Wiodące firmy branży przemysłowej to :

- Takata Petri Parts Polska (600 osób) – części do samochodów zlokalizowany w Krzeszowie gmina Lubawka
- Gambit – producent uszczelnień i termoizolacji w Lubawce,
- Lubatex producent wyrobów tekstylnych (200 osób) w Lubawce
- Zakład Przemysłu Mięsno – Rybnego Kari w Marciszowie (60) osób
- Meblostef – fabryka mebli (54 osoby) w Marciszowie
- Zakład Produkcji Wody w Marciszowie (50 osób)
- Fabryka Wkładów Odzieżowych Camela zakład w Mieroszowie (179 osób)
- „Zebra” w Mieroszowie (100 osób)
- Tartak w Marciszowie (50 osób)
- Marengo – zakład przetwarzający tworzywa sztuczne w Jankowicach
- PPH Splinter „ (88 osób) w Lubawce
- Przedsiębiorstwo Robót Interwencyjnych „Trekt” w Sędziszawie

Ważną branżą związaną z dostępnością surowców i kopalin na terenie LGD są zakłady wydobywcze :

- Kopalnia w Ogonowcu z eksploatacją amfibolitów w
- Zakład Wydobywania i Przemysłu Dolomitów w Pisarzowicach
- Kopalnia Surowców Skalnych w Rybnicy Leśnej
- Kopalnia Piasku Kwarcytowego w Krzeszówku – Kopalnia surowców drogowych Borówko z siedzibą w gminie Czarny Bór

W branży rolnej ważną rolę pełni :

- Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna „Przyszłość” w Starych Bogaczowicach zajmująca się od wielu lat uprawą gruntów, produkcja jaj, przetwórstwem mleka (280 osób), mają własną sieć sklepów na Dolnym Śląsku
- Aktiv spółka z.o.o

Duże znaczenie dla rozwijającej się gospodarki regionu i rynku pracy mają dwie strefy :

- Kamiennogórska Specjalna Strefa Ekonomiczna Małej Przedsiębiorczości utworzona w 1997 r. Tereny strefy zlokalizowane są w Kamiennej Górze, Krzeszowie, Lubawce oraz poza obszarem LGD w Jaworze, Lubaniu, Nowogrodzcu. Przedsiębiorstwa działające na obszarze całej strefy w ilości ponad 40 firm dają zatrudnienie 6 tys. Osób. Na terenie Kamiennej Góry w strefie działa 15 firm w branży tekstylnej, opakowań, produkcji, mebli, akcesoriów samochodowych
- Wałbrzyska Specjalna Strefa Ekonomiczna „Park” utworzona w 1997 r z 20 podstrefami położonymi na Dolnym Śląsku m.in. w Wałbrzychu, Dzierżoniowie, nowej Rudzie i Kłodzku.

Wiodące zakłady na terenie podstrefy wałbrzyskiej to Toyota Motor Corporation, Cersanit, Faurecia, Takata Petri. W sumie zlokalizowanych jest 15 firm działających w branży elektromaszynowej, metalowej, elektrotechnicznej, budowy maszyn, ceramicznej, włókienniczej, przetwórstwa tworzyw sztucznych. Wielu mieszkańców gmin LGD znalazło zatrudnienie w wymienionych wyżej strefach lub też na terenie Kamiennej Góry, która jest siedziba powiatu (21 tys. Mieszkańców) i Wałbrzycha (128 tys. Mieszkańców) także siedziba powiatu. Dawne branże dominujące kiedyś w regionie związane z tradycjami wydobywczymi i przetwórstwa kopalin oraz rolnictwem i przetwórstwem lnu obecnie znacznie straciły na znaczeniu. Na terenie gmin nie funkcjonują instytucje i organizacje otoczenia biznesu.

2.3.3 Rolnictwo

Gminy LGD mają charakter rolniczy lub rolniczo – przemysłowy. Oznacza to, że z obszarami wiejskimi i rolnictwem nadal wielu mieszkańców ma silne związki :

- jako miejscem zamieszkania
- jako z wyłącznym lub częściowym źródłem dochodu pochodzącym z rolnictwa lub działalności okołorolniczej

Na terenie gmin LGD występuje znaczny areał gruntów rolnych wynoszący 32860 ha w tym 14050 ha to grunty orne a 18810 to użytki zielone. Największą powierzchnię gruntów rolnych ma gmina Kamienna Góra i Lubawka. Dominują grunty klasy IV – IV, na których uprawia się głównie zboża, rośliny okopowe, oleiste. Na dużym areale użytków rolnych prowadzona jest hodowla bydła, trzody chlewnej. Na terenie gmin funkcjonuje ogółem 3424 gospodarstw rolnych przy czym 66 % to gospodarstwa do 5 ha a jedynie 0,85 % (29) to gospodarstwa powyżej 100 ha. Najmniejsza średnia powierzchnia gospodarstwa (5ha) występuje w gminie Stare Bogaczowice, najwyższa (14,2 ha) w gminie Czarny Bór. Należy podkreślić wzrastające zainteresowanie rolników produkcją z gospodarstw ekologicznych. Na terenie gminy Lubawka funkcjonuje 9 a w gminie Czarny Bór 5 gospodarstw ekologicznych. Brak jest grup producenckich, które organizowałyby się wokół różnych działów produkcji rolnej. Wsparcie merytoryczne rolników w rejonie prowadzi Ośrodek Doradztwa Rolniczego z powiatowymi doradcami w Kamiennej Górze. Trudne warunki produkcji rolnej z powodu podgórskiego i górskiego położenia powodują, że produkują wyłącznie lub głównie na własne potrzeby. Aby zapewnić sobie dochody mieszkańcy wsi coraz częściej decydują się na podjęcie dodatkowej pozarolniczej działalności (np. agroturystyka, drobna wytwórczość, usługi) lub też zatrudniają się w blisko położonych zakładach na terenie gminy oraz Kamiennej Góry i Wałbrzycha.

2.3.4 Poziom wykształcenia i dostęp do edukacji

Struktura wykształcenia ludności obszaru LGD na podstawie danych ze spisu powszechnego z 2002 r. przedstawia się podobnie jak na terenie innych gmin wiejskich średnio 4,6% to osoby z wykształceniem wyższym natomiast 67,5% to osoby z wykształceniem podstawowym, gimnazjalnym i zawodowym (w kraju 56 %) szczególnie w grupie wiekowej 45 +. Dane te ulegają korzystnym zmianom dzięki aspiracjom młodego pokolenia.

Coraz więcej osób z wykształceniem średnim kontynuuje naukę na wyższych uczelniach blisko położonego Wałbrzycha i Jeleniej Góry, m.in Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Wałbrzychu czy Akademii Ekonomicznej w Jeleniej Górze.

Na terenie gmin LGD funkcjonuje dobrze rozwinięta sieć szkół podstawowych i ponadgimnazjalnych:

- gmina Kamienna Góra – 4 Szkoły Podstawowe w Krzeszowie, Pisarzowicach, Szamocinie, Ptaszkowie oraz 2 Szkoły Gimnazjalne w Krzeszowie i Pisarzowicach
- gmina Czarny Bór – 2 Szkoły Podstawowe w Czarnym Borze i Witkowie oraz Gimnazjum w Czarnym Borze
- gmina Stare Bogaczowice 1 Zespół Szkół w Starych Bogaczowicach z Filią w Strudze
- gmina Lubawka – 3 Szkoły Podstawowe w Lubawce, Miskowicach, Chełmsku Śląskim, 2 Gimnazja w Lubawce i Chełmsku Śląskim
- gmina Marciszów 1 Zespół Szkół Marciszowie
- gmina Mieroszów – 2 Szkoły Podstawowe w Mieroszowie i Kowalowej i 1 Gimnazjum w Mieroszowie

Sieć dostosowana jest do aktualnej i prognozowanej sytuacji demograficznej. Większość placówek została zmodernizowana, posiadają odpowiednią bazę dydaktyczną.

W placówkach prowadzone są zajęcia pozalekcyjne: sportowe, językowe.

Placówki potrzebują wsparcia w zakresie wzmacniania swoich funkcji kulturowych i sportowych w małych wiejskich środowiskach.

2.3.5 Dostęp do Kultury

Na terenie wszystkich gmin LGD funkcjonują Ośrodki Kultury prowadzące szeroką działalność w zakresie zaspokajania potrzeb i zainteresowań kulturalnych oraz czytelniczych, wychowanie poprzez sztukę, tworzenie warunków do rozwoju aktywności artystycznej, podtrzymywanie tradycji i obyczajów. Ośrodki prowadzą również działalność w zakresie rozwoju kultury fizycznej, sportu i rekreacji.

W ramach ośrodków funkcjonują sekcje plastyczne, wokalne, taneczne, rzemiosła artystyczne; utrzymywane jest funkcjonowanie świetlic wiejskich. I tak na terenie LGD funkcjonuje 5 gminnych ośrodków Kultury, brak ośrodka kultury w gminie Stare Bogaczowice oraz filie w mniejszych miejscowościach, 6 Bibliotek Publicznych z filiami w mniejszych miejscowościach jak również świetlice środowiskowe lub wiejskie.

Mają one swoje osiągnięcia w zakresie organizacji imprez konkursów dbających o podtrzymywanie tradycji, integrujących mieszkańców, turystycznych.

2.3.6 Aktywność organizacji pozarządowych

Na terenie diagnozowanych gmin działa znaczna ilość organizacji pozarządowych. Ich działalność skupia się na wielu dziedzinach życia. Obok działalności sportowej poprzez edukacyjną i pomoc społeczną, aż po szeroko rozumiany rozwój lokalny i gospodarczy. Jak w większości terenów wiejskich Dolnego Śląska dominują tutaj ochotnicze straże pożarne i kluby sportowe. W ostatnich latach zaczęły również powstawać stowarzyszenia działające na rzecz rozwoju miejscowości m. in Stowarzyszenie na rzecz rozwoju wsi Czadrów, wsi Leszczyniec, wsi Ogonelec, Stowarzyszenie „Nasz Krzeszów”, Towarzystwo Rozwoju Sokołowska Stowarzyszenie Rybnica Leśna, Stowarzyszenie Miłośników Unisławia Śląskiego. Działają również organizacje pozarządowe mające swoją siedzibę w mieście Kamienna Góra i Wałbrzych, a obejmujące swoim zasięgiem teren LGD.

Najwięcej aktywnych organizacji funkcjonuje na terenie gminy Kamienna Góra i Lubawka. Warto podkreślić ważny wkład niektórych organizacji pozarządowych w aktywizowanie społeczności lokalnych i promocję dziedzictwa przyrodniczo – kulturowego oraz rozwój turystyki w regionie:

- Stowarzyszenie Społeczno – Kulturalne Granica z Lubawki
- Fundacja na Rzecz Rozwoju miasta i gminy Lubawka „Brama Lubawska”
- ECEAT Poland Europejskie Centrum dla Rolnictwa Ekologicznego i Turystyki w Polsce
- Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Chełmska Śląskiego „Tkacze Śląscy”
- „Parada” Dom Trzech Kultur

Wyżej wymienione organizacje posiadają zaplecze merytoryczne i organizacyjne, korzystają z różnych źródeł finansowania, stanowią dobry przykład dla innych organizacji z tego obszaru.

Główne problemy z którymi borykają się organizacje społeczne z tego obszaru to : brak dobrze przygotowanych kadr i liderów, słabe umiejętności pisania projektów i pozyskiwania środków z różnych źródeł, trudności lokalne i dotyczące uposażenia w sprzęt komputerowy, brak jasnych celów i planu działania. Atuty tych organizacji to zwykle chęć społecznego zaangażowania członków, entuzjazm i energia w realizacji różnych przedsięwzięć, rosnące potrzeby stowarzyszenia się mieszkańców wsi w celu rozwiązywania różnych problemów.

2.4 Specyfika obszaru

2.4.1. Specyfika geograficzna i środowiskowa

Obszar LGD od północy zamykają gminy Marciszów i Stare Bogaczowice a od południa gminy Lubawka i Mieroszów, które graniczą bezpośrednio z Czechami. Obszar ma górski i pogórski charakter. Od zachodu region graniczy z Pasem Rudaw Janowickich, od południowego zachodu z Pasem Karkonoszy z najwyższym wyniesieniem – Borowa Góra (1 056 m n.p.m.) następnie wcinającym się w Kotlinę Kamiennogórską pasem Gór Kruczych a od wschodu malowniczymi Sudetami Wałbrzyskimi. Główną osią hydrograficzną jest rzeka Bóbr zasilana licznymi potokami, wszystkie rzeki mają górski charakter wyróżniający się gwałtownymi wezbraniami, stąd też ważną rolę pełni zbiornik retencyjny Bukówka stanowiący obecnie miejsce do rekreacji wędkarskiej. Specyficzny klimat, budowa geologiczna, sieć cieków i położenie na Pogórzu Sudeckim wpłynęło na różnorodność i bogactwa środowiska przyrodniczego. Wyróżniające, cenne elementy przyrodnicze i krajobrazowe są chronione w formie Rudawskiego Parku Krajobrazowego położonego we wschodniej części gminy Kamienna Góra, Parku Krajobrazowego Sudetów Wałbrzyskich położonego w części na terenie gminy Mieroszów oraz 2 rezerwatów geologiczno – krajobrazowych „Kruczy Kamień i Głazy Krasnoludków. Na terenie Rudawskiego Parku zlokalizowany został obszar Natura 2000 „Rudawy Janowickie”. Wyróżnione atrakcje przyrodnicze połączone są siecią szlaków rowerowych i pieszych jednak wymagają rozpropagowania i promocji oraz takiego skanalizowania ruchu turystycznego, który nie wpłynie degradująco na unikatowe środowisko. Górskie położenie i surowy mikroklimat sprzyjają uprawianiu sportów zimowych i lotniarskich. .Narciarze mogą korzystać z oferty wyciągów w Lubawce, Czarnowie i Sokołowsku a lotniarze z dobrych warunków wietrznych w Nowym Siodle i okolicach Unisławia. Położone w gminie Mieroszów uzdrowisko Sokołowsko leczące choroby płuc obecnie zaniedbane w przyszłości także może rozwinąć atrakcyjną ofertę turystyki uzdrowiskowej. Specyfiką tego obszaru jest kilkuwiekowa tradycja wydobywania kruszców skalnych. Obecnie funkcjonuje kilka kopalni surowców skalnych stwarzających uciążliwości dla mieszkańców (hałas, pył, rozjeżdżanie dróg) ale prawdziwymi atrakcjami w przyszłości może być wyeksponowanie starych wapienników połączonych wspólnym szlakiem od Mieszkowic do Ciechanowic, liczne stare kamieniołomy, ślady sztolni górniczych w Czarnowie i Kochanowie czy eksploatacja pirytu w okolicach Wielkiej Kopy i Raszowa, po których pozostały zalane wyrobiska tzw. „Kolorowe Jeziora”. Już dziś to miejsce przyciąga wielu turystów, ale podobnie jak wcześniej wymienione potrzebuje dobrego oznakowania i stworzenia małej infrastruktury turystycznej.

2.4.2. Specyfika historyczna i kulturowa.

Obszar LGD to nie tylko unikatowa przyroda i atrakcyjny krajobraz, to również wielowiekowa i wielokulturowa historia tych ziem związana z położeniem na pograniczu Śląska. Wśród znaczących zabytków tej ziemi wyróżnić można zespół opactwa cysterskiego w Krzeszowie – barokowy zespół klasztorny stanowiący dziedzictwo kultury europejskiej, w skład którego wchodzi : barokowy kościół, Mauzoleum Piastów Świdnickich, Kościół św. Józefa, klasztor z ogrodem, droga Krzyżowa z 32 stacjami oraz „Betlejem” miejsce kontemplacyjne dla krzeszowskich mnichów. Zespół klasztorny jest obecnie ważnym ośrodkiem turystyki pielgrzymkowej. Wyjątkowym miejscem jest Chełmsko Śląskie historyczny ośrodek sukiennictwa i płóciennictwa, w którym zachował się zespół 12 domów tkaczy zaliczany do 10 najciekawszych na ziemiach polskich zabytków budownictwa

drewnianego. Występuje także największa na Dolnym Śląsku koncentracja kamiennych zabytków średniowiecznego prawa w tym liczne krzyże pokutne, pręgierz w Krzeszowie, kamienny stół sądowy w Kochanowie będący ewenementem na skalę europejską. Warte podkreślenia jest również zabytkowy zespół uzdrowski w Sokołowsku założony w XIX w. przez dr Brehmera wraz z zabytkowym parkiem, który przez wiele lat był znanym ośrodkiem leczenia chorób płuc. Obecnie uzdrowsko podupadło. Wyróżnikami są tradycje tkackie rozwijające się intensywnie rzemiosło tkackie i handel od XVII wieku stanowiło ważną gałąź przemysłu. Liczne wyroby rozprowadzono po całej Europie a nawet kontynentach. Ziemia kamiennogórska nadal silnie kojarzona jest z lnem i przemysłem tkackim, chociaż ostatni zakład działający w tej branży „Len SA” chyli się ku upadkowi. Len i jego pochodne stały się produktami lokalnymi chętnie kupowanymi przez gości odwiedzających region. Są to dywaniki lniane tkane ręcznie, wytwarzane przez firmę BO – WA – DE z Kamiennej Góry i w Chełmsku Śląskim oraz inne lniane wyroby jak również warsztaty tkackie prowadzone przez Stowarzyszenie „Tkaczy Śląskich”. Tradycje przedwojenne odtwarzane są także w postaci przepisów kulinarnych, które stały się podstawą wypieku Bomby Apostołów. W przyszłości mają być także wytwarzane kiełbaski z Chełmska Śląskiego, które przed wojną były szeroko znanym przysmakiem. Kulturowane są tu również tradycje przywiezione po wojnie z różnych regionów Polski. Najbardziej znane to tradycja robienia wysokich palm wielkanocnych połączona z przygotowaniem potraw wielkanocnych i pieśni wielkanocnych z okolic Chełmska i Krzeszowa. Kilkanaście działających na terenie LGD zespołów ludowych nawiązuje w swym repertuarze do rodzinnych tradycji ludności napływowej. Te elementy historyczne i kulturowe wyróżniają region tworząc specyficzny, niepowtarzalny klimat. Już teraz wiele zabytków, produktów lokalnych, imprez przyciąga gości z zewnątrz. W przyszłości mogą stać się doskonałym uzupełnieniem ofert turystycznych z regionu.

2.4.3. Specyfika społeczno – gospodarcza

Przemysł tkacki intensywnie rozwijający się XVII do XIX a w XIX rozwój wydobywania węgla, hutnictwa, przemysłu tekstylnego i maszynowego, fabryk mebli czy przemysłu szklarskiego dawało zatrudnienie wielu mieszkańcom. Okoliczne gminy stanowiły tanie źródło siły roboczej. W latach 90 upadek przemysłu lekkiego, likwidacja kopalni spowodowały wysoki wzrost poziomu bezrobocia jeden z najwyższych na Dolnym Śląsku. Wałbrzych i jego okolice stały się obszarem zapaści gospodarczej. Utworzenie stref ekonomicznych i przyciągnięcie inwestorów w okresie ostatnich 10 lat spowodowało aktywizację gospodarczą całego obszaru. Charakterystyczne branże dla tego obszaru to przemysł tekstylny, meblowy, spożywczy, akcesoriów samochodowych, ceramiczny. Z uwagi na trudne warunki gospodarowania rolnictwo nie stanowiło na tym obszarze ważnego źródła dochodów. Rolnicy zawsze poszukiwali dodatkowych możliwości zarobku. Od wielu lat intensywnie rozwijają się gospodarstwa agroturystyczne - jest ich obecnie 70 (688 miejsc noclegowych), najwięcej w gminie Kamienna Góra i Lubawka, a mieszkańcy wsi zainteresowani są tym kierunkiem inwestowania. Region posiada swoje długoletnie tradycje obsługi ruchu turystycznego oraz przedwojenną i powojenną infrastrukturę turystyczną, szczególnie w gminie Kamienna Góra, Lubawka, Mieroszów w postaci 9 ośrodków, 5 hoteli i pensjonatów, 2 schronisk turystycznych (razem 784 miejsca). Jednak słaba jakość usług turystycznych i często niska jakość bazy, niepełna lub zaniedbana infrastruktura turystyczna w terenie, słabo rozwinięta gastronomia nie przyciąga wielu turystów. Mocnym wyróżnikiem jest sieć szlaków rowerowych, o różnym stopniu trudności oraz piękne wiaty turystyczne typu skandynawskiego funkcjonujące w gminie Mieroszów. Wykorzystanie specyficznych

walorów w tworzeniu ofert turystycznych oraz rozwój bazy turystycznej może spowodować, że będzie to ważne źródło utrzymania wielu mieszkańców obszarów wiejskich.

3. Analiza SWOT dla obszaru objętego LSR, wnioski wynikające z przeprowadzonej analizy

SWOT to angielski skrót pochodzący od nazw: strenght – siły, weaknesses – słabości, opprtunities – szanse, threats – zagrożenia. Analiza SWOT umożliwia przeprowadzenie analizy zasobów zasobów wewnętrznych (teraz obecnie). Stawiając na mocne strony i wykorzystując szanse skutecznie można niwelować słabości i unikać zagrożeń. Analiza SWOT jest techniką porządkującą informacje dotyczące zasobów tego obszaru. Została wykonana na podstawie informacji uzyskanych w diagnozie. Dotyczy całego spektrum zagadnień gospodarczych, środowiskowo-przyrodniczych, kulturowych i społecznych tego obszaru. Uczestnicy warsztatów wykorzystali przeprowadzoną analizę SWOT do sformułowania celów i przedsięwzięć strategii.

ANALIZA SWOT

Mocne	Słabe
<ul style="list-style-type: none"> o Położenie geograficzne, o Walory przyrodniczo- krajobrazowe w tym trzy Parki Krajobrazowe, Obszary NATURA 2000, Rezerваты przyrody, o Czyste nieskażone środowisko, walory uzdrowiskowe o Istniejące szlaki turystyczne, o Rozwijająca się agroturystyka w tym sieć gospodarstw „Porta Lubavia”, o Istniejąca baza noclegowa, (Kamienna Góra, Lubawka) o Zabytki kultury materialnej o randze regionalnej i międzynarodowej, ich pocysterski charakter (Krzeszów, Lubawka, Chełmsko Śląskie), o Wielokulturowe tradycje o Wysoka aktywność podmiotów gospodarczych w gminach Kamienna Góra i Lubawka, o Bliskość granicy, współpraca przygraniczna z Czechami, o Potencjał sportowy, o Obecność strefy ekonomicznej o Współpraca trzech sektorów w ramach Lokalnej Grupy Działania o Liczne zabytki stanowiące lokalne atrakcje, o Prężne działanie kilku organizacji pozarządowych, o Zasoby surowcowe (minerały i kopaliny), o Imprezy związane z dziedzictwem. 	<ul style="list-style-type: none"> o Słaby stan infrastruktury drogowej i trudności komunikacyjne o Braki w infrastrukturze wodno – kanalizacyjnej o Podział administracyjny- gminy LGD leżą w dwóch powiatach o Słabo rozwinięta mikroprzedsiębiorczość w gminach Czarny Bór i Stare Bogaczowice o Brak bazy noclegowej w gminach Marciszów, Stare Bogaczowice, Czarny Bór o Niska wiedza mieszkańców o dostępności środków UE, o Niepełna lub zaniedbana infrastruktura turystyczna w terenie, brak wspólnego systemu szlaków o Brak regionalnej organizacji turystycznej koordynującej działania w tym zakresie o Słaba jakość usług turystycznych, o Ograniczenia inwestycyjne na obszarach chronionych, o Niska świadomość ekologiczna i wiedza o dziedzictwie kulturowym, o Niedostateczna infrastruktura i zaplecze sportowe, o Mała aktywność społeczna, o Słabe tradycje organizowania się społeczności w inicjatywy lokalne o Lokalny charakter wielu przedsięwzięć społecznych o Zły stan wielu zabytków i problem z ich dostępnością o Brak wspólnego Kalendarza imprez o Trudne warunki klimatyczno- glebowe dla rolnictwa, o Małe zainteresowanie aktywnością gospodarczą, osób z terenów wiejskich o Słaba oferta zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> Możliwość pozyskania unijnych środków Współpraca i wymiana doświadczeń pomiędzy gminami, Budowa drogi S3 Wykorzystanie bliskości Czech w zakresie rozwoju turystyki Rozwój bazy noclegowej w tym poprawienie jakości usług, Możliwość uprawiania sportów zimowych, Zagospodarowanie i sieciowanie szlaków, tras w obrębie LGD i z Czechami, Rozwój i promocja produktów lokalnych oraz realizacja cyklicznych imprez regionalnych Sieciowanie ekomuzeów we wspólnej ofercie Lepsze zagospodarowanie zbiorników wodnych pod potrzeby turystów i mieszkańców Wzrost jakości życia i świadomości ekologicznej mieszkańców, Rosnące zainteresowanie aktywnymi formami turystyki. Współpraca branżowa mikroprzedsiębiorców Powstanie instytucji wsparcia biznesu Wspólna promocja obszaru 	<ul style="list-style-type: none"> Skomplikowane procedury pozyskania środków i realizacji projektów, Niska dostępność środków zewnętrznych, Patrzanie na interes własny, Bariery administracyjne, Ograniczenia dot. rozwoju turystyki, Odływ młodzieży. Niski przyrost naturalny Niestabilna polityka finansowa państwa oraz niestabilne prawo, Używanie surowców w sposób degradujący środowisko Słaba kontynuacja wielu przedsięwzięć po zakończeniu finansowania UE

Wnioski z przeprowadzonej analizy SWOT.

Na podstawie analizy SWOT zdecydowanie mocne strony LGD wyróżniające się na tle innych, to przede wszystkim ciekawe położenie geograficzne, różnorodność i bogactwo dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego w tym zabytki o randze regionalnej i europejskiej (Krzeszów, Lubawka, Chełmsko Śląskie, Sokołowsko) oraz liczne zabytki stanowiące lokalne atrakcje.

W oparciu o te zasoby od wielu lat rozwija się działalność turystyczna wielu podmiotów, tworzone są szlaki turystyczne i ścieżki przyrodnicze, rozwija się baza noclegowa i oferty turystyki aktywnej, rodzinnej, turystyki dziedzictwa. Rozwój potencjału turystycznego jest niewątpliwą szansą i tą gałęzią lokalnej gospodarki, która może przynosić dochód mieszkańcom obszarów wiejskich. Jednak wymaga to eliminacji słabości które są barierami w rozwoju tej branży, m.in. podniesienia jakości usług turystycznych i bazy noclegowej szczególnie w gminach w których brakuje miejsc noclegowych (Mieroszów, Czarny Bór, Stare Bogaczowice) i gastronomii, stwarzania spójnego systemu szlaków i tras które obecnie nie są jednolicie oznakowane, rozwinięcia małej infrastruktury turystycznej w terenie czy też skoordynowania działań w zakresie obsługi ruchu, czyli stworzenia systemu sprzedaży promocji i monitorowania jakości usług LGD.

Wykorzystanie już istniejących zasobów, bliskości Czech, dostępności środków UE czy wreszcie rozwijającej się współpracy wielu środowisk (gestorów, samorządowców) daje szanse na pełne wykorzystanie wyjątkowego potencjału LGD.

Z punktu widzenia rozwoju turystyki ważne będzie również promowanie specyficznych produktów lokalnych (kulinariów, rzemiosła, rękodzieła) opartych o przedwojenne

i powojenne tradycje ich wytwarzania oraz realizacja cyklicznych, wiodących imprez regionalnych gości z zewnątrz i integrujących społeczności lokalne.

Mieszkańcy obszaru muszą dysponować wiedzą dotyczącą prowadzenia różnorodnej działalności gospodarczej.

Obecnie jest to słaba strona chociaż zwraca uwagę duża aktywność gospodarcza wielu podmiotów, szczególnie w gminach Kamienna Góra i Lubawka. Mieszkańcy obszarów wiejskich aby skorzystać z dostępnych środków UE będą musieli skorzystać z pomocy doradczej LGD czy instrukcji otoczenia biznesu i nabrać wiary, że warto spróbować i że dobre pomysły też mogą im przynieść dodatkowe dochody. Szansą w tego typu obszarze może być współpraca branżowa firm i wspólne wchodzenie na rynek z ofertą usług i produktów charakterystycznych dla regionu.

Mocną stroną jest również aktywność kilku organizacji pozarządowych które są dobrym przykładem realizacji projektów budujących kapitał społeczny na wsi.

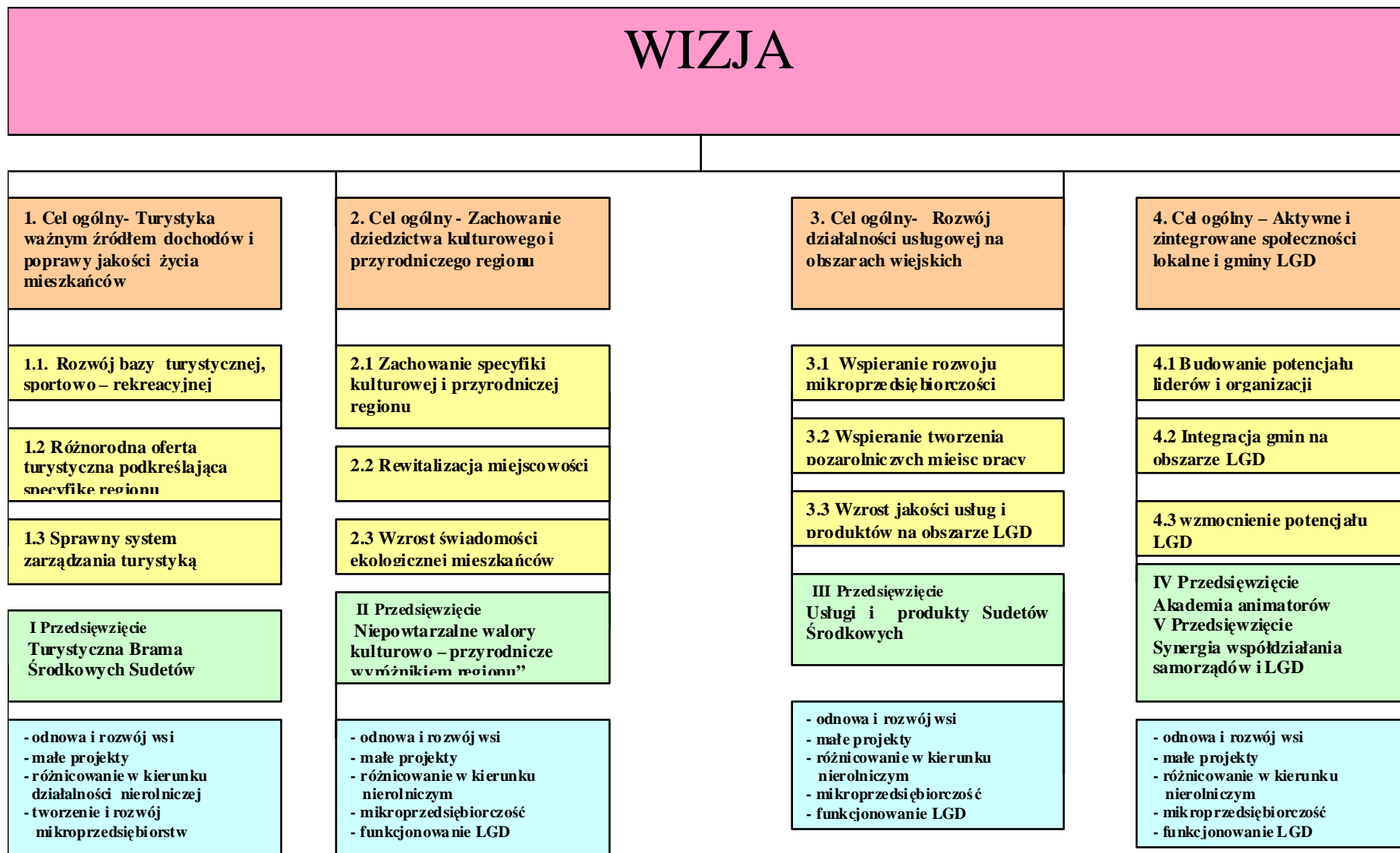
Jednak słabością jest niska aktywność wielu grup mieszkańców, oglądanie się na innych i niskie umiejętności społecznikowskie liderów. Wspólna realizacja cyklicznych imprez, przedsięwzięć, sieciowanie projektów to szansa na integrowanie społeczności i włączanie większych grup do aktywności LGD.

Na tworzenie pozytywnego wizerunku obszaru niewątpliwy wpływ będzie miała poprawa estetyki miejscowości, wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców i większe zaangażowanie w codzienne działania na rzecz ochrony środowiska. Obszar bogaty w zasoby przyrodnicze (parki krajobrazowe, sieci Natura 2000, rezerваты przyrody) i wspaniałe walory krajobrazowe wymaga mądrej polityki lokalizacyjnej decydentów samorządowych i świadomości istniejącego bogactwa wśród mieszkańców tego obszaru.

Dużą szansą jest współpraca 6 gmin LGD w zakresie wymiany doświadczeń wspólnego rozwiązywania problemów . to co stanowi obecnie istotne słabości: zły stan infrastruktury drogowej, braki w infrastrukturze ochrony środowiska, niedorozwój infrastruktury turystycznej można rozwiązywać poprzez wspólne podejmowanie przedsięwzięcia przez samorządy tego obszaru, także w ramach Lokalnej Grupy Działania.

Rysunek 2 Określenie celów ogólnych i szczegółowych LSR oraz wskazanie planowanych w ramach LSR przedsięwzięć.

Określenie celów ogólnych i szczegółowych LSR oraz wskazanie planowanych w ramach LSR przedsięwzięć.

1. Cel ogólny: Turystyka ważnym źródłem dochodów i poprawy jakości życia mieszkańców	
Cele szczegółowe	Przedsięwzięcie
	I Turystyczna Brama Środkowych Sudetów
1. Rozwój bazy turystycznej, sportowo – rekreacyjnej	<ul style="list-style-type: none"> - Inwentaryzacja bazy turystycznej i sportowo-rekreacyjnej gmin LGD - Opracowanie dokumentacji dla potencjalnej bazy i infrastruktury turystycznej w terenie (□p. miejsca postojowe, punkty widokowe). - Rozwój infrastruktury w terenie (stojaki, wiaty, ławki, miejsca postojowe, biwakowe, miejsca widokowe, wypożyczalnie sprzętu i inne) - Wykonanie jednolitego systemu oznakowań w terenie (tablice informacyjne w miejscowościach, oznakowanie szlaków, atrakcji) - Połączenie we wspólny system szlaków na terenie LGD i transgranicznie - Szkolenia dla gestorów podnoszące jakość bazy i usług - Zagospodarowanie parków wiejskich, miejsc spotkań mieszkańców na cele rekreacyjno – sportowe - Wsparcie infrastruktury turystycznej na prywatnych posesjach stanowiącej element systemu turystycznego regionu.
1.2 Różnorodna oferta turystyczna podkreślająca specyfikę regionu	<ul style="list-style-type: none"> - Rozwój marketingu istniejących ofert turystycznych – dotarcie do grup docelowych - Uzupełnienie ofert o zasoby nowych gmin, opracowanie ofert specjalistycznych dla wędkarzy, lotniarzy itd. - Organizacja sieci ekomuzeów - Rozwój szlaków historycznych i tematycznych: odtworzenie Traktu Kamiennogórskiego, Szlak Polowego Wapienia, cysterski, Lniarski, Tajemnice Sztolni - Oferty spędzania czasu wolnego dla grup zorganizowanych i niezorganizowanych - Organizacja cyklicznych imprez turystycznych promujących region i jego specyfikę - Wspólny Kalendarz Imprez dla całego obszaru LGD - Szkolenia dla organizatorów turystyki, osób zatrudnionych w turystyce, - Współpraca z innymi Lokalnymi Grupami Działania (w tym Czechy) - Wsparcie małych przedsięwzięć z zakresu bazy turystycznej - Udział w targach i innych imprezach promujących ofertę z terenu LGD - Bieżące utrzymanie istniejącej infrastruktury (remonty, konserwacja) - Wsparcie działalności klubów turystyczno – rekreacyjnych dla młodzieży i dorosłych mieszkańców - Propagowanie turystyki na terenie LGD □p. wśród młodzieży, nauczycieli w szkołach,
1.3 Sprawny system zarządzania turystyką	<ul style="list-style-type: none"> - Opracowanie koncepcji powołania Lokalnej Organizacji Turystycznej - Zarządzanie sprzedażą usług turystycznych - Organizacja punktów informacji turystycznej - Wspólne działania promocyjne (publikacje, strony internetowe z linkami do gastronomii, artykuły w prasie, filmy promocyjne, mapy) - Zarządzanie systemem kategoryzacji usług, wdrożenie go na terenie nowych gmin, - Współpraca z policją w celu szczególnego traktowania miejsc turystycznych - Powołanie Forum Spotkań Turystycznych (gestorzy, samorząd) - Nawiązanie współpracy z partnerami min. „Związek Miast i Gmin Książęńskich, DOT.

Opis przedsięwzięć:

Przedsięwzięcie I - Turystyczna Brama Środkowych Sudetów

Przedsięwzięcie przyczynia się do realizacji:

- celu ogólnego 1 „Turystyka ważnym źródłem dochodów i poprawy jakości życia mieszkańców”.
- celu szczegółowego 1.1 „Rozwój bazy turystycznej i sportowo – rekreacyjnej”,
- celu szczegółowego 1.2 „Różnorodna oferta turystyczna podkreślająca specyfikę regionu”,
- celu szczegółowego 1.3 „Sprawy system zarządzania turystyką”.

Uzasadnienie przedsięwzięcia i celu ogólnego (okres realizacji 2009-2014)

Obszar LGD to teren o bardzo zróżnicowanym potencjale turystycznym. Rolę wiodącą odgrywają tu gminy Kotliny Kamiennogórskiej Lubawka i Kamienna Góra, które posiadają rozwiniętą bazę i infrastrukturę turystyczną różnej jakości, oferując usługi całoroczne. Dynamicznie rozwija się także wiele gospodarstw agroturystycznych. Dobrym uzupełnieniem są przygotowane szlaki turystyczne, szlaki rowerowe i ścieżki dydaktyczne, które biegną również przez pozostałe gminy regionu.

Wzrastający z roku na rok ruch turystyczny daje szansę na rozwój tej gałęzi lokalnej gospodarki, która może stać się głównym lub dodatkowym źródłem dochodów dla mieszkańców wsi.

W ramach niniejszego przedsięwzięcia zaplanowano kontynuację lub rozszerzenie działań o nowe gminy LGD tj. Czarny Bór, Stare Bogaczowice, Mieroszów.

Będą się one koncentrowały na rozwoju infrastruktury turystycznej w terenie, połączeniu we wspólny, jednakowo oznakowany system tras i szlaków turystycznych, rozwój marketingu wypracowanych ofert turystycznych ze szczególnym uwzględnieniem dotarcia do odbiorców. Zaplanowano również szeroką promocję poprzez strony internetowe, publikacje, artykuły w prasie, cykliczne imprezy turystyczne i udział w krajowych targach turystycznych oraz opracowywanie wspólnego kalendarza imprez dla całego LGD.

Z uwagi na różnorodność i wielokierunkowość aktywności w dziedzinie turystyki uznano za istotne powołanie ciała zarządzającego sprzedając usług turystycznych oraz systemu kategoryzacji tych usług. Wymianie poglądów i rozwiązywaniu bieżących kwestii będzie służyło Forum Spotkań Turystycznych gromadzące gestorów przedstawicieli samorządów i zainteresowane instytucje. Przewidziano także propagowanie turystyki wśród młodszego pokolenia i pomoc w funkcjonowaniu lokalnych klubów turystyczno – rekreacyjnych.

Cel Szczegółowy 1.1 - „Rozwój bazy turystycznej i sportowo – rekreacyjnej”

Stan bazy turystycznej LGD jest zróżnicowany. Najlepiej rozwinięta infrastruktura funkcjonuje na terenie gmin Kamienna Góra, Lubawka, Mieroszów. Są to ośrodki, hotele, pensjonaty, schroniska, dysponujące prawie 800 miejscami, uzupełnione o miejsca noclegowe w 70 gospodarstwach agroturystycznych. Problemem jest niedoinwestowanie tej bazy, słaba oferta usług uzupełniających: gastronomia, wypożyczalnia sprzętu, miejsca do rekreacji, niepełna infrastruktura turystyczna w terenie (parkingi, miejsca postojowe, wiaty) rozwinięta punktowo oraz brak spójnego systemu szlaków łączącego wszystkie gminy i najciekawsze atrakcje. Na obszarze LGD już obecnie rozwijają się różne formy turystyki (aktywna, pielgrzymkowa, uzdrowskowska, agroturystyka) jednak bez poprawy jakości bazy, stworzenia sprzyjającej oferty dla różnych grup turystów i estetyzacji miejscowości region nie wykorzysta swoich mocnych stron i szans w rozwoju tej gałęzi gospodarki.

W ramach niniejszego celu szczegółowego złożono szereg działań rozwijających zadania z tego zakresu realizowane przez LGD w ramach PPL+ jak również włączenie do wspólnego

systemu turystycznego nowych gmin. Będzie kontynuowana inwentaryzacja bazy turystycznej i sportowo – rekreacyjnej uwzględniająca szczególnie zasoby nowych gmin, na tej podstawie zostanie opracowana dokumentacja dla infrastruktury w terenie □p. miejsc postojowych, punktów widokowych. Zaplanowano rozbudowę, modernizację, odnawianie infrastruktury turystycznej (stojaki, wiaty, miejsca postojowe, biwakowe, widokowe) wraz z połączeniem jej wspólnym systemem szlaków i oznakowania.

Ważnym zadaniem będzie również podnoszenie wiedzy i umiejętności osób i podmiotów prowadzących usługi turystyczne w celu poprawy jakości bazy i usług. Będą to szkolenia językowe, internetowe, standaryzujące usługi, dostarczające wiedzę o marketingu i promocji produktów turystycznych, sieciujące usługi i bazę.

Preferowane operacje to przede wszystkim inwestycje w zakresie małej infrastruktury turystycznej i sportowo – rekreacyjnej oraz jej budowa przebudowa, remont, oznakowanie atrakcji, organizacja imprez turystycznych, rekreacyjnych, sportowych, szkolenia dla gestorów, dokumentacja i analizy, rozwój usług turystycznych poprzez podmioty gospodarcze i gospodarstwa rolne.

Cel szczegółowy 1.2 „Różnorodna oferta turystyczna podkreślająca specyfikę regionu”

W ostatnich kilku latach LGD postawiło na rozwój wyspecjalizowanych ofert turystycznych kierowanych pod potrzeby odbiorców. Powstały oferty turystyki rodzinnej, narciarskiej, konnej, rowerowej oraz turystyki dziedzictwa opartej o historię, przyrodę i specyficzne produkty kulinarne z tego obszaru. Jednak nadal problemem jest dotarcie do konkretnych grup odbiorców, opracowane oferty nie uwzględniają również zasobów nowych gmin. Dynamicznie rozwijający się rynek usług turystycznych wymusza przygotowanie ofert specjalistycznych, które trafią w niszowe segmenty rynku.

I tak zaplanowano przygotowanie specjalistycznych propozycji dla wędkarzy, lotniarzy, grup zorganizowanych i niezorganizowanych poszukujących konkretnej oferty czasu wolnego.

Wzbogaceniu propozycji Turystycznej Bramy Środkowych Sudetów będzie służyć rozwój programu Ekomuzea (muzea bez murów eksponujące ludzi w otoczeniu dziedzictwa) i odtwarzanie starych szlaków Traktu Kamiennogórskiego i szlaków tematycznych: Cysterskiego, Lniarskiego, Wapienników i innych.

Towarzyszyć im będzie cały cykl imprez promujących obszar odbywających się według uzgodnionego kalendarza: m. in. Jarmark Tkaczy Śląskich, Dni Cystersów, Parada Strachów Polnych, Złot Krasnal.

Ważnym elementem dotarcia do potencjalnych odbiorców będzie udział podmiotów turystycznych i LGD w targach regionalnych, krajowych i zagranicznych oraz nawiązanie współpracy z innymi LGD działającymi w podobnym zakresie. Dopełnieniem powyższej aktywności będzie także włączenie szerszej grupy dzieci i młodzieży z tego obszaru w działania kół sportowych, klubów turystycznych przy szkołach, ośrodkach kultury, świetlicach.

Cel Szczegółowy 1.3 „Sprawny system zarządzania turystyką”

W regionie nie funkcjonuje żaden system sprzedaży usług turystycznych z tego obszaru, działania promocyjne i informacyjne wykreowane są przez różne podmioty (starostwa, gminy, gestorów, LGD), które nie współpracują ze sobą. Brakuje punktów informacji turystycznej a oferowany produkt turystyczny dostępny jest wąskiej grupie odbiorców.

Jeśli oferta turystyczna z tego regionu ma znaleźć uznanie konsumentów to konieczne jest spełnienie kilku warunków:

- produkt musi być lepszy i wyróżniać się swoją specyfiką

- należy zapewnić stały niezmienny standard świadczeń, niezawodność kontaktów, życzliwe podejście do klientów
- należy dbać o standard bazy, jasność usług i infrastruktury turystycznej, wrażenia estetyczne gości
- należy zwrócić uwagę na konkurencyjność produktów oferowanych w sąsiedztwie, czyli w rejonie Karkonoszy, Kotliny Kłodzkiej i Czech.

Stąd też LGD, gestorzy turystyczni, samorządy widzą potrzebę :

- powołania Lokalnej Organizacji Turystycznej, która w przyszłości zajmie się promocją i sprzedażą usług turystycznych ; w ramach Leadera zostanie opracowana koncepcja LOT u
- powołania Forum Spotkań Turystycznych, które będzie służyło zbliżaniu, integracji, rozwiązywaniu problemów i planowaniu wspólnych działań usługodawców i samorządów.
- prowadzenia systemu kategoryzacji usług turystycznych, który będzie nadawać znaki jakości obiektom i usługom spełniającym ustalone standardy.

W ramach działań Leader zostanie wsparta organizacja sieci punktów informacji turystycznej przy już istniejących podmiotach w Krzeszowie, Lubawce, Chełmsku, Marciszowie, Mieroszowie i innych. Zaprojektowany zostanie internetowy system obiegu informacji i promocji turystycznej współpracujący z portalem portalubavia.pl, portalem zielonedary, z portalem LGD i stronami internetowymi jednostek samorządu terytorialnego.

Będą wydawane publikacje, mapy, ulotki, artykuły w prasie, zostanie przygotowany film promocyjny.

Preferowane projekty w tym zakresie podobnie jak w pkt. 1.1 i projekty współpracy z innymi podmiotami działającymi w turystyce.

Grupy docelowe beneficjentów :

Rolnicy, przedsiębiorcy zainteresowani inwestowaniem w turystykę, samorządy i jednostki im podległe, organizacje pozarządowe, organizacje kościelne, związki wyznaniowe, mieszkańcy i członkowie LGD.

Lista rekomendowanych operacji:

Operacje	Minimalna ilość operacji	Preferowany zakres operacji
Odnowa i rozwój wsi	1	<ul style="list-style-type: none"> - inwestycje w zakresie ścieżek rowerowych, szlaków pieszych, miejsc rekreacyjnych, obiektów sportowych, świetlic i klubów wiejskich - budowa, przebudowa lub remont małej infrastruktury turystycznej - budowa, przebudowa lub remont obiektów na cele promocji, rozwoju funkcji turystycznych, - zagospodarowanie cieków i zbiorników na rzecz rekreacji, - zakup sprzętu, materiałów, usług służących realizacji operacji,
Małe projekty	27	<ul style="list-style-type: none"> - budowa/ odbudowa małej infrastruktury turystycznej, - utworzenie, modernizacja bazy informacji turystycznej, stron www, publikacji - organizacja imprez kulturalnych, rekreacyjnych, sportowych,

		<ul style="list-style-type: none"> - oznakowanie cennego dziedzictwa przyrodniczego, krajobrazowego, kulturowego - szkolenia dla mieszkańców LGD, wykorzystanie energii odnawialnej przy prowadzeniu działalności kulturalnej lub gospodarczej,
Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	11	<ul style="list-style-type: none"> - rozwój usług turystycznych oraz związanych ze sportem, rekreacją, wypoczynkiem, - sprzedaż hurtowa lub detaliczna, - usługi informatyczne, - doradztwo, - przetwórstwo produktów rolnych lub leśnych, rzemiosła lub rękodzielnictwa, usług transportowych, - inne określone w osi 3 Leader wynikające z potrzeb i celów LSR
Tworzenie i rozwój mikro przedsiębiorstw	3	<ul style="list-style-type: none"> - rozwój usług turystycznych oraz związanych ze sportem, rekreacją, wypoczynkiem, - sprzedaż hurtowa lub detaliczna, - usługi informatyczne, - doradztwo, - przetwórstwo produktów rolnych lub leśnych, rzemiosła lub rękodzielnictwa, usług transportowych, - inne określone w osi 3 Leader wynikające z potrzeb i celów LSR
Funkcjonowanie LGD		<ul style="list-style-type: none"> - doradztwo, szkolenia dla LGD - badania i analizy dotyczące turystyki - studia i plany wykonalności dla przedsięwzięć turystycznych, - wydarzenia i wydawnictwa o charakterze promocyjnym

Wskaźniki realizacji Przedsięwzięcia I Turystyczna Brama Środkowych Sudetów oraz cel ogólny 1 i celów szczegółowych 1.1; 1.2; 1.3

Wyszczególnienie	Opis	Wskaźniki realizacji przedsięwzięcia i celów LSR	Źródła weryfikacji
Cel ogólny	1 Turystyka ważnym źródłem dochodów i poprawy jakości życia mieszkańców	Wskaźniki oddziaływania: <ul style="list-style-type: none"> - wzrost ruchu turystycznego na obszarze LGD - postrzeganie regionu jako zintegrowanej oferty turystycznej - znana i wypromowana oferta turystyczna LGD - poprawa zarządzania sprzedażą usług turystycznych 	Dane w siedzibie LGD (gromadzenie dokumentacji i badania ankietowe i dane z DOT)
Cele szczegółowe	1.1 Rozwój bazy turystycznej, sportowo – rekreacyjnej 1.2 Różnorodna oferta turystyczna podkreślająca	Wskaźniki rezultatu: <ul style="list-style-type: none"> - długość w km szlaków, ścieżek min 100 km do 2012 r. - ilość punktów małej infrastruktury min.20 do 2012 r. - ilość imprez promujących region min 6 do 2012 r. - ilość szkoleń dla gestorów min. 6 do 2012 r. - ilość punktów małej 	Dane w siedzibie LGD (dane z j.s.t, organizacji, instytucji, DOT)

	specyfikę regionu 1.3 Sprawny system zarządzania turystyką	infrastruktury w terenie min 30 do 2012 r	
Działania PROW	Odnowa wsi	Wskaźniki produktu: min. 1 zrealizowana operacja	Dokumentacja w j.s.t i siedzibie LGD
	Małe projekty	Wskaźniki produktu: min. 27 zrealizowanych operacji	Dokumentacja w siedzibie LGD
	Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	Wskaźniki produktu: min. 11 zrealizowane operacje	Dokumentacja w j.s.t. i siedzibie LGD
	Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw	Wskaźniki produktu: min. 3 zrealizowane operacje	Dokumentacja w j.s.t. i siedzibie LGD
	Funkcjonowanie LGD	Wskaźniki rezultatu: - ilość wydawnictw promocyjnych min. 10 tys do 2012 r., - ilość spotkań Forum Turystycznego min. 3 dokumentacji/ programów do 2012 r. - ilość opracowanych ofert turystycznych min. 6 do 2012 r.	Dokumentacja w siedzibie LGD

2. Cel ogólny: Zachowanie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego regionu.	
Cele szczegółowe	Przedsięwzięcia
	II Niepowtarzalne walory kulturowo-przyrodnicze wyróżnikiem regionu
2.1 Zachowanie specyfiki kulturowej i przyrodniczej regionu	<ul style="list-style-type: none"> - Inwentaryzacja zasobów kulturowo – historycznych na terenie gmin i tworzenie bazy danych - Wsparcie dla minimuzeów miejscowości, regionu - Poznawanie i podtrzymywanie lokalnych tradycji i dziedzictwa historycznego (kroniki mojej miejscowości, złoty piasek, konkursy, książki kulinariów), warsztaty, „Opowieści ze starego domu” - Odtwarzanie znaczeń, języka, słów - Odtwarzanie tradycyjnych upraw i przetwórstwa produktów rolnych - Odtwarzanie starych tradycji rzemieślniczych (tkactwo, szklarstwo, inne) - Przygotowanie przewodników regionalnych - Wsparcie zespołów, grup zadaniowych, zajmujących się podtrzymaniem tradycji, - Przygotowanie programu edukacji regionalnej i przyrodniczej dla szkół i ośrodków kultury, przygotowanie edukatorów - Uzupełnienie i połączenie ścieżek przyrodniczo – dydaktycznych i ścieżek historycznych, - Aktualizacja map, wydanie opracowań i monografii tematycznych - Konkursy tematyczne dla dzieci i młodzieży - Ochrona atrakcyjności krajobrazowej terenów otwartych i krajobrazu kulturowego miejscowości.
2.2 Rewitalizacja miejscowości	<ul style="list-style-type: none"> - Wsparcie dla rozwoju centralnych punktów miejscowości - Wsparcie dla urządzania terenów zielonych, małej architektury, placów zabaw, boisk sportowych, miejsc spotkań na terenie miejscowości - Pomoc w remontach elewacji murów, ogrodzeń, obiektów zabytkowych, obiektów pod bazę turystyczną - Oznakowanie i wyeksponowanie zabytków, zabezpieczenie ich przed degradacją i katastrofą budowlaną
2.3 Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców	<ul style="list-style-type: none"> - Edukacja dotycząca prawidłowego postępowania w zakresie ochrony środowiska, - Upowszechnienie wiedzy o zasobach przyrodniczych regionu - Tworzenie i oznakowanie pomników przyrody i innych atrakcji przyrodniczych - Edukacja mieszkańców wsi popularyzujące sieć Natura 2000 oraz zachowanie bioróżnorodności na obszarach wiejskich

Opis przedsięwzięć:

Przedsięwzięcie II - „Niepowtarzalne walory kulturowo – przyrodnicze wyróżnikiem regionu”

Przedsięwzięcie przyczynia się do realizacji:

- celu szczegółowego 2.1 - „Zachowanie specyfiki kulturowej i przyrodniczej regionu”,
- celu szczegółowego 2.2 - „Rewitalizacja miejscowości”,
- celu szczegółowego 2.3 - „Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców”.

Uzasadnienie przedsięwzięcia i celu ogólnego (okres realizacji 2009- 2014)

Walory przyrodnicze i kulturowo – historyczne wyróżniają znacząco ten obszar spośród innych terenów Dolnego Śląska. Górski i podgórski charakter połączony z malowniczym położeniem wsi, które do tej pory zachowały swoje zabytkowe układy osadnicze dają niepowtarzalne walory krajobrazowe.

Dwa znaczące obiekty zabytkowe znane w Polsce i Europie: Zespół Opactwa Cysterskiego w Krzeszowie i Domki Tkaczy wraz z zabytkowym rynkiem w Chełmsku Śląskim to znane wizytówki Dolnego Śląska potwierdzające wielowiekową i wielo kulturową tradycję tej ziemi. Walory te odpowiednio wykorzystane mogą stanowić czynnik wzmacniający gospodarkę regionu. Oferty budowane w oparciu o turystykę dziedzictwa kulturowo – przyrodniczego to rosnący rynek usług który jednak wymaga odpowiedniego wyeksponowania , atrakcji, podniesienia estetyki miejscowości, rewitalizacji obiektów zabytkowych charakterystycznych dla danego regionu.

W ramach niniejszego przedsięwzięcia przewidziano również inwentaryzację zasobów kulturowo- historycznych na terenie nowych gmin, uzupełnienie baz danych, połączenie szlaków i ścieżek przyrodniczych, odtwarzanie tradycyjnych dla regionu upraw (len) oraz starych tradycji rzemieślniczych (tkactwo, szklarstwo).

Podniesienie estetyki wsi wsparte edukacją ekologiczną mieszkańców będzie również służyło wzrostowi atrakcyjności turystycznej obszarów wiejskich oraz zachowaniu specyfiki kulturowej i przyrodniczej tego obszaru.

Cel szczegółowy 2.1 - „ Zachowanie specyfiki kulturowej i przyrodniczej regionu”

Tak duże skupienie atrakcji historyczno – kulturowych i przyrodniczych na stosunkowo niewielkim obszarze LGD nie ma swoich odpowiedników w skali Dolnośląska, a nawet kraju. To bardzo mocna strona tego obszaru stanowiąca przesłankę do rozwoju różnego rodzaju usług i produktów. W ramach realizowanej w latach 2007 – 2008 Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich sformułowano podobny cel strategiczny realizując szereg działań dotyczących inwentaryzacji, oznakowania i promocji walorów tego obszaru. Szereg organizowanych imprez oparto o liczne atrakcje przyrodnicze i kulturowe : „ Parada Strachów Polnych, „Złot Krasnali”, „Miłość w Dolinie Miłości”, „Dzień Cysterski”, „ Zielony Szczupak Bukówki”. To tylko cześć przykładów wykorzystujących dziedzictwo tej ziemi.

W latach 2009 – 2015 LGD założyła kontynuację i rozwinięcie działań, które wyeksponują specyfikę kulturową i przyrodniczą regionu stanowiąc ważny element rozwoju turystyki dziedzictwa i zachowania tożsamości kulturowej mieszkańców. Założono dalszą inwentaryzację historii, kultury, tradycji lokalnych oraz dostęp do tych informacji przez mieszkańców, szkoły turystów. Podtrzymywaniu tradycji będą służyły kroniki miejscowości, warsztaty „Opowieść ze starego domu”, czy „Złoty Piasek”, a także odtwarzanie starych znaczeń i języka.

LGD będzie także wspierać działania na rzecz podtrzymywania starych tradycji rzemieślniczych (m. in. Tkactwo, szklarstwo) i odtwarzania tradycyjnych upraw. Zachowaniu starych pamiątek powojennych i z czasów przesiedleń będą służyły zakładane przez mieszkańców minimuzea miejscowości, □p. przy świetlicach, i ośrodkach kultury. Wyeksponowaniu tych zasobów będą służyły istniejące i tworzone ścieżki przyrodniczo – edukacyjne i historyczne, wydawane mapy, monografie, opracowania. Szkoły i ośrodki kultury na podstawie opracowanych materiałów będą mogły wdrożyć program edukacji regionalnej skierowany do młodego pokolenia.

Cel szczegółowy 2.2 - „ Rewitalizacja miejscowości”

W ramach tego celu zostaną zrealizowane działania wpływające na estetyzację wsi i eksponowanie centralnych punktów miejscowości, obiektów zabytkowych, terenów zielonych. Z uwagi na systematycznie rosnący ruch turystyczny jak również wzrost aspiracji mieszkańców dotyczących wyglądu miejscowości zaplanowano wsparcie rozwoju centralnych punktów miejscowości, terenów zielonych, małej architektury, placów zabaw, boisk sportowych, miejsc spotkań, remont obiektów zabytkowych i ich części oraz ich oznakowania i zabezpieczenia przed degradacją.

Preferowane będą operacje z zakresu odnowy miejscowości i małych projektów obejmujące opisywany zakres.

Cel szczegółowy 2.3 - „Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców”

Ten cel podkreśla wagę poziomu świadomości ekologicznej mieszkańców. Walory przyrodnicze i stan środowiska tego obszaru mogą być zachowane przy czynnym udziale społeczności lokalnych. Prawidłowe postępowanie z odpadami, podnoszenie poziomu czystości rzek i potoków oraz kontrolowane odprowadzanie ścieków to czynniki wpływające na estetyzację wsi i tworzenie wizerunku czystych i zadbanej miejscowości.

Mieszkańcom brakuje wiedzy o wartościach przyrodniczych obszaru i znaczeniu zachowania cennych łąk, zakrzewień, zadrzewień i alei śródpolnych, miejsc podmokłych dla utrzymania cennych ekosystemów i niepowtarzalnego krajobrazu.

Stąd też będą preferowane działania szkoleniowe i informacyjne dotyczące prawidłowych zachowań mieszkańców wsi, działania upowszechniające wiedzę o zasobach przyrodniczych regionu oraz tworzenie i oznakowanie miejsc przyrodniczo cennych.

Grupy docelowe beneficjentów:

Samorządy i jednostki nim podległe, rolnicy i przedsiębiorcy zainteresowani remontami obiektów na cele turystyczne lub podejmowanie działań w zakresie rozwoju rzemiosła, przetwórstwa produktów i innych, organizacje pozarządowe, mieszkańcy i członkowie LGD, organizacje kościelne i związki wyznaniowe.

Lista rekomendowanych operacji:

Operacje	Minimalna ilość operacji	Preferowany zakres operacji
Odnowa i rozwój wsi	6	<ul style="list-style-type: none"> -budowa, przebudowa, remont i wyposażenie obiektów służących podtrzymywaniu i promocji kultury, tradycji, produktów lokalnych, -rewitalizacja budynków zabytkowych i obiektów małej architektury, odnawianie lokalnych pomników historycznych miejsc pamięci, -odnawianie elewacji zewnętrznych i dachów obiektów zabytkowych architektury sakralnej, -wyburzenia i rozbiórki zdewastowanych budynków i budowli -zakup towarów służących kultywowaniu tradycji, -kształtowanie centrów wsi, terenów zielonych, parków, -budowa, przebudowa, remont małej infrastruktury turystycznej, -zakup sprzętu służącego realizacji operacji,
Małe projekty		<ul style="list-style-type: none"> -organizacja imprez kulturalnych, -promocja lokalnej twórczości ludowej, kulturowej, artystycznej, -kultywowanie miejscowych tradycji, tradycyjnych

	28	<ul style="list-style-type: none"> -zawodów i rzemiosła, -rozwój agroturystyki i turystyki, -zachowanie, odtworzenie, zabezpieczenie, oznakowanie dziedzictwa krajobrazowego i przyrodniczego, -zachowanie, odtworzenie, zabezpieczenie oznakowanie obiektów kulturowych i historycznych, -odnowienia prywatnych budynków (domy, elewacje) charakterystycznych dla budownictwa i krajobrazu regionu- remont i wyposażenie świetlic wiejskich -pomoc w rozwoju i wprowadzaniu na rynek produktów i usług bazujących na lokalnych zasobach, -remont lub wyposażenie muzeów, -wykorzystanie energii odnawialnej przy prowadzeniu działalności kulturalnej,
Różnicowanie w kierunku nierolniczym	6	<ul style="list-style-type: none"> -wsparcie rzemiosła lub rękodzielnictwa -usługi turystyczne -usługi budowlane -przetwórstwo produktów rolnych i leśnych, -sprzedaż hurtowa lub detaliczna, magazynowanie towarów -inne określone w działalności osi 3 Leader wynikające z potrzeb i celów LSR
Mikroprzedsiębiorczość	2	<ul style="list-style-type: none"> -wsparcie rzemiosła lub rękodzielnictwa -usługi turystyczne -usługi budowlane -przetwórstwo produktów rolnych i leśnych, -sprzedaż hurtowa lub detaliczna, magazynowanie towarów -inne określone w osi 3 Leader wynikające z potrzeb i celów LSR
Funkcjonowanie LGD		<ul style="list-style-type: none"> -badania, analizy, dokumentacje dotyczące zasobów obszaru LGD -informowanie i wydarzenia promocyjne, -szkolenia i animowanie społeczności lokalnych

Wskaźniki realizacji Przedsięwzięcia II Niepowtarzalne walory kulturowo – przyrodnicze wyróżnikiem regionu oraz cel ogólny 2 i celów szczegółowych 2.1, 2.2, 2.3.

Wyszczególnienie	Opis	Wskaźniki realizacji przedsięwzięcia i celów LSR	Źródła weryfikacji
Cel ogólny	2. Zachowanie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego regionu	Wskaźniki oddziaływania: - wzrost estetyzacji miejscowości LGD - wzrost jakości obiektów wykorzystywanych na cele publiczne - szerokie włączenie mieszkańców w proces odnowy miejscowości	Dane w siedzibie LGD (gromadzenie dokumentacji i badania ankietowe)
Cele szczegółowe	2.1 Zachowanie specyfiki kulturowej i przyrodniczej regionu 2.2 Rewitalizacja	Wskaźniki rezultatu: - ilość powstałych ekomuzeów, minimuzeów min 6 do 2012 r.	Dane w siedzibie LGD (dane z j.s.t, organizacji, instytucji, DOT)

	miejsowości 2.3 Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców	<ul style="list-style-type: none"> - ilość przeszkolonych przewodników regionalnych, nauczycieli min 100 do 2012 - ilość wydawnictw promujących dziedzictwo min 5 do 2012 r. - ilość oznakowanych obiektów ☐ p ☐ orządu ☐ e przyrodniczych min 30 do 2012 r - ilość ścieżek edukacyjnych min 4 do 2012 r 	
Działania PROW	Odnowa wsi	Wskaźniki produktu: min. 6 zrealizowanych operacji	Dokumentacja w j.s.t i siedzibie LGD
	Małe projekty	Wskaźniki produktu: min. 28 zrealizowanych operacji	Dokumentacja w siedzibie LGD
	Różnicowanie kierunku działalności nierolniczej w	Wskaźniki produktu: min. 6 zrealizowanych operacji	Dokumentacja w j.s.t. i siedzibie LGD
	Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw	Wskaźniki produktu: min. 2 zrealizowane operacje	Dokumentacja w j.s.t. i siedzibie LGD
	Funkcjonowanie LGD	Wskaźniki rezultatu: <ul style="list-style-type: none"> - ilość szkoleń dla mieszkańców min. 3 do 2012 r., - ilość wydawnictw edukacyjnych min. 3 do 2012 r. - ilość opracowań min. 3 do 2012 r. 	Dokumentacja w siedzibie LGD

3. Cel ogólny: Rozwój działalności usługowej na obszarach wiejskich	
Cele szczegółowe	Przedsięwzięcia
	III Usługi i produkty Sudetów Środkowych
3.1 Wspieranie rozwoju mikroprzedsiębiorczości	<ul style="list-style-type: none"> - Wsparcie działalności handlowej skierowanej na sprzedaż produktów lokalnych i regionalnych - Wsparcie rozwoju drobnych usług na wsiach i przetwórstwa lokalnych produktów - Integrowanie mikroprzedsiębiorców i środowisk branżowych w ramach klastrów - Promocja oferty usługowej mikroprzedsiębiorców - Szkolenia dla mikroprzedsiębiorców i usługodawców wraz z wyjazdami studialnymi i pokazywaniem dobrych przykładów - Utworzenie punktu doradczego przy LGD (pomoc w pisaniu wniosków, porady prawne, księgowe) - Nawiązanie współpracy z podmiotami działającymi w sferze doradztwa dla mikroprzedsiębiorców
3.2 Wspieranie tworzenia pozarolniczych miejsc pracy	<ul style="list-style-type: none"> - Szkolenia dla usługodawców turystycznych - Szkolenia dla rolników i domowników z działalności pozarolniczej - Szkolenia z zakresu rękodzieła - Zachęcanie do wytwarzania pamiątek lokalnych i regionalnych - Odnawianie uprawy i produkcji lnianej - Integrowanie branżowe gospodarstw ekologicznych chcących wspólnie przetwarzać i wchodzić na rynek - Badania produkcji i popytu na żywność ekologiczną i inne specjalistyczne działy produkcji
3.3 Wzrost jakości usług i produktów na obszarze LGD	<ul style="list-style-type: none"> - Organizacja certyfikacji markowych produktów usług z obszaru LGD - Promocja certyfikowanych wyrobów i usługodawców - Mapa i inne publikacje dotyczące produktów lokalnych - Organizacja dystrybucji produktów lokalnych (sklepik internetowy, Galeria Produktów wprowadzenie do punktów hotelowych, pensjonatów, gospodarstw agroturystycznych, handlowych i gastronomicznych wybranych produktów) - Wsparcie dla przedsięwzięć gospodarki społecznej promujących produkty lokalne i usługi specyficzne - Identyfikacja produktów lokalnych i usług budujących markę „Kwiat Lnu”

Opis przedsięwzięć:

Przedsięwzięcie III - „Usługi i produkty Sudetów Środkowych”

Przedsięwzięcie przyczynia się do realizacji:

- celu ogólnego 3 „Rozwój działalności usługowej na obszarach wiejskich”,
- celu szczegółowego 3.1 „Wspieranie rozwoju mikroprzedsiębiorczości”,
- celu szczegółowego 3.2 „Wspieranie tworzenia pozarolniczych miejsc pracy”,
- celu szczegółowego 3.3 „Wzrost jakości usług i produktów na obszarze LGD”.

Uzasadnienie przedsięwzięcia i celu ogólnego (okres realizacji 2009- 2014)

Obszar LGD położony jest w obrębie dużych miejscowości Kamienna Góra, Wałbrzych gdzie wielu mieszkańców wsi znajduje zatrudnienie w zakładach i na terenie Specjalnych Stref

Ekonomicznych. Część mieszkańców prowadzi działalność gospodarczą głównie związaną z handlem, usługami przetwórczymi, budowlanymi, transportowymi. Są to zwykle podmioty małe prowadzone przez osoby fizyczne.

W ostatnich latach na wsi obserwuje się tendencję do odchodzenia od rolnictwa i poszukiwania dodatkowych źródeł dochodów. Dzięki temu obszary wiejskie stają się miejscami aktywności gospodarczej generującej miejsca pracy w sektorach nie związanych ściśle z rolnictwem ale bardziej z atrakcyjnością przyrodniczą, krajobrazową, kulturową wsi. Ci mieszkańcy wsi którzy już prowadzą działalność turystyczną, agroturystyczną, usługową stanowią dobre przykłady aktywności warte upowszechnienia.

Pokazywanie w jaki sposób prowadzić działalność gospodarczą czy pozarolniczą to jedno z ważniejszych działań Lidera. Stąd też w tym przedsięwzięciu zapisano szkolenia wraz z wyjazdami studialnymi, doradztwo z przedsiębiorczości dla zainteresowanych osób i podmiotów także promocję już funkcjonującej oferty usługowej oraz branżowe integrowanie mikroprzedsiębiorców.

Ważna sfera działań to zachęcanie rolników i domowników gospodarstw rolnych do poszukiwania pomysłów na uruchomienie działalności pozarolniczej. Będą temu służyły różnego typu szkolenia oraz wspieranie specyficznej aktywności związanej z tym rejonem a mianowicie usług turystycznych, a także wytwórczości produktów lokalnych (rzemiosło, kulinarna, produkty lniane) produktów spożywczych i z gospodarstw ekologicznych, oraz ich sprzedaży i promocji na różnych rynkach zbytu.

Podnoszeniu jakości tych produktów i usług będzie służyć system certyfikacji promujący najlepszą i o wysokiej jakości ofertę z tego terenu.

Cel Szczegółowy 3.1 „Wspieranie rozwoju mikroprzedsiębiorczości”

Na obszarach wiejskich LGD działalność mikroprzedsiębiorstw opiera się głównie o małe podmioty gospodarcze z ograniczonym kapitałem prowadzone przez osoby fizyczne działające w handlu, usługach budowlanych, transportowych. W ostatnich latach powoli wzrasta również liczba podmiotów działających w turystyce.

Brak współpracy branżowej mikroprzedsiębiorców, brak również instytucji otoczenia biznesu wspierających doradztwo i finansowo mniejsze podmioty gospodarcze. W ramach działań Leader zaplanowano wsparcie rozwoju drobnej działalności usługowej na wsi, wsparcie działalności handlowej i przetwórczej w zakresie produktów lokalnych i regionalnych wraz z promocją oferty tych podmiotów. Osoby chętne do założenia własnej działalności gospodarczej będą mogły skorzystać ze szkoleń i wyjazdów studialnych pokazujących osoby, którym się powiodło.

Biuro LGD uruchomi również doradztwo dla osób zainteresowanych składaniem wniosków oraz nawiąże współpracę z podmiotami działającymi w sferze doradztwa dla sektora MPŚ.

Preferowane operacje w tym zakresie to szkolenia i warsztaty, pomoc we wprowadzeniu na rynek usług i produktów lokalnych, wsparcie rzemiosła i rękodzielnictwa, przetwórstwa produktów rolnych i leśnych, usług turystycznych, sprzedaży produktów i usług specyficznych dla obszaru LGD, kultywowanie tradycyjnych zawodów i rzemiosła.

Cel Szczegółowy 3.2 Wspieranie tworzenia pozarolniczych miejsc pracy”

Na obszarze LGD funkcjonują bardzo rozdrobnione gospodarstwa rolne, z których większość nie przekracza 10 ha powierzchni. Rolnicy poszukują dodatkowych źródeł dochodów i są zainteresowani uruchomieniem działalności opartej o wykorzystywanie atrakcyjności przyrodniczej, kulturowej i krajobrazowej wsi. Powstaje coraz więcej gospodarstw agroturystycznych, które obecnie dysponują prawie 800 miejscami noclegowymi. Ten

kierunek odchodzenia od rolnictwa jak również przetwórstwo, rękodzieło, drobne usługi naprawcze, remontowe, będą tworzyły dodatkowe miejsca pracy w sektorze pozarolniczym.

W ramach LSR zaplanowano szeroką ofertę szkoleniową skierowaną do właścicieli gospodarstw rolnych i ich rodzin z zakresu prowadzenia działalności gospodarczej oraz szkoleń specjalistycznych umożliwiających nabycie umiejętności dotyczących usług turystycznych, wytwarzania produktów lokalnych, rękodzielniczych, pamiątek. Gospodarstwa ekologiczne, które również są obiecującym kierunkiem rozwoju specjalistycznej produkcji rolnej będą mogły otrzymać pomoc w zakresie przetwórstwa i wchodzenia na rynek ze swoimi produktami.

Preferowane projekty w tym zakresie podobnie jak w pkt. 3.1 oraz badania i analizy rynku finansowane z funkcjonowania LGD.

Cel Szczegółowy 3.3 „Wzrost jakości usług i produktów na obszarze LGD”

Obszar LGD ma swoje tradycje wytwarzania specyficznych produktów i usług nie spotykanych na innym terenie. Są to też produkty lokalne z którymi utożsamiają się mieszkańcy, produkowane w sposób niemasowy i przyjazny dla środowiska z lokalnie dostępnych surowców. Może stać się wizytówką regionu poprzez wykorzystanie specyficznego i niepowtarzalnego charakteru oraz stymulować przedsiębiorczość lokalną.

Obszar LGD znany z charakterystycznych produktów o przedwojennej lub kresowej recepturze (wypieki, nalewki, potrawy, przetwory, wędliny), ciekawego rękodzieła, wyrobów mleczarskich firmy KAMOS już w tej chwili zdobywa klientów wśród gości odwiedzających region. Do tej pory LGD zidentyfikowała szereg produktów lokalnych mogących promować region, istotne jest kontynuowanie tych działań na obszarze nowych gmin i w przyszłości dążenie do zorganizowania systemu certyfikacji markowych produktów i usług z obszaru LGD. Siła marki lokalnej to tworzenie pozytywnych skojarzeń i związków pomiędzy regionem, wytwórcami i odbiorcami. Sposób nadawania marki wpływa na podnoszenie jakości produktów, ich promocję i pobudzanie lokalnego rynku. Bardzo istotne będzie również zorganizowanie odpowiedniej dystrybucji tych produktów poprzez ich wprowadzenie do punktów hotelowych, pensjonatów, gastronomii, stworzenie Galerii Produktów Kwiatu Lnu i sprzedaży poprzez Internet. Zaplanowano również wsparcie dla przedsięwzięć z zakresu gospodarki społecznej związanej z wymienioną wyżej wytwórczością.

Preferowane będą operacje w zakresie podobnie jak w pkt. 3.1 oraz budowa, przebudowa, obiektów przeznaczonych na cele promocji lokalnych produktów i usług, kultywowanie tradycyjnych zawodów i rzemiosła.

Grupy docelowe beneficjentów:

Rolnicy i przedsiębiorcy, samorządy i jednostki im podległe, organizacje pozarządowe, mieszkańcy i członkowie LGD.

Lista rekomendowanych operacji:

Operacje	Minimalna ilość operacji	Preferowany zakres operacji
Odnowa i rozwój wsi	1	- budowa, przebudowa, remont i wyposażenie obiektów przeznaczonych na cele promocji lokalnych produktów, usług, kultury, sztuki, wypoczynki i rekreacji
Małe projekty	6	- szkolenia i warsztaty dla mieszkańców, - inicjowanie powstania, rozwoju, przetwarzania, wprowadzania na rynek produktów i usług bazujących na lokalnych zasobach, - odnawianie, uporządkowanie, oznakowanie

		<ul style="list-style-type: none"> zabytkowych budowli lub obiektów małej architektury, - organizacja imprez kulturalnych, - promocja lokalnej twórczości kulturalnej, - kultywowanie tradycyjnych zawodów i rzemiosła, - wykorzystanie energii odnawialnej przy prowadzeniu działalności kulturalnej i gospodarczej.
Różnicowanie w kierunku nierolniczym	11	<ul style="list-style-type: none"> - wsparcie rzemiosła lub rękodzielnictwa - usługi turystyczne, - przetwórstwo produktów rolnych i leśnych, - sprzedaż hurtowa lub detaliczna, - magazynowanie produktów - inne określone w działaniach osi 3 Leader wynikające z potrzeb i celów LSR
Mikroprzedsiębiorczość	4	<ul style="list-style-type: none"> - wsparcie rzemiosła lub rękodzielnictwa - usługi turystyczne, - przetwórstwo produktów rolnych i leśnych, - sprzedaż hurtowa lub detaliczna, - magazynowanie produktów - inne określone w działaniach osi 3 Leader wynikające z potrzeb i celów LSR
Funkcjonowanie LGD		<ul style="list-style-type: none"> - szkolenia i organizowanie społeczności lokalnych, - badanie i analizy obszaru. - wsparcie imprez i publikacji promujących produkty i usługi z obszaru LGD

Wskaźniki realizacji Przedsięwzięcia III Usługi i procedury Sudetów oraz cel ogólny 3 i celów szczegółowych 3.1; 3.2; 3.3

Wyszczególnienie	Opis	Wskaźniki realizacji przedsięwzięcia i celów LSR	Źródła weryfikacji
Cel ogólny	2. Rozwój działalności usługowej na obszarach wiejskich	<p>Wskaźniki oddziaływania:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wzrost poziomu przedsiębiorczości mieszkańców LGD - wzrost poziomu promocji produktów i usług z obszaru LGD - wzrost poziomu dochodów mieszkańców - rozpoznawalna marka produktów „Kwiatu Lnu” 	Dane w siedzibie LGD (gromadzenie dokumentacji i badania ankietowe)
Cele szczegółowe	3.1 Wspieranie rozwoju mikroprzedsiębiorczości 3.2 Wspieranie tworzenia pozarolniczych miejsc pracy 3.3 Wzrost jakości usług i produktów na obszarze LGD	<p>Wskaźniki rezultatu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ilość pozarolniczych miejsc pracy min 10 do 2012 r. - ilość zarejestrowanych podmiotów gospodarczych min. 6 do 2012 r. - ilość szkoleń dla usługodawców i producentów min 8 do 	Dane w siedzibie LGD (dane z j.s.t, organizacji, instytucji, DOT)

		2012 r. - nakład wydawnictw promocyjnych min. 400 egzemplarzy do 2012 r. - ilość miejsc dystrybucji produktów min 10 do 2012 r	
Działania PROW	Odnowa wsi	Wskaźniki produktu: min. 1 zrealizowana operacja	Dokumentacja w j.s.t i siedzibie LGD
	Małe projekty	Wskaźniki produktu: min. 6 zrealizowanych operacji	Dokumentacja w siedzibie LGD
	Różnicowanie kierunku działalności nierolniczej w	Wskaźniki produktu: min. 11 zrealizowane operacje	Dokumentacja w j.s.t. i siedzibie LGD
	Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw	Wskaźniki produktu: min. 4 zrealizowanych operacji	Dokumentacja w j.s.t. i siedzibie LGD
	Funkcjonowanie LGD	Wskaźniki rezultatu: - ilość osób, którym udzielono doradztwa min. 50 do 2012 r., - ilość szkoleń min. 3 do 2012 r. - ilość wydawnictw min. 2 do 2012 r.	Dokumentacja w siedzibie LGD

4. Cel ogólny: Aktywne i zintegrowane społeczności lokalne i gminy LGD		
Cele szczegółowe	Przedsięwzięcia	
	IV Akademia Animatorów	V Synergia współdziałania samorządów i LGD
4.1 Budowanie potencjału liderów i organizacji społecznych tworzących sieci współpracy	<ul style="list-style-type: none"> - Organizacja Akademii Animatorów - Identyfikacja liderów/animatorów, działaczy społecznych - Szkolenia dla organizacji i liderów wiejskich (podnoszenie wiedzy i umiejętności) - Stworzenie Grupy Wsparcia Liderów Lokalnych - Organizowanie sieci współpracy poprzez wspólne projekty - Organizacja konkursu na lidera i Inicjatywę Lokalną LGD - Organizacja imprez kulturalnych z uwzględnieniem pomysłów i aktywności mieszkańców - Wsparcie pomysłów KGW, OSP, KS i innych, - Pomoc w stowarzyszaniu się KGW i innych grup mieszkańców wsi, - Wsparcie stowarzyszeń, odnowy miejscowości działających na rzecz rewitalizacji wsi, - Wsparcie grup przy parafialnych/ przy kościelnych, grup wolontariuszy - Badania i diagnozy dotyczące potencjału społecznego w regionie 	
4.2 Integracja gmin na obszarze LGD		<ul style="list-style-type: none"> - Dzielenie się dobrymi pomysłami pomiędzy gminami (Festiwal Inicjatyw; wymiana informacji/działań z poprzedniego schematu Leader+, międzysektorowe warsztaty tematyczne) - Wspólne wiodące imprezy dla 6 gmin - Wzajemne wizyty i objazdy studialne - Wymiana zespołów artystycznych podczas imprez - Turnieje Gmin (Partnerskie Potyczki Trzech Sektorów, pokazy rękodzieła, zespoły ludowe, pokazy OSP, zawody międzypokoleniowe, międzysektorowe) - Turnieje miejscowości (w każdej gminie inna grupa społeczna)
4.3 Wzmocnienie potencjału LGD		<ul style="list-style-type: none"> - Szkolenia dla członków i partnerów LGD, personelu biura - Szkolenia dla wnioskodawców - Wyjazdy - Powołanie grup/zespołów roboczych - Organizacja zespołu doradczego przy LGD dla wnioskodawców z obszaru

		LGD - Promocja LGD i obszaru działania poprzez rozwój stron internetowych, biuletyn Głos Lidera, ulotki, konferencje, warsztaty
--	--	--

Opis przedsięwzięć:

Przedsięwzięcie IV – Akademia Animatorów

Przedsięwzięcie przyczynia się do realizacji :

- **Celu Ogólnego 4 „Aktywne i zintegrowane społeczności lokalne i gminy LGD**
- **Celu Szczegółowego 4.1 „Budowanie potencjału liderów i organizacji społecznych tworzących sieci współpracy”**

Uzasadnienie przedsięwzięcia i celu ogólnego (okres realizacji 2009- 2015)

Na terenie gmin LGD działają organizacje pozarządowe o zróżnicowanym potencjale ludzkim i organizacyjnym. Przeważają organizacje małe, które integrują mieszkańców wsi we wspólnych działaniach, głównie Koła Gospodyń Wiejskich, Ochotnicze Straże Pożarne oraz Kluby Sportowe. Funkcjonują również organizacje o dużym dorobku realizujące od wielu lat ciekawe projekty społeczne. Organizacje i liderzy działający na wsi potrzebują systematycznego wsparcia w zakresie podnoszenia umiejętności dotyczących pisania projektów, organizowania osób wokół inicjatyw, rejestrowania stowarzyszeń lokalnych.

Celowi temu ma służyć powołanie przy LGD „Kwiat Lnu” Akademii Animatorów.

Akademia Animatorów będzie organizować szkolenia dla organizacji i liderów lokalnych, umożliwiać kontakty pomiędzy organizacjami zainteresowanymi realizacją wspólnych projektów, wspierać funkcjonowanie KGW, OSP, KS, grup nieformalnych, przyparafialnych, promować najlepsze inicjatywy lokalne poprzez organizację konkursów na lidera i najlepszą inicjatywę LGD.

Cel szczegółowy 4.1 „Budowanie potencjału liderów i organizacji społecznych tworzących sieci współpracy”

Znaczna ilość organizacji działa na terenie gminy Kamienna Góra i Lubawka, zdecydowanie mniej w gminie Marciszów i Stare Bogaczowice. Sektor pozarządowy posiada tu swoją specyfikę; obok dobrze zorganizowanych o dużym doświadczeniu organizacji funkcjonują miale stowarzyszenia oraz KGW, OSP i Kluby Sportowe opierające swoją aktywność o pracę członków i niewielkie wsparcie z gmin.

II schemat Lidera uruchomił uśpiony potencjał wielu mieszkańców. Szereg imprez i konkursów potwierdziło możliwość samoorganizacji i zaangażowania osób, grup nieformalnych w przedsięwzięcia aktywizujące społeczności lokalne. Jednocześnie okazało się jak duże są potrzeby dotyczące wzmacniania liderów i kadr organizacji, przygotowania do korzystania z różnych źródeł finansowych czy pomocy w stowarzyszaniu się. Stąd też ważnym przedsięwzięciem na lata 2009 – 2015 będzie zorganizowanie przy LGD **Akademii**

Animatorów mającej na celu :

- identyfikację i wsparcie liderów lokalnych;
- integrację lokalnych środowisk wokół rozwiązywania ważnych problemów czy kreowania działań,
- pomoc w tworzeniu infrastruktury formalnej, organizacyjnej stowarzyszeń lokalnych,
- sieciowanie różnych środowisk w ramach projektów tematycznych.

Akademia Animatorów będzie prowadziła m. in. Systematyczne programy szkoleniowe dla liderów, animatorów, członków organizacji i mieszkańców chcących działać na rzecz swoich

miejsowości, będzie organizować konkursy na lidera i Inicjatywę Lokalną LGD, stworzy Grupę Wsparcia Liderów, wsparcie wolontariuszy, będzie pomocna w stowarzyszeniu się KGW i grup nieformalnych, wsparcie wolontariuszy, pomoc w sieciowaniu inicjatyw i grup; doradzać przy pisaniu projektów, integrujących kilka organizacji.

Ważnym zadaniem dla LGD i Akademii Animatorów będzie uruchomienie potencjału społecznego na terenie gmin będących nowymi członkami LGD szczególnie gmin Stare Bogaczowice i Czarny Bór.

Dla potrzeb realizacji tego celu szczegółowego preferowane będą operacje składane przez wnioskodawców, których rezultatem będzie wzrost aktywności i integracji społecznej na poziomie lokalnym, przygotowanie miejsc, obiektów, pełniących szerokie funkcje społeczne, informacja i promocja aktywności społecznej organizacji i mieszkańców oraz działania realizowane w ramach funkcjonowania LGD.

Grupy docelowe beneficjentów :

Organizacje pozarządowe, organizacje kościelne i związki wyznaniowe, KGW, OSP, KL, grupy nieformalne, liderzy lokalni, Rady Sołeckie, Samorządy i jednostki im podległe, mieszkańcy i członkowie LGD.

Lista rekomendowanych operacji :

Operacja	Minimalna ilość operacji	Preferowany zakres operacji
Odnowa i rozwój wsi	10	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Remont, przebudowa i wyposażenie obiektów pełniących funkcje społeczno – kulturowe
Małe projekty	24	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Szkolenia, warsztaty dla społeczności lokalnej ▪ Udostępnianie na potrzeby społeczności urządzeń i sprzętu umożliwiających dostęp do Internetu ▪ Remont świetlic wiejskich i zakup ich wyposażenia
Różnicowanie w kierunku nierolniczym	2	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Usługi informatyczne ▪ doradztwo
Mikroprzedsiębiorczość	1	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Usługi informatyczne ▪ doradztwo
Funkcjonowanie LGD		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Szkolenia i animowanie społeczności lokalnej ▪ Informowanie o obszarze działania ▪ Wydarzenia o charakterze promocyjnym

Wskaźniki realizacji Przedsięwzięcia IV „Akademia Animatorów” oraz cel ogólny 4 i celów szczegółowych 4.1;

Wyszczególnienie	Opis	Wskaźniki realizacji przedsięwzięcia i celów LSR	Źródła weryfikacji
Cel ogólny	2. Aktywne i zintegrowane społeczności lokalne i gminy LGD	Wskaźniki oddziaływania: - wzrost aktywności mieszkańców - wzrost ilości inicjatyw podejmowanych przez	Dane w siedzibie LGD (gromadzenie dokumentacji i badania

		organizacje - lepsze rozpoznanie potencjału społecznego w regionie	ankietowe)
Cele szczegółowe	3. Budowanie potencjału liderów i organizacji	Wskaźniki rezultatu: - wzrost ilości organizacji pozarządowych min 10 do 2012 r. - ilość przeszkolonych liderów min. 60 do 2012 r. - ilość konkursów min 3 do 2012 r. - ilość wspólnych projektów min. 3 do 2012 r.	Dane w siedzibie LGD (dane z j.s.t, organizacji, instytucji)
Działania PROW	Odnowa wsi	Wskaźniki produktu: min. 10 zrealizowana operacja	Dokumentacja w j.s.t i siedzibie LGD
	Małe projekty	Wskaźniki produktu: min. 24 zrealizowanych operacji	Dokumentacja w siedzibie LGD
	Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	Wskaźniki produktu: min. 2 zrealizowanych operacji	Dokumentacja w j.s.t i siedzibie LGD
	Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw	Wskaźniki produktu: min. 1 zrealizowanych operacji	Dokumentacja w j.s.t i siedzibie LGD
	Funkcjonowanie LGD	Wskaźniki rezultatu: - ilość doradztwa o małych projektów min.50 do 2012 r - ilość badań, diagnoz dotyczących obszaru min 2 do 2012 r. - ilość spotkań Grupy wsparcia Liderów Lokalnych min. 3 do 2012 r.	Dokumentacja w siedzibie LGD

Opis przedsięwzięć:

Przedsięwzięcie V– Synergia współdziałania samorządów i LGD

Przedsięwzięcie przyczynia się do realizacji :

- **Celu Ogólnego 4 „Aktywne i zintegrowane społeczności lokalne i gminy LGD**
- **celu szczegółowego 4.2 „Integracja gmin na obszarze LGD**
- **celu szczegółowego 4.3 „Wzmocnienie potencjału LGD”**
-

Uzasadnienie przedsięwzięcia i celu ogólnego (okres realizacji 2009- 2015)

Do 2008 LGD Kwiat Lnu funkcjonowała jako Fundacja obejmująca obszar gminy Lubawka, Kamienna Góra, Marciszów. W 2008 powołano stowarzyszenie jako nową formę prawną LGD i poszerzono obszar działania o gminy Czarny Bór, Stare Bogaczowice, Mieroszów. Z tych względów obszar objęty LGD wymaga integracji i budowania wspólnej tożsamości całej grupy i angażujących się partnerów. Od stopnia współdziałania i porozumienia będzie zależała efektywność wdrażania wielu działań zapisanych w LSR. Stąd też przedsięwzięcie to koncentruje się na wymianie informacji, uzgodnienia wiodących imprez dla LGD (□p. Festiwal Inicjatyw, turnieje Gmin, Turnieje Miejscowości) dzieleniu się dobrymi pomysłami poprzez objazdy studialne, wzajemne wizyty i oglądaniu dobrych przykładów.

Bardzo istotne jest również budowanie potencjału LGD poprzez podnoszenie wiedzy i doskonalenie umiejętności personelu biura i członków Rady, Zarządu, Komisji Rewizyjnej i członków Stowarzyszenia oraz utrzymanie aktywności zespołów roboczych, które wzorem pilotażu Lidera będą mogły podejmować konkretne zadania na rzecz LGD lub rozwiązać ważne problemy społeczne tego obszaru.

Cel szczegółowy 4.2 „Integracja gmin na obszarze LGD

Cel ten jest bardzo istotny z uwagi na różnice w aktywności i integracji środowisk LGD. Gminy Kamienna Góra, Lubawka, Mieroszów będące założycielami Partnerstwa a potem Lokalnej Grupy Działania „Kwiat Lnu” mają tradycje współpracy także w ramach Powiatu Kamiennogórskiego. Nowe gminy Mieroszów, Stare Bogaczowice, Czarny Bór położone na terenie Powiatu Wałbrzyskiego przystąpiły do LGD na początku 2008 r., nie mając wcześniejszych doświadczeń ze współpracy w takiej strukturze. Gminy te różnią się także poziomem aktywności społecznej i sposobami podejścia do współpracy międzysektorowej, która była mocno akcentowana w II schemacie Lidera. Stąd też bardzo ważne są wszelkie działania integrujące środowiska, mieszkańców, gminy, umożliwiające wymianę doświadczeń i dzielenie się dobrymi pomysłami. Będą to organizowane Turnieje Gmin, Turnieje Miejscowości, Festiwal Inicjatyw dla całego obszaru LGD, wzajemne wizyty i objazdy studialne, wymiana zespołów artystycznych, inne międzysektorowe warsztaty tematyczne i inne. Preferowane będą projekty szkoleniowe, edukacyjne, organizacja imprez oraz działania organizowane w ramach funkcjonowania LGD.

Cel szczegółowy 4.3 „Wzmocnienie potencjału LGD”

To działanie współgra z celem szczegółowym „Integracja gmin na obszarze LGD” oraz przedsięwzięciem „Synergia współdziałania samorządów i LGD”.

Lokalna Grupa Działania w ramach II schematu PPL+ wypracowała innowacyjną formę współpracy przedstawicieli sektora NGO, samorządu, biznesu. Było to powołanie 5 grup zadaniowych (produkt lokalny, turystyka, promocja, dokumentacje inwentaryzacyjne, aktywizacja społeczności lokalnej), które będą realizowały zadania zapisane w Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich w II schemacie. Grupy zadaniowe jako sprawdzona forma angażowania aktywnych członków i partnerów LGD zostaną wykorzystane w nowym okresie programowania do rozwoju struktury i wzmocnienia potencjału LGD.

Z uwagi na konieczność prowadzenia szerokich działań informacyjnych o PROW i Leader przy biurze zostanie zorganizowany zespół doradców pomagający wnioskodawcom z obszaru LGD. Informacje o konkursach w ramach działań Leader będą szeroko propagowane na stronach internetowych LGD i w biuletynie „Głos Lidera”.

Założono także szeroką promocję grupy poprzez strony WWW, ulotki i publikacje, konferencje i warsztaty prezentujące LGD. Zespół doradców będzie także organizować regularne szkolenia dla wnioskodawców z obszaru LGD.

Preferowane będą operacje dotyczące szkoleń, warsztatów w ramach „Małych Projektów” oraz działania realizowane w ramach funkcjonowania LGD.

Grupy docelowe beneficjentów :

Członkowie Lokalnej Grupy Działania, Członkowie wspierający i współpracownicy LGD, Personel LGD, Mieszkańcy aktywnie zaangażowani w prace LGD i grup roboczych, organizacje pozarządowe, organizacje kościelne i związki wyznaniowe, jednostki podlegające pod samorząd.

Lista rekomendowanych operacji :

Operacja	Minimalna ilość operacji	Preferowany zakres operacji
Odnowa i rozwój wsi	-	brak
Małe projekty	3	<ul style="list-style-type: none"> Szkolenia i warsztaty dla społeczności lokalnej
Różnicowanie w kierunku nierolniczym	-	<ul style="list-style-type: none"> Usługi informatyczne doradztwo
Mikroprzedsiębiorczość	-	<ul style="list-style-type: none"> Usługi informatyczne doradztwo
Funkcjonowanie LGD		<ul style="list-style-type: none"> Szkolenia kadr biorących udział we wdrażaniu LSR Szkolenia liderów lokalnych Animowanie społeczności lokalnych Wydarzenia o charakterze promocyjnym

Wskaźniki realizacji Przedsięwzięcia IV „Akademia Animatorów” oraz cel ogólny 4 i celów szczegółowych 4.2; 4.3

Wyszczególnienie	Opis	Wskaźniki realizacji przedsięwzięcia i celów LSR	Źródła weryfikacji
Cel ogólny	4. Aktywne i zintegrowane społeczności lokalne i gminy LGD	Wskaźniki oddziaływania: - wzrost integracji mieszkańców lokalnie i regionalnie - wzrost ilości imprez regionalnych - wzrost poziomu wiedzy i umiejętności członków LGD	Dane w siedzibie LGD (gromadzenie dokumentacji i badania ankietowe)
Cele szczegółowe	4.2 Integracja gmin na obszarze LGD 4.3 Wzmocnienie potencjału LGD	Wskaźniki rezultatu: - ilość imprez regionalnych min 4 do 2012 r. - ilość przeszkolonych członków LGD min. 40 do 2012 r. - ilość publikacji promujących LGD min 4 do 2012 r	Dane w siedzibie LGD (dane z j.s.t, organizacji, instytucji)
Działania PROW	Odnowa wsi	–	Dokumentacja w j.s.t i siedzibie LGD
	Małe projekty	Wskaźniki produktu: min. 3 zrealizowane operacje	Dokumentacja w siedzibie LGD
	Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	–	Dokumentacja w j.s.t. i siedzibie LGD
	Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw	–	Dokumentacja w j.s.t i w siedzibie LGD
	Funkcjonowanie LGD	Wskaźniki rezultatu: - ilość zespołów roboczych min. 4 do 2012 r - ilość wejść na strony internetowe - nakład Biuletynu Lidera min. 6000 do 2012 r.	Dokumentacja w siedzibie LGD

5. Określenie misji i wizji LGD

Misja

Misja określa system wartości łączący partnerów LGD dążących do osiągnięcia wizji i celów strategicznych. Misja ma określić deklarowany sposób działania oraz filozofię grupy.

Misja Lokalnej Grupy Działania

Jesteśmy zespołem liderów Fundacji Lokalnej Grupy Działania „Kwiat Lnu”, którzy poprzez wzajemny szacunek i współpracę reprezentowanych przez nas trzech sektorów, działają na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich. Ceniąc wzajemne zaufanie, wytrwałość i wiarę w powodzenie, aktywizujemy mieszkańców do skutecznego rozwiązywania lokalnych problemów prowadząc do poprawy jakości życia w naszej małej ojczyźnie. Osiągamy to poprzez oddolne i partnerskie podejście, entuzjazm, zaangażowanie i radość z realizacji wspólnych planów i zamierzeń. Działamy na rzecz rozwoju naszego regionu, integracji gmin i wspólnot lokalnych.

Wizja

Wizja to pożądaný obraz danego obszaru w perspektywie kilku lub kilkunastu lat. Wizja w Lokalnej Strategii Rozwoju tworzy ramy do wyznaczenia celów strategicznych, pełni też funkcję integrującą procesy rozwojowe z marzeniami mieszkańców. Uczestnicy warsztatów określili ramy czasowe Strategii na okres 2009-2015, stąd też tworzona Wizja dotyczyła tej perspektywy czasowej.

Wizja dla obszaru Lokalnej Grupy Działania

Obszar Lokalnej Grupy Działania „Kwiat Lnu” jest powszechnie znany jako miejsce, gdzie w zgodzie z przyrodą żyją szczęśliwi, pogodni, przyjacielscy i pełni chęci do pracy mieszkańcy. Zawdzięczają oni swoją pomyślność harmonijnemu wykorzystaniu wyjątkowych tradycji kulturowych i nieskażonych zasobów przyrodniczych. Dzięki przedsiębiorczości i przyjaznemu nastawieniu do gości z całego świata /turystów i inwestorów/ mieszkańcy osiągają korzyści materialne i satysfakcję z życia w zadbanych, bezpiecznych wsiach i miejscowościach. Małe, aktywne wspólnoty korzystają ze wszelkich dobrodziejstw cywilizacyjnych, są atrakcyjne i twórcze kulturowo. Zachowały poczucie swojej dumy i tożsamości.

6. Wskazanie spójności specyfiki obszaru z celami LSR.

Spójność geograficzna i przyrodnicza

Obszar gmin Czarny Bór, Kamienna Góra, Lubawka, Marciszów, Mieroszów, Stare Bogaczowice jest spójnym administracyjnie obszarem, na terenie którego położone są gminy miejskie i miejsko – wiejskie za wyjątkiem gminy miejskiej Kamienna Góra nie objętej działaniami Leader PROW.

Obszar ma charakter górski i podgórski, pasma Rudaw Janowickich, Karkonoszy, Gór Kruczych i Gór Wałbrzyskich otaczają Kotlinę Kamiennogórską, którą płynie rzeka Bóbr zasilana dopływami mniejszych cieków, od północy domyka ją obniżenie Marciszowa.

Wymienione pasma należą do Sudetów Środkowych i Wałbrzyskich. Położenie ma wpływ na panujący tu klimat górski charakteryzujący się krótszym okresem wegetacji i zróżnicowaniem warunków termicznych i opadowych. Różnorodne środowisko przyrodnicze związane z położeniem panującym klimatem, ciekawa budowa geologiczna wpłynęły na powstanie dwóch Parków krajobrazowych, które w znacznej części leżą na obszarze LGD od zachodu

Rudawski Park Krajobrazowy, od wschodu Park Krajobrazowy Sudety Wałbrzyskie, od południowego wschodu Książański Park Krajobrazowy oraz od południa planowany Park krajobrazowy gór Kruczych i Zaworów

Te niepowtarzalne walory przyrodnicze posłużyły do sformułowania **2 celów szczegółowych** „Zachowanie specyfiki kulturowej i przyrodniczej regionu” oraz „Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców” oraz **przedsięwzięcie** „niepowtarzalne walory kulturalno-przyrodnicze regionu”

Spójność historyczna i kulturowa

Niewątpliwym spójnikiem tych ziem prócz walorów środowiska jest wielowiekowe dziedzictwo historyczno – kulturowe. Ze względu na słabe ziemie uprawiano tu len. Od XVII w. rozwinął się tu jeden z większych w Europie ośrodków tkactwa, który w XIX wieku miał charakter przemysłowy. Słynęła z tego miejscowość Kamienna Góra, Chełmsko Śląskie, Lubawka dostarczając na rynki europejskie dobrej jakości płótna. Przez ziemie te wiodło kilka ważnych szlaków handlowych m. in. Przez Lubawkę i Mieroszów umożliwiającymi transport cennych towarów. Do dziś cały rejon kojarzony jest z lnem i przemysłem tkackim stąd też ważne jest odtwarzanie i zachowanie tradycji tych wyrobów, które stanowią znak rozpoznawczy. Podejmowane są inicjatywy, które mają wzbogacić kuchnię regionalną o wyroby zawierające siemię lniane, miód lniany, nalewki, wypieki chleba z lnem. Odtwarzane są również stare receptury z których słynął ten region: „Bomba Apostołów” czy „Kielbaski z Chełmska Śląskiego.”

Interesującym produktem lokalnym, które powoli stają się polem aktywności mieszkańców wsi towarzyszą cenne zabytki architektury mające pocysterski rodowód. To Klasztor w Krzeszowie wraz z sąsiadującymi miejscowościami Chełmsko Śląskie i Lubawka, które rozwinęły się dzięki zakonowi cystersów z Krzeszowa.

Wspólnymi cechami krajobrazu wiejskiego są liczne kapliczki i krzyże przydrożne, kolumny maryjne oraz figury Jana Nepomucena.

Wsie tego rejonu zachowały często średniowieczne układy osadnicze z malowniczo położonymi kościołami, parki przypałacowe, dworki i zabudowania folwarczne.

Górski charakter obszaru, zdrowotne warunki mikroklimatu, urokliwe krajobrazy i zabytki spowodowały, że jeszcze przed wojną na obszarze tym zaczęła rozwijać się infrastruktura turystyczna (szlaki, baza noclegowa) a po wojnie tradycje turystyczne również były rozwijane. W ostatnich latach gminy powiatu kamiennogórskiego (gminy Kamienna Góra, Lubawka, Marciszów) połączyła sieć szlaków rowerowych i pieszych wpisujących się w system karkonoskiej Magistrali i transgraniczne połączenie z systemem czeskich szlaków rowerowych. Wyzwaniem dla LGD będzie spojenie tej sieci ze szlakami biegnącymi w pozostałych gminach Mieroszów, Stare Bogaczowice i Czarny Bór.

Dziś mieszkańcy tych ziem upatrują swych szans w wykorzystywaniu tego niezwykłego dziedzictwa w rozwoju turystyki i stwarzaniu dodatkowych źródeł dochodów na wsi.

Stąd sformułowano **2 cele ogólne** „Turystyka ważnym źródłem dochodów i poprawy jakości życia mieszkańców” oraz „Rozwój działalności usługowej na obszarach wiejskich”. Tworzą one **2 przedsięwzięcia** „Turystyczna Brama Sudetów Środkowych”.

Spójność społeczna i gospodarcza

Cechami wspólnymi dla populacji tego obszaru jest malejący przyrost naturalny, migracje młodych mieszkańców. Te niekorzystne tendencje mogą ulec zmianie dzięki rozwijającemu się potencjałowi gospodarczemu obszaru szczególnie w strefach ekonomicznych Kamiennej Góry i Wałbrzyska. Po zapaści gospodarczej lat 90- tych obecnie wskaźniki dotyczące spadku bezrobocia i wzrostu ilości podmiotów gospodarczych dają nadzieje na zatrudnienie osób

wchodzących na rynek pracy i odchodzących od rolnictwa. Widoczne też są pozytywne zmiany na obszarach wiejskich. Niski areał większości gospodarstw, słabe gleby i krótki okres wegetacji powodują, że produkują one głównie na własne potrzeby a mieszkańcy wsi poszukują dochodów rozwijając dodatkową działalność w sferze pozarolniczej (agroturystyka, handel, rzemiosło) lub specjalizując się w produkcji rolnej (gospodarstwa ekologiczne).

Ważnym czynnikiem wiążącym mieszkańców z regionem jest wspólna tożsamość i mocne zapuszczenie korzeni pomimo trudnego doświadczenia powojennej historii przesiedleń. Społeczności lokalne mocniej utożsamiają się z tym regionem niż w innych częściach Dolnego Śląska co przedkłada się na większą aktywność i pomysłowość wspólnot lokalnych. Kultywowanie starych tradycji przez wiele zespołów ludowych, podtrzymywanie kultury przywiezionej z innych regionów Polski poprzez wspólne imprezy, konkursy, wystawy czy rozwijanie współczesnej kultury wsi przez liczne dożynki, festyny, biesiady, przeglądy zespołów, rajdy to tylko niektóre przejawy aktywności mieszkańców, stowarzyszeń, Ośrodków Kultury.

Warte podkreślenia jest, że pomimo słabego stopnia zorganizowania sektora pozarządowego na terenie LGD funkcjonuje kilka wiodących organizacji, które promieniują doświadczeniem na pozostałe realizując szereg projektów związanych z ochroną dziedzictwa czy aktywizacją społeczną.

To z inicjatywy tych środowisk przy współpracy samorządu w 2002 powołano Partnerstwo dla Ziemi Kamiennogórskiej, która od 2004 realizowała pilotażowy Program Leader na terenie gminy Lubawka, Kamienna Góra, Marciszów, Pozostałe gminy Mieroszów, Czarny Bór i Stare Bogaczowice dołączyły do Partnerstwa w 2008 r. Podobne cechy jak również możliwość przenoszenia różnych doświadczeń pomiędzy gminami dają szansę na zintegrowanie obszaru i mieszkańców wokół wspólnych celów LSR- u.

Sformułowano **cel ogólny** „Alternatywne i zintegrowane społeczności lokalne i gminy LGD” oraz **2 przedsięwzięcia** „Akademia Animatorów” „Synergia współdziałania samorządów i LGD”

7. Uzasadnienie podejścia zintegrowanego dla planowanych w ramach LSR przedsięwzięć.

W ramach LSR- u uwzględniono zintegrowane podejście w zakresie celów, przedsięwzięć operacji. Tworzą one spójną i logiczną całość dając efekt synergii. Zintegrowane podejście dotyczy współpracy międzysektorowej przy realizacji przedsięwzięć zapisanych w LSR- e.. Oznacza to współdziałanie pomiędzy jednostkami samorządu, organizacjami pozarządowymi, biznesem czy osobami fizycznymi □p. w zakresie wymiany informacji, podziału zadań, włączenia zasobów poszczególnych podmiotów, dzielenia się efektami wypracowanych rezultatów, tworzenia trwałych związków i sieci współpracy.

Zapisane przedsięwzięcia realizowane są również przy wykorzystywaniu lokalnych zasobów przyrodniczych historycznych, kulturowych

▪ Wykorzystanie związków pomiędzy podmiotami różnych sektorów:

Przedsięwzięcia zaplanowane w LSRze – będą realizowane przez podmioty z różnych sektorów. Uczestniczyły one na etapie planowania LSR – u zaangażowane we wdrażanie na poziomie działań i operacji. Co ważne w LSRze wykorzystano doświadczenia wcześniej realizowanych wspólnych zadań w trakcie pilotażu Programu Leader +

- przedsięwzięcie „Turystyczna Brama Środkowych Sudetów” przy tworzeniu infrastruktury, bazy i ofert turystycznych zakłada udział podmiotów z różnych sektorów. Założono tu powołanie Lokalnej Organizacji Turystycznej, w skład której wejdą jednostki samorządu

terytorialnego, podmioty turystyczne, organizacje i osoby fizyczne. Zostanie także powołane Forum Spotkań Turystycznych, w ramach którego samorządy i gestorzy będą wspólnie wypracowywali rozwiązania ważnych problemów.

- przedsięwzięcie „Niepowtarzalne walory kulturowo – przyrodnicze wyróżnikiem regionu” zaplanowano wspólne działania różnych podmiotów dla zachowania specyfiki kulturowej i przyrodniczej obszaru i rewitalizacji miejscowości

- przedsięwzięcie „Usługi i produkty z Sudetów Środkowych” zaplanowano wspólne szkolenia dla rolników i mikroprzedsiębiorców, organizację wspólnej dystrybucji produktów lokalnych

- w przedsięwzięciu „Synergia współdziałania samorządów i LGD” będzie realizowane dzielenie się dobrymi praktykami pomiędzy gminami, a imprezy i konkursy będą organizowały mieszkańcy, organizacje, przedsiębiorcy i jednostki samorządu terytorialnego

- **Wykorzystanie związków pomiędzy różnymi sektorami gospodarki :**

- założono współpracę pomiędzy sektorem publicznym i prywatnym w ramach Form Spotkań Turystycznych, Lokalnej Organizacji Turystycznej, grupy nadającej certyfikat najlepszym producentom

- zostaną zorganizowane zespoły robocze przy LGD składające się z osób z różnych sektorów które będą wypracowywać wspólne projekty lub rozwiązań na potrzebne Stowarzyszeniu

- **Wykorzystanie zasobów lokalnych**

- produkty lokalne, w tym kulinaria, rzemiosło, oraz usługi turystyczne, agroturystyczne, rękodzieło będą ważnymi elementami pozarolniczych miejsc pracy i mikroprzedsiębiorczości na obszarze LGD. Czerpią one z historii, wielokulturowej tradycji tych ziem, oparte są o wykorzystanie dziedzictwa historycznego i przyrodniczego. Tworzą relacje, związki i sieci współpracy pomiędzy podmiotami działającymi w tym zakresie (□p. klastry mikroprzedsiębiorców, współpraca gestorów turystycznych)

- działania w przedsięwzięciu „Turystyczna Brama Środkowych Sudetów” zaplanowano w oparciu o istniejące zasoby w terenie (szlaki, infrastruktura) rozwijając je o nowe pomysły oparte o walory przyrodnicze i kulturowe

- przedsięwzięcie „Akademia Animatorów” ma wykorzystać już wypracowane doświadczenia współpracy z liderami, ma stworzyć grupę wsparcia Liderów Lokalnych z osób, które są zasobem lokalnym i mają doświadczenie oraz umiejętności współpracy z liderami, potrafią wesprzeć społeczność lokalne w działaniu.

8. Uzasadnienie podejścia innowacyjnego dla planowanych w ramach LSR przedsięwzięć.

W ramach LSR zastosowano innowacyjne podejście w zakresie wykorzystania zasobów lokalnych, rozwoju nowych rodzajów usług i produktów, zaangażowanie społeczności lokalnych i przenoszenie nowatorskich rozwiązań, znanych gdzie indziej na obszar LGD Kwiat Lnu.

- **Nowatorskie wykorzystanie lokalnych zasobów.**

Obszar LGD charakteryzuje się różnorodnymi i bogatymi zasobami przyrodniczo – kulturowymi.

Innowacyjne wykorzystanie tych zasobów dotyczy:

- tworzenia szlaków historycznych i tematycznych opartych o najciekawsze obiekty zabytkowe i stare tradycje handlu lnem i surowcami naturalnymi (Trakt Kamiennogórski, Szlak Palonego Wapna, Lniarski, Cysterski, Tajemnice Sztolni), starej wiejskiej architektury (Szlak Małej Architektury Wiejskiej i Sakralnej), czy zabytków Prawa Karnego;

- organizacja sieci ekomuzeów, które będą eksponowały lokalne dziedzictwo w powiązaniu ze środowiskiem i inicjatywami mieszkańców;
- odtwarzanie starych tradycji upraw lniarskich, tkactwa, szklarstwa;
- podtrzymywanie lokalnego dziedzictwa poprzez edukację międzypokoleniową „Opowieści ze starego domu”, „Złoty piasek” i edukację o regionie dzieci i młodzieży w szkołach;
- zachowanie lokalnych historii, pamiątek, kronik miejscowości przed i powojennych, poprzez minimuzea miejscowości.

▪ **Rozwój nowych rodzajów produkcji i usług dotyczy:**

- działań związanych z integrowaniem branżowym gospodarstw ekologicznych szczególnie w sferze przetwarzania mleka, zbóż, owoców na żywność ekologiczną i wspólnego poszukiwania rynków zbytu;
- wytwarzanie pamiątek lokalnych opartych o tradycje tkackie, ceramiczne, kulinarne, wyroby z lnu, granitu, drewna, rzemiosła artystycznego;
- zorganizowanie sprzedaży tych produktów poprzez Internet, Galerię Produktów, witryny w hotelach, pensjonatach, punktach gastronomicznych, punktach informacji turystycznej;
- podnoszenie jakości produktów i usług poprzez certyfikację i budowanie marki „Kwiatu Lnu”.

▪ **Nowe sposoby zaangażowania społeczności lokalnych i współpracy trzech sektorów to:**

- powołanie Akademii Animatorów, która będzie przygotowała liderów pod potrzeby obszarów wiejskich oraz stworzenie Grupy Wsparcia Liderów Lokalnych, czyli platformy wymiany doświadczeń i informacji umożliwiającej rozwój działań i wspólne inicjatywy na obszarze LGD;
- organizacja Festiwalu Inicjatyw w ramach którego aktywne organizacje i inicjatywy z obszarów wiejskich będą mogły zaprezentować swoją ofertę i osiągnięcia a mieszkańcy będą mogli zapoznać się z formami aktywności sektora pozarządowego;
- powołanie zespołów roboczych w ramach których przedstawiciele sektora samorządów, organizacji, firm będą planowali wspólne tematyczne działania;
- powołanie Forum Spotkań Turystycznych na którym gestorzy, samorządowcy, firmy działające w branży turystycznej będą wypracowywać wspólne rozwiązania wspierające rozwój tej branży .

▪ **Zastosowanie pomysłów i rozwiązań znanych gdzie indziej, mających jednak nowatorski charakter na terenie LGD:**

- powołanie Lokalnej Organizacji Turystycznej która zajmie się organizacją sprzedaży usług i produktów turystycznych z obszaru LGD i w przyszłości będzie uzupełnieniem działań LGD i samorządów w obszarze rozwoju turystyki w regionie. LOT funkcjonuje na obszarze Kotliny Kłodzkiej;
- powołanie Lokalnego Funduszu Grantowego przy Lokalnej Grupie działania który poprzez składki gmin, lokalnych firm będzie wspierać organizacje pozarządowe i innych beneficjentów w ubieganiu się o środki z „Małych projektów” i innych źródeł finansowania. Lokalny Fundusz Grantowy od 2004r. funkcjonuje przy Stowarzyszeniu Granica w Lubawce udzielając małych dotacji na projekty organizacji pozarządowych, szkół, instytucji kultury. Jako dobra praktyka zostanie przeniesiony do struktury LGD.

Wyżej wymienione formy organizacyjne i finansowe wzmocnią działania realizowane przez LGD na obszarach wiejskich.

9. Określenie procedury oceny zgodności operacji z LSR, wyboru operacji przez LGD i odwołania od rozstrzygnięć organu decyzyjnego w sprawie wyboru operacji w ramach działania 4.1 Wdrażanie LSR oraz kryteriów, na podstawie których jest oceniana zgodność operacji z LSR oraz kryteriów wyboru operacji, a także procedury zmiany tych kryteriów.

W celu stworzenia sprawnego i czytelnego dla potencjalnych beneficjentów systemu przyznawania wsparcia z budżetu LGD, opracowano następujący zestaw procedur:

1. Procedura przyjmowania wniosków o dofinansowanie operacji w ramach wdrażania LSR.
2. Procedura wyboru operacji:
 - a. ocena zgodności operacji z LSR,
 - b. ocena operacji na podstawie lokalnych kryteriów wyboru zgodnie z kryteriami przyjętymi dla każdej operacji;
3. Procedura zmiany lokalnych kryteriów wyboru.
4. Procedura wyłączenia członka Rady od udziału w wyborze operacji w razie zaistnienia okoliczności podważających bezstronność w procesie oceny.
5. Procedura odwoławcza od decyzji Rady.

Rada dokonuje oceny zgodności operacji z LSR w oparciu o ustaloną procedurę oraz z zastosowaniem lokalnych kryteriów wyboru, określających priorytety LGD jako instytucji finansującej. Procedura przeprowadzania głosowania zawarta jest w Regulaminie Rady, stanowiącym załącznik nr 4. do niniejszej Strategii.

9.1 Procedura przyjmowania wniosków o dofinansowanie operacji w ramach wdrażania LSR

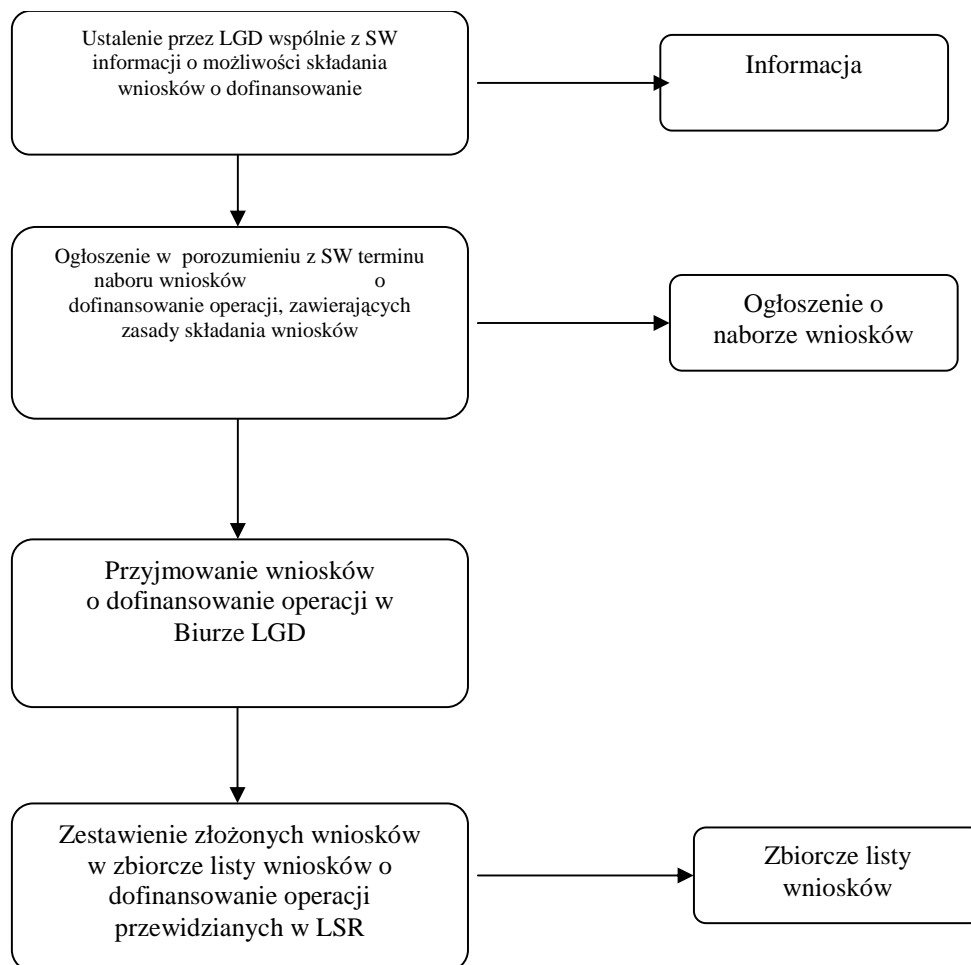
1. LGD wspólnie z SW (Samorząd Województwa) ustala termin składania wniosków o dofinansowanie operacji oraz treści ogłoszenia o naborze wniosków. Ogłoszenie terminu naboru poprzedzone jest szkoleniami dla potencjalnych beneficjentów i doradztwem dla zainteresowanych.
2. W sprawie przyjmowania wniosków przez LGD na działania: „Odnowa i rozwój wsi”, „Małe projekty”, „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej”, „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” tryb będzie następujący: Zarząd Stowarzyszenia podejmuje uchwałę w sprawie ogłoszenia/rozpoczęcia naboru wniosków o pomoc w ramach środków przewidzianych na realizację LSR, zgodnie z ustaleniami z SW.
3. LGD przygotowuje treść ogłoszenia: odniesienie treści ogłoszenia do dokumentów (rozporządzenie o wdrażaniu LSR, rozporządzenie o PROW 2007 – 2013, Lokalna Strategia Rozwoju).
4. Zawartość treści ogłoszenia:
 - kto (nazwa LGD),
 - co (nabór wniosków o dofinansowanie projektów w ramach realizacji LSR),
 - termin składania wniosków o przyznanie pomocy (termin nie krótszy niż 14 dni i nie dłuższy niż 30 dni),
 - miejsce składania wniosków o przyznanie pomocy (Biuro LGD: adres, godziny otwarcia),

- zasady ubiegania się o pomoc (informacje dotyczące kryteriów wyboru operacji, w tym lokalne kryteria przyznawania pomocy określone w LSR, rodzaj operacji podlegających dofinansowaniu, typ beneficjentów, limit dostępnych środków przeznaczonych na realizację operacji w ramach naboru i poziom ich dofinansowania),
 - informacja, gdzie można uzyskać szczegółowe informacje (strony internetowe: LGD i urzędów gmin; osoba do kontaktu: w Biurze LGD i urzędach gmin),
 - informacja, gdzie można pobrać dokumentację konkursową: Biuro LGD, strony internetowe urzędów gmin,
 - informacja o ważnych dokumentach konkursowych: rozporządzenie o wdrażaniu LSR, PROW 2007 – 2013, Lokalna Strategia Rozwoju, formularz wniosku o przyznanie pomocy, wzór umowy, inne obowiązkowe dokumenty,
 - informacja, – kto może pomóc w przygotowaniu wniosku.
6. Ogłoszenie o naborze wniosków zostanie umieszczone na:
- stronach internetowych: LGD, urzędów gmin,
 - tablicach ogłoszeń: j.w.,
 - w siedzibach członków/partnerów LGD
7. Miejsce składania wniosków: Biuro Stowarzyszenia (godziny otwarcia i dyżury pracowników),
8. Przyjmowanie wniosków:
- w formie papierowej; z podaniem spisu treści i liczby załączników, kopia wniosku z załącznikami
 - upoważniona osoba wydaje potwierdzenie przyjęcia wniosku, którego wzór znajduje się jest w załączniku nr 7.
 - na pierwszej stronie wniosku pracownik Biura przystawia pieczęć Stowarzyszenia, wpisuje datę oraz numer wniosku (znak sprawy) oraz liczbę załączników,
 - oficjalne zamknięcie listy następuje w dniu zakończenia terminu składania wniosków: podkreślenie listy i podpisanie przez upoważnione osoby, przeliczenie wniosków, sprawdzenie rejestru przyjmowania wniosków
9. Biuro LGD zestawia złożone wnioski w zbiorczą listę wniosków o dofinansowanie operacji dla danego działania osi 4.
- Poniżej przedstawione jest tabelaryczne ujęcie tej procedury oraz jej postać graficzna.

Tabela 13 Ogólna procedura przyjmowania wniosków o dofinansowanie operacji w ramach wdrażania LSR

Miejsce na pieczęć		OGÓLNA PROCEDURA: Przyjmowanie wniosków o dofinansowanie operacji w ramach wdrażania LSR	
CEL PROCEDURY		Przyjęcie wniosków, ich kopii do wyboru operacji przez LGD w ramach posiadanego budżetu na realizację LSR	
ODPOWIEDZIALNOŚĆ ZA PROCEDURĘ		Kierownik Biura LGD	
ZAKRES STOSOWANIA		Dotyczy wszystkich pracowników LGD biorących udział w przygotowaniu dokumentacji dotyczącej naboru oraz członków Zarządu	
WEJŚCIE		Lokalna Strategia Rozwoju, obowiązujące akty prawne dotyczące Leader PROW, personel Biura LGD, sprzęt biurowy	
KROK	CZYNNOŚCI	OSOBA ODPOWIEDZ.	ZAPISY
1	Ustalenie przez LGD wspólnie z IW treści informacji o możliwości składania wniosków w Biurze LGD	Prezes Zarządu	Treść informacji o możliwości składania wniosków
2	Ogłoszenie w porozumieniu z IW terminu naboru wniosków o dofinansowanie operacji, zawierającego zasady składania wniosków	Prezes Zarządu	Ogłoszenie konkursu
3	Przyjmowanie wniosków o dofinansowanie operacji dla danego działania osi 4 Leader	Pracownik Biura	Propozycje wniosków: oryginał, kopia oraz potwierdzenie przyjęcia wniosku Przyjęcie wniosku : oryginału, kopii
4	Zestawienie złożonych wniosków w zbiorczą listę wniosków o dofinansowanie operacji dla poszczególnych działań Leader	Pracownik Biura	Zbiorcze listy złożonych wniosków
WYJŚCIE		Zbiorcza lista wniosków do dofinansowania	
DOKUMENTY ZWIĄZANE Z PROCEDURĄ		Regulamin Biura Regulamin Zarządu Regulamin Rady	
SPRAWDZIŁ Kierownik Biura		ZATWIERDZIŁ Prezes Zarządu	
Data:		Data:	

Rysunek 3: Ogólna procedura przyjmowania wniosków o dofinansowanie operacji w ramach wdrażania LSR – wersja graficzna:

Procedura wyboru operacji

1. Rada dokonuje wyboru operacji w terminie 30 dni od dnia zakończenia składania wniosków na posiedzeniu Rady zwołanym zgodnie z Regulaminem Rady,
2. Członkowie Rady w okresie 14 dni przed posiedzeniem Rady otrzymują z Biura dokumenty w formie kopii w wersji elektronicznej, drukowanej lub mogą mieć udostępnione do wglądu w Biurze LGD,
3. Poprzez zabezpieczenie danych poufnych zawartych we wniosku członkowie Rady:
 - a. Składają oświadczenia, że zobowiązują się do zachowania w tajemnicy i zaufaniu informacji objętych wnioskiem oraz, że zobowiązują się do bezstronnej oceny (deklaracja poufności załącznik nr 1 do regulaminu Rady Stowarzyszenia LGD Kwiat Lnu);
 - w dniu posiedzenia Rady:
 - b. oświadczenie, że oceniającego nie łączą interesy z wnioskodawcą (procedura wyłączenia członka Rady w przypadku zaistnienia sytuacji, która może wywoływać wątpliwość co do jego bezstronności – w Regulaminie Rady); wzór deklaracji bezstronności członków Rady w załączniku nr 2 do Regulaminu Rady
4. Głosowanie za pomocą kart oceny zgodności operacji z LSR oraz za pomocą kart oceny operacji według kryteriów lokalnych przyjętych przez Stowarzyszenie; Głosowanie odbywa się zgodnie z Regulaminem Rady.

5. Uchwały podjęte przez Radę Przewodniczącą przekazuje Zarządowi kolejnego dnia po posiedzeniu Rady.
6. Zarząd wysyła informację wnioskodawcę w terminie 3 dni o :
 - nie wybraniu operacji z informacją o możliwości złożenia odwołania, osobiście, w terminie 7 dni od otrzymania pisma.
7. Z chwilą wpłynięcia odwołań, zwołuje się posiedzenie Rady celem ponownego rozpatrzenia wniosków o przyznanie pomocy, co do których złożono odwołanie.
8. Uchwała Rady z ostateczną listą rankingową operacji.
9. Przygotowanie i wysyłka pism informujących o wybraniu operacji do realizacji, pism informujących o negatywnym rozpatrzeniu odwołania oraz pism informujących o nie wybraniu operacji do wnioskodawców, którzy zostali usunięci z listy operacji wybranych ze względu na zbyt niską liczbę uzyskanych punktów na skutek odwołań.
10. Umieszczenie informacji o decyzji Rady dotyczącej wyników konkursu na stronach internetowych: LGD, urzędów gmin oraz tablicach ogłoszeń LGD i urzędów gmin.
11. LGD przekazuje właściwemu podmiotowi wdrażającemu listy wybranych i nie wybranych operacji oraz uchwały Rady LGD wraz ze złożonymi wnioskami w terminie 14 dni od dnia wyboru operacji.

Ocena zgodności operacji z Lokalną Strategią Rozwoju

1. Procedura oceny zgodności operacji z LSR polega na dokonaniu oceny zgodności celów i zakresu operacji z celami ogólnymi, szczegółowymi i przedsięwzięciami zapisanymi w LSR.
2. Ocena zgodności z LSR jest dokonywana indywidualnie przez członków Rady (na podstawie instrukcji) poprzez wypełnienie imiennej karty oceny zgodności z LSR (załącznik nr 3 do Regulaminu Rady).
3. W karcie oceny zgodności projektu z LSR, członkowie Rady odpowiadają na pytania:
 - a. czy realizacja projektu przyczyni się do osiągnięcia celów ogólnych LSR?
 - b. czy realizacja projektu przyczyni się do osiągnięcia celów szczegółowych LSR?
 - c. czy realizacja projektu jest zgodna z przedsięwzięciami zaplanowanymi w LSR?
4. Uznanie operacji za zgodną z LSR skutkuje przekazaniem operacji do dalszej oceny według lokalnych kryteriów wyboru.
5. Operacja, która nie zostanie uznana za zgodną z LSR nie podlega dalszej ocenie - w takiej sytuacji wnioskodawca zostaje powiadomiony o decyzji Rady z możliwością złożenia odwołania.
6. Operacja zostanie uznana za zgodną z LSR, jeżeli będzie zgodna z:
 - a. co najmniej jednym celem ogólnym,
 - b. co najmniej jednym celem szczegółowym,
 - c. co najmniej jednym przedsięwzięciem zapisanym w LSR.
7. Do dalszej oceny na podstawie lokalnych kryteriów wyboru zostaną przekazane operacje uznane przez Radę za zgodne z LSR – bezwzględną większością głosów, zgodnie z Regulaminem Rady.

Ocena operacji na podstawie lokalnych kryteriów wyboru

1. Procedura oceny operacji na podstawie lokalnych kryteriów wyboru polega na dokonaniu oceny operacji zakwalifikowanych wcześniej, jako zgodnych z LSR, na podstawie lokalnych kryteriów wyboru operacji.
2. Zasadniczym celem tej procedury jest wybór operacji, które w największym stopniu mogą realizować założenia LSR.

3. Ocena dokonywana jest indywidualnie przez członków Rady na imiennych kartach oceny operacji (załącznik nr 4a, 4b, 4c do Regulaminu Rady) według lokalnych kryteriów wyboru oddzielnie dla każdej operacji. Miejsce operacji na liście rankingowej określa średnia arytmetyczna wszystkich indywidualnych ocen.

Lokalne Kryteria Wyboru

Stowarzyszenie LGD, jako instytucja finansująca rozwój lokalny decyduje o przyjęciu odpowiedniego zestawu kryteriów. Ze względu na zróżnicowany charakter operacji, które będą rozpatrywane i oceniane przez Radę, zaleca się stosowanie odmiennych zestawów kryteriów do różnych operacji.

Tabela 14. Lokalne Kryteria Wyboru „Małych projektów”

L.p	Kryteria	Opis	Punkty
1.	Zaangażowanie społeczności lokalnej w realizację operacji.	Preferuje operacje, które angażują mieszkańców i podmioty (organizacje, instytucje i biznes) z obszaru realizacji operacji	2 – angażuje min. 2 podmioty i grupę mieszkańców 1 – angażuje 1 podmiot i grupę mieszkańców 0 – nie angażuje
2.	Trwałość operacji po zakończeniu	Preferuje się operacje w których działania będą kontynuowane po zakończeniu finansowania z Leader PROW	1 - operacje zapewnia kontynuację 0 – operacja nie zapewnia kontynuacji
3.	Operacja stanowi dobry przykład	Preferuje operacje, których metody, formy bądź rezultaty można wykorzystać w innych projektach	1 - stanowi dobry przykład 0 - brak lub zbyt mała możliwość wykorzystania w innych projektach
4.	Innowacyjność operacji	Preferuje operacje innowacyjne, niespotykane w skali lokalnej- tj. wykorzystujące nie praktykowane dotąd rozwiązania	1 - ma charakter innowacyjny 0 - Nie ma charakteru innowacyjnego
5.	Jakość działań operacji	Preferuje operacje mające spójny i racjonalny charakter o dobrze dobranych metodach i działaniach do celów operacji	1 - operacja jest spójna i racjonalna 0 - brak spójności
6.	6. Wysokość wnioskowanej kwoty pomocy	Preferowane są operacje których wnioskowana kwota nie przekracza średniej kwoty pomocy	1 – nie przekracza 0 – przekracza
Max. Ilość punktów, którą operacja może otrzymać w trakcie oceny 7 pkt.			

Tabela 15. Lokalne Kryteria Wyboru operacji „Odnowy i rozwoju wsi”

L.p	Kryteria	Opis	Punkty
1.	Zasięg oddziaływania operacji	Preferuje operacje o oddziaływaniu szerszym niż 1 miejscowość	3 – 3 i więcej miejscowości 2- 2 miejscowości 1 – wpływa na 1 miejscowość
2.	Trwałość operacji po zakończeniu	Preferuje się operacje zapewniające trwałe wykorzystanie po zakończeniu inwestycji	1- operacja trwała 0 – operacja nie zapewnia trwałości
3.	Znaczenie operacji dla mieszkańców	Preferuje się operacje ujęte w planie odnowy miejscowości	2 – operacja priorytetowa 1 – w dalszej kolejności 0- nie ma w planie
4.	Wysokość wnioskowanej pomocy	Preferuje operacje zapewniające większy niż minimalny poziom wkładu własnego wnioskodawcy	1 – większy niż 25 % wkład własny 0- 25 % wkład własny
5.	Korzystanie ze środków „Odnowy i rozwoju wsi” w ramach LSR	Preferowane są operacje tych wnioskodawców, którzy nie korzystali z programu „Odnowa i rozwój wsi” w ramach LSR	3- nie korzystał 1- korzystał raz 0- korzystał więcej niż 2 razy
6.	Poziom współfinansowania operacji	Preferowane są operacje, które współfinansowane są przez Wnioskodawcę z większym udziałem własnym	1 -operacja jest współfinansowana z udziałem większym niż 50% wydatków kwalifikowanych 0 -operacja jest współfinansowana z udziałem mniejszym niż 50% wydatków kwalifikowanych
Max. Ilość punktów, którą operacja może otrzymać w trakcie oceny 11 pkt.			

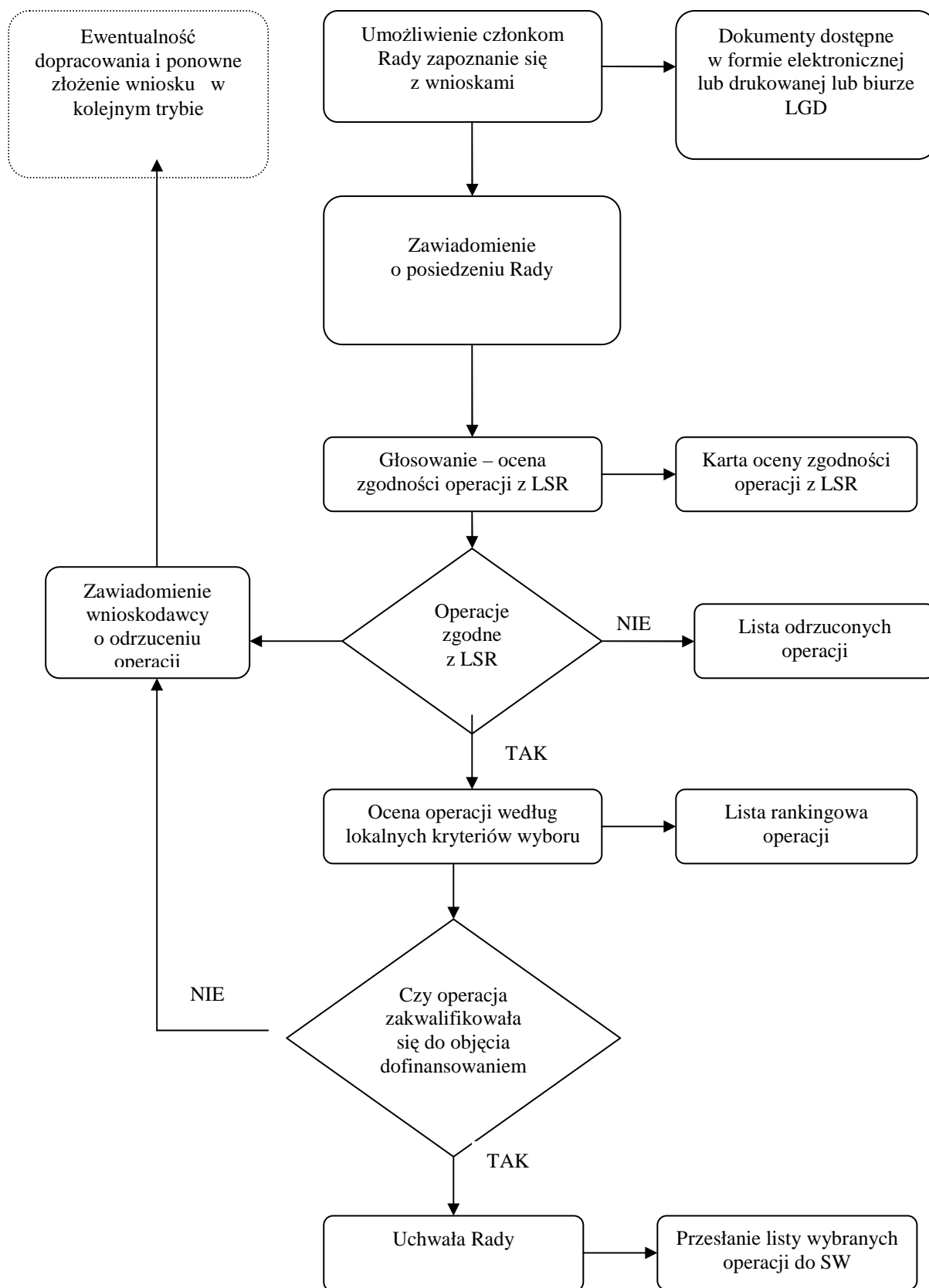
Tabela 16. Lokalne Kryteria Wyboru operacji „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej oraz tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”

Lp	Kryteria	Opis	Punkty
1.	Zasięg oddziaływania operacji	Preferuje operacje o oddziaływaniu szerszym	3 – obszar LGD 2- 1 gmina 1 – 1 miejscowość
2.	Wykonalność operacji	Preferuje operacje o dobrej jakości biznes planu	2- wysoka jakość 1- dostateczna jakość 0- brak biznesplanu
3.	Realizacja celów LSR-u	Preferuje operacje realizujące kilka celów szczegółowych LSR- u	3 – 3 cele szczegółowe 2 -2 cele szczegółowe 1 – 1 cel szczegółowy
4.	Wysokość wnioskowanej kwoty pomocy	Preferowane są operacje których wnioskowana kwota nie przekracza średniej kwoty pomocy	1 – nie przekracza 0 – przekracza
5.	Długość prowadzonej działalności gospodarczej	Preferuje wnioskodawców rozpoczynających działalność gospodarczą	3 – zaczyna działalność 2 – działa do 1 roku 1 – działa powyżej 1 roku
Max. Ilość punktów, którą operacja może otrzymać w trakcie oceny 12 pkt.			

Tabela 17 Ogólna procedura wyboru operacji

(miejsce na pieczęć)		OGÓLNA PROCEDURA WYBORU OPERACJI do dofinansowania w ramach wdrażania LSR	
CEL PROCEDURY		Przejrzyste przeprowadzenie procesu wyboru operacji do dofinansowania przez LGD w ramach posiadanego budżetu na realizację LSR	
ODPOWIEDZIALNOŚĆ ZA PROCEDURĘ		Przewodniczący Rady	
ZAKRES STOSOWANIA		Dotyczy pracowników biura LGD biorących udział w organizacji procesu wyboru operacji, członków Rady, członków Zarządu	
WEJŚCIE		Złożone operacje do dofinansowania, obowiązujące akty prawne dotyczące Leader PROW, Lokalna Strategia Rozwoju, personel biura, sprzęt biurowy	
KROK	CZYNNOŚĆ	OSOBA ODPOWIEDZIALNA	ZAPISY
1	Zapoznanie się przez członków Rady ze złożonymi wnioskami	Kierownik Biura	Zbiorcza lista złożonych wniosków, strony WWW. beneficjentów
2	Ocena wniosków o dofinansowanie projektów pod kątem zgodności z LSR	Przewodn. Rady	Lista wniosków zgodnych z LSR. Lista wniosków odrzuconych z powodu braku zgodności z LSR
3	Ocena wniosków o dofinansowanie projektów według lokalnych kryteriów wyboru	Przewodn. Rady	Uchwały Rady do każdej operacji. Lista wniosków nie wybranych do dofinansowania
4	Przekazanie listy wniosków wybranych do dofinansowania oraz nie wybranych i uchwał w/s wyboru operacji do IW	Biuro Zarządu	
WYJŚCIE		Lista rankingowa operacji wybranych do dofinansowania Lista wniosków nie wybranych do dofinansowania Uchwały Rady do operacji wybranych do dofinansowania	
DOKUMENTY ZWIĄZANE Z PROCEDURĄ		Regulamin Rady Regulamin Zarządu Regulamin Biura	
SPRAWDZIŁ: Direktor Biura		ZATWIERDZIŁ: Przewodniczący Rady	
Data:		Data:	

Rysunek 4: Ogólna procedura wyboru operacji do dofinansowania – wersja graficzna:

9.3 Procedura zmiany Lokalnych Kryteriów Wyboru

Rada LGD ma prawo do zmiany lokalnych kryteriów wyboru projektów. Może się to stać w ramach aktualizacji LSR-u.

Uprawnieni do wystąpienia o zmianę lokalnych kryteriów wyboru są wszyscy członkowie Rady. Zgłaszają pisemną propozycję zmian wraz ze szczegółowym uzasadnieniem.

Propozycje zmian są rozpatrywane i uchwalane na Walnym Zebraniu Członków.

W przypadku zmiany lokalnych kryteriów wyboru będą one obowiązywać dla konkursów ogłoszonych po dniu zatwierdzenia zmian.

Rysunek 5: Procedura zmiany Lokalnych Kryteriów Wyboru – wersja graficzna:

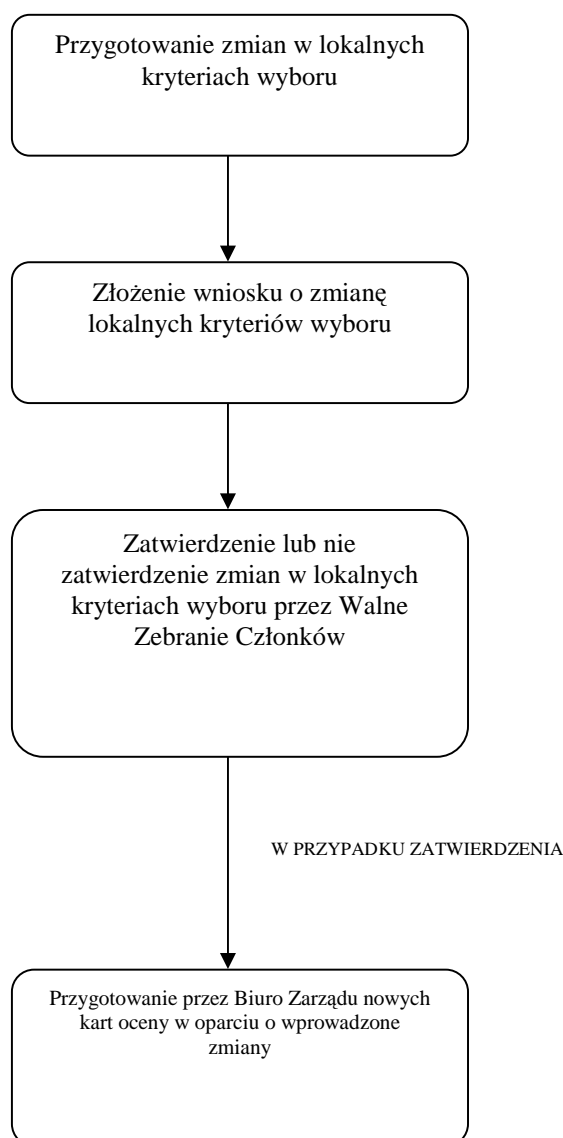

Tabela 18 Ogólna procedura zmiany Lokalnych Kryteriów Wyboru

(miejsce na pieczęć)		OGÓLNA PROCEDURA ZMIANY LOKALNYCH KRYTERIÓW WYBORU	
CEL PROCEDURY		Aktualizacja Lokalnej Strategii Rozwoju	
ODPOWIEDZIALNOŚĆ ZA PROCEDURĘ		Przewodniczący Rady	
ZAKRES STOSOWANIA		Dotyczy pracowników Biura LGD, członków Rady, członków Zarządu	
WEJŚCIE		Propozycje zmian lokalnych kryteriów wyboru, Lokalna Strategia Rozwoju, personel Biura, sprzęt biurowy	
KROK	CZYNNOŚĆ	OSOBA ODPOWIEDZIALNA	ZAPISY
1	Przygotowanie zmian w lokalnych kryteriach wyboru	Kierownik Biura	Zebrane propozycje zmian w lokalnych kryteriach wyboru
2	Złożenie wniosku o dokonanie zmian w lokalnych kryteriach wyboru projektów do dofinansowania	Przewodniczący Rady	Wniosek do Zarządu
3	Zatwierdzenie lub nie zatwierdzenie zmian w lokalnych kryteriach wyboru przez Walne Zebranie Członków	Przewodniczący Walnego Zebrania Członków	Uchwała Walnego Zebrania Członków zatwierdzająca zmiany w lokalnych kryteriach wyboru
4	Przygotowanie przez Biuro Zarządu nowych kart oceny w oparciu o wprowadzone zmiany	Kierownik Biura	Aktualna wersja Karty oceny operacji
WYJŚCIE		Uchwała Walnego Zebrania Członków Karta oceny operacji	
DOKUMENTY ZWIĄZANE Z PROCEDURĄ		Regulamin Walnego Zebrania Członków Regulamin Rady Regulamin Zarządu Regulamin Biura LGD	
SPRAWDZIŁ: Dyrektor Biura		ZATWIERDZIŁ: Przewodniczący Rady:	
Data:		Data:	

9.4 Procedura wyłączenia członka Rady od udziału w wyborze projektów

1. W razie zaistnienia okoliczności podważających bezstronność członka Rady w procesie oceny wprowadza się niniejszą procedurę.
2. Niniejsza procedura ma także za zadanie zapobieganie sytuacjom, w których członkowie Rady ocenialiby operacje złożone przez wnioskodawców, z którymi są w pewnych formalnych lub nieformalnych zależnościach, uzasadniających wątpliwość co do bezstronności w procesie oceny i wyboru.
3. Członkowie Rady każdorazowo przed posiedzeniem Rady poświęconemu ocenie operacji będą proszeni o wypełnienie Deklaracji bezstronności i poufności według wzoru zawartego w załączniku nr 1 i 2 do Regulaminu Rady.
4. W deklaracji bezstronności i poufności zawarte jest również oświadczenie członka Rady o zobowiązaniu do zachowania w tajemnicy wszystkich informacji i treści dokumentów dostępnych przy dokonywaniu oceny i wyboru.

5. Zapis o wyłączeniu członka Rady od głosowania znajduje się w § 17 Regulaminu Rady.

9.5 Procedura odwoławcza od decyzji Rady

1. Każdy wnioskodawca ma prawo do odwołania się od decyzji Rady. Odwołanie ma postać wniosku do Rady Stowarzyszenia o ponowne rozpatrzenie wniosku o dofinansowanie operacji, według wzoru udostępnionego przez Biuro, stanowiącym załącznik nr 12 do LSR. Biuro Zarządu wysyła informacje wnioskodawcę o nie wybraniu operacji do realizacji, w ciągu 3 dni od posiedzenia Rady, na którym zapadły stosowne uchwały. Wnioskodawcy przysługuje prawo złożenia odwołania w terminie 7 dni od otrzymania pisma powiadamiającego o decyzji Rady. W tym samym terminie wnioskodawcy przysługuje prawo wglądu do protokołu oceny w siedzibie Biura Zarządu.
2. Odwołanie polega na ponownym rozpatrzeniu przez Radę wniosku o dofinansowanie operacji na najbliższym posiedzeniu Rady.
3. Wniosek o ponowne rozpatrzenie operacji pozostaje bez rozpatrzenia w przypadku, gdy:
 - 1) został wniesiony po upływie terminu określonego w pkt 3,
 - 2) został wniesiony przez nieuprawniony podmiot, tzn nie będący wnioskodawcą, którego wniosek o dofinansowanie operacji podlegał ocenie,
 - 3) nie zawierał pisemnego uzasadnienia lub innych danych wymaganych we wniosku o ponowne rozpatrzenie.
2. Wniosek o ponowne rozpatrzenie wniosku o dofinansowanie operacji musi zostać szczegółowo uzasadniony.
3. W momencie ponownego rozpatrywania wniosku o dofinansowanie operacji, członkowie Rady rozpatrują wniosek na podstawie kryteriów obowiązujących w danym konkursie i tylko w tych elementach, których dotyczy uzasadnienie podane przez wnioskodawcę.
4. Wniosek o dofinansowanie operacji, który w wyniku ponownego rozpatrzenia uzyskał liczbę punktów kwalifikujących go do objęcia dofinansowaniem w danym naborze, zyskuje prawo dofinansowania. Ten fakt może spowodować skreślenie z listy - operacji o mniejszej liczbie punktów.
5. Wniosek o ponowne rozpatrzenie wniosku o dofinansowanie konkretnej operacji może zostać złożony tylko jeden raz.
6. O wynikach ponownego rozpatrzenia wniosku wnioskodawca zostaje poinformowany w terminie 14 dni od dnia posiedzenia Rady, na którym wniosek był rozpatrywany.
7. Ponowna decyzja Rady jest ostateczna i nie przysługuje od niej odwołanie.

10. Określenie budżetu LSR dla każdego roku jej realizacji

Na realizację Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich – Osi 4 Leader, LGD „Kwiat Lnu” dysponuje kwotą 7 851 252,00 zł. Wielkość tej kwoty wynika z iloczynu liczby mieszkańców zameldowanych na pobyt stały na dzień 31 grudnia 2006 r. na obszarze objętym LSR oraz odpowiedniej kwoty, przyporządkowanej do danego działania.

Tabela 19 Podział środków pomiędzy komponenty na realizację Lokalnej Strategii Rozwoju.

Kod komponentu wg PROW 2007-2013	Nazwa komponentu	Kwota alokacji w PLN.	Liczba mieszkańców	Budżet LGD w PLN
413	Wdrażanie lokalnej strategii rozwoju	116	41 613	4 827 108
4.21	Wdrażanie projektów współpracy	3	41 613	124 839
4.31	Funkcjonowanie LGD, nabywanie umiejętności, aktywizacja	29	41 613	1 206 777
Razem		148	41 613	6 158 724

Podział środków z działania 4.1/413 – „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” dokonano zgodnie z wytycznymi tj. na poszczególne działanie „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej”, „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”, „Odnowa i rozwój wsi”, „Małe projekty” kwota alokacji nie może być mniejsza niż 10 % całej kwoty przeznaczonej na to działanie.

Tabela 20. Podział środków na działanie 4.1/413 – Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju

Działania w Komponentie 4.1/ 413	Kwota w budżecie w PLN	%	Średnia wartość dotacji w PLN	Liczba operacji
Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	1 200 000	24,86	40 000	30
Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw	500 000	10,36	50 000	10
Odnowa i rozwój wsi	1 800 000	37,29	100 000	18
Małe projekty	1 327 108	27,49	15 000	88
Razem	4 827 108	100,00	–	146

Na działanie biura LGD „Kwiat Lnu” zgodnie z wytycznymi tj. nie więcej niż 12,05 % wszystkich środków na działanie 4.1/413, 4.21 przeznaczono 742 000 zł tj. 11,75 %. Na pozostałą część zadania tj. „Nabywanie umiejętności i aktywizacja” przeznaczono 464 777 zł.

Dla konstrukcji budżetu LGD „Starorzecze Odry” przyjęto następujące założenia:

- średnia wartość dotacji dla działania „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej” wyniesie 40 tys. zł.
- średnia wartość dotacji dla działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” wyniesie 50 tys. zł.
- średnia wartość dotacji dla działania „Odnowa i rozwój wsi wyniesie 100 tys. zł.
- średnia wartość dotacji dla działania „Małe projekty” wyniesie 15 tys. zł;

Kwoty całkowite w tabeli budżetowej stanowią sumę kwoty refundowanej i wkładu własnego zgodnego z rodzajem operacji – wg wytycznych PROW 2007-2013, tj.:

- maksymalnie 50% dofinansowania dla operacji „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej” (czyli minimum 50% wkładu własnego beneficjenta);
- maksymalnie 50% dofinansowania dla operacji „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” (czyli minimum 50% wkładu własnego beneficjenta);
- maksymalnie 75% dofinansowania dla operacji „Odnowa i rozwój wsi (czyli minimum 25% wkładu własnego beneficjenta);
- maksymalnie 70% dofinansowania dla operacji „Małe projekty” (czyli minimum 30% wkładu własnego beneficjenta);

Budżet LSR dla LGD „ Kwiat Lnu” został przygotowany w oparciu o założenie średnich wartości dotacji dla danego działania 4.1/4.13 czyli „Wdrażania LSR”

Tabela 20 Budżet LGD „Kwiat Lnu ” w każdym roku realizacji.

		Działania Osi 4 przeprowadzone przez LGD											
Rok	Kategoria kosztu	413- Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju					421 Wdrażanie projektów Współpracy			431 Funkcjonowanie lokalnej grupy działania, w tym :			Razem 4
		Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw	Odnowa i rozwój wsi	Małe projekty	Razem 413	Przygotowanie projektów współpracy	Realizacja Projektów współpracy	Razem 4.21	funkcjonowanie LGD (koszty bieżące)	nabywanie umiejętności i aktywizacja	Razem 431	
1		2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
2009	całkowite	160 000	0	800 000	214 286	1 174 286	12 839	0	12 839	114 500	74 000	188 500	1 375 625
	kwalifikowane	160 000	0	800 000	214 286	1 174 286	12 839	0	12 839	114 500	74 000	188 500	1 375 625
	do refundacji	80 000	0	600 000	150 000	830 000	12 839	0	12 839	114 500	74 000	188 500	1 031 339
2010	całkowite	400 000	200 000	800 000	385 714	1 785 714	0	28 000	28 000	114 500	75 000	189 500	2 003 214
	kwalifikowane	400 000	200 000	800 000	385 714	1 785 714	0	28 000	28 000	114 500	75 000	189 500	2 003 214
	do refundacji	200 000	100 000	600 000	270 000	1 170 000	0	28 000	28 000	114 500	75 000	189 500	1 387 500
2011	całkowite	480 000	200 000	800 000	385 714	1 865 714	0	28 000	28 000	114 500	75 000	189 500	2 083 214
	kwalifikowane	480 000	200 000	800 000	385 714	1 865 714	0	28 000	28 000	114 500	75 000	189 500	2 083 214
	do refundacji	240 000	100 000	600 000	270 000	1 210 000	0	28 000	28 000	114 500	75 000	189 500	1 427 500
2012	całkowite	480 000	200 000	0	321 429	1 001 429	0	28 000	28 000	114 500	75 000	189 500	1 218 929
	kwalifikowane	480 000	200 000	0	321 429	1 001 429	0	28 000	28 000	114 500	75 000	189 500	1 218 929
	do refundacji	240 000	100 000	0	225 000	565 000	0	28 000	28 000	114 500	75 000	189 500	782 500

Lokalna Strategia Rozwoju Lokalnej Grupy Działania „Kwiat Lnu”

2013	całkowite	480 000	200 000	0	321 429	1 001 429	0	28 000	28 000	114 500	75 000	189 500	1 218 929
	kwalifikowane	480 000	200 000	0	321 429	1 001 429	0	28 000	28 000	114 500	75 000	189 500	1 218 929
	do refundacji	240 000	100 000	0	225 000	565 000	0	28 000	28 000	114 500	75 000	189 500	782 500
2014	całkowite	400 000	200 000	0	267 297	867 297	0	0	0	114 500	75 000	189 500	1 056 797
	kwalifikowane	400 000	200 000	0	267 297	867 297	0	0	0	114 500	75 000	189 500	1 056 797
	do refundacji	200 000	100 000	0	187 108	487 108	0	0	0	114 500	75 000	189 500	676 608
2015	całkowite	0	0	0	0	0	0	0	0	55 000	15 777	70 777	70 777
	kwalifikowane	0	0	0	0	0	0	0	0	55 000	15 777	70 777	70 777
	do refundacji	0	0	0	0	0	0	0	0	55 000	15 777	70 777	70 777
RAZEM 2008 – 2015	całkowite	2 400 000	1 000 000	2 400 000	1 895 869	7 695 869	12 839	112 000	124 839	742 000	464 777	1 206 777	9 027 485
	kwalifikowane	2 400 000	1 000 000	2 400 000	1 895 869	7 695 869	12 839	112 000	124 839	742 000	464 777	1 206 777	9 027 485
	do refundacji	1 200 000	500 000	1 800 000	1 327 108	4 827 108	12 839	112 000	124 839	742 000	464 777	1 206 777	6 158 724

Tabela 21 Tabele pomocnicza do budżetu LSR.

Cele ogólne	Przedsięwzięcia	Zakładana liczba operacji realizowanych w ramach przedsięwzięcia	Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej (413)	Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw (413)	Odnowa i rozwój wsi (413)	Małe projekty (413)	Razem wdrażanie LSR (4.1/413)	Wdrażanie projektów współpracy (4.21)	Funkcjonowanie LGD (koszty biurowe) i nabywanie umiejętności i aktywizacja (4.31)	Razem Oś 4
1 Turystyka ważnym źródłem dochodów i poprawy jakości życia mieszkańców	1. Turystyczna Brama Środkowych Sudetów	Minimalna liczba	11	3	1	27	42			
2 .Zachowanie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego regionu	2. Niepowtarzalne walory kulturowo – przyrodnicze wyróżnikiem regionu”	Minimalna liczba	6	2	6	28	42			
3. Rozwój działalności usługowej na obszarach wiejskich	3. Usługi i produkty Sudetów Środkowych	Minimalna liczba	11	4	1	6	22			
4. Aktywne i zintegrowane społeczności lokalne i gminy LGD	4. Akademia animatorów	Minimalna liczba	2	1	10	24	37			
4. Aktywne i zintegrowane społeczności lokalne i gminy LGD	5. Synergia współdziałania samorządów i LGD	Minimalna liczba	–	–	–	3	3			
Minimalna liczba operacji w ramach LSR			30	10	18	88	146	5	7	158
Wartość operacji w ramach LSR - ogółem			1 200 000	500 000	1 800 000	1 327 108	4 827 108	124 108	1 206 777	6 158 724

11. Opis procesu przygotowania LSR

■Przebieg tworzenia LSR-u

Lokalna Strategia Rozwoju dla Stowarzyszenia Lokalnej Grupy Działania Kwiat Lnu powstała zgodnie ze standardami procesu planowania strategicznego, czyli od etapu diagnozy poprzez analizę SWOT, uzgodnienie celów, działań i oczekiwanych rezultatów.

Prace nad dokumentem prowadzone były metodą uspołecznioną przy udziale przedstawicieli samorządów, organizacji pozarządowych, biznesu, instytucji powiatowych, mediów.

Grupa zaangażowana w proces tworzenia strategii została wyłoniona na podstawie pełnej analizy lokalnych i regionalnych aktorów istotnych z punktu widzenia zasad Lidera i interesów społeczności lokalnych oraz opiniotwórczych środowisk.

Tabela 22 Podmioty i osoby, które brały udział w pracy nad LSR

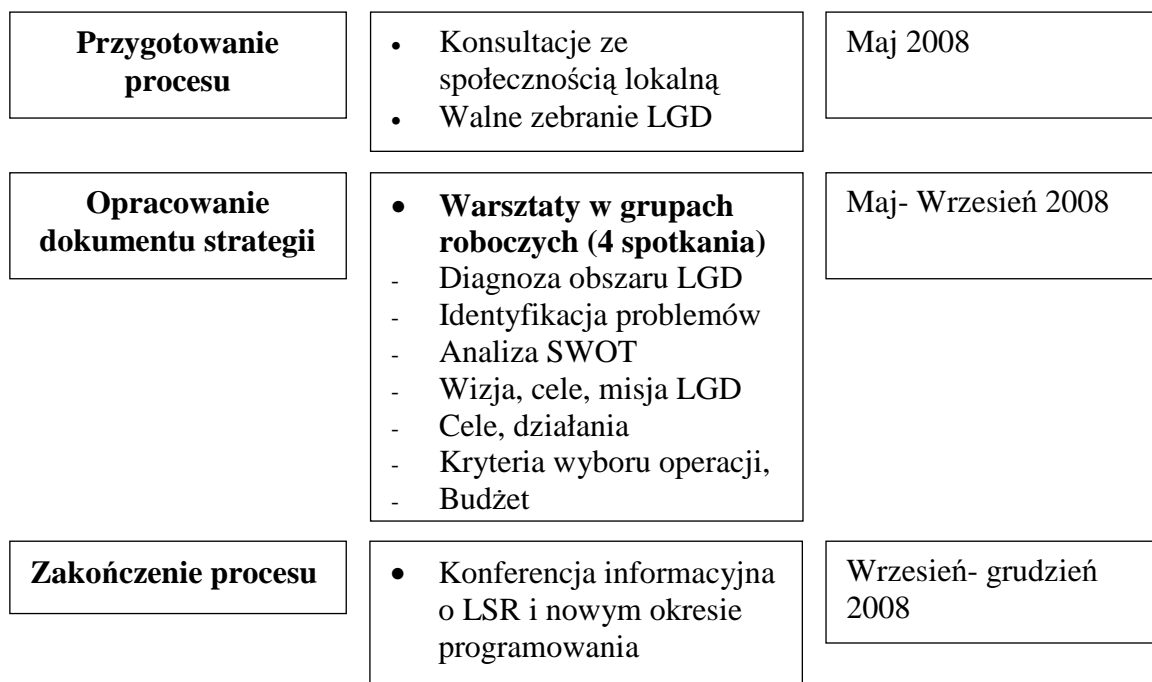
LP	IMIE NAZWISKO ORAZ INSTYTUCJA	ADRES ZAMIESZKANIA	TELEFON/EMAIL
1	Monika Ćwiek	Ul. XXX-lecia PRL 31/2 58-379 Czarny Bór	889817003 nika898@o2.pl
2	Katarzyna Myśliwiec	Ul. XXX-lecia PRL 12/6 58-379 Czarny Bór	693234927 katarzyna-1984@vp.pl
3	Koczerga Franciszek	Grzędy 44 58-379 Czarny Bór	0748450906
4	Józef Piksa Urząd Gminy Czarny Bór	Ul. Wyszyńskiego 59/2 58-320 Walim	604827875 czarny-bor_xl@wp.pl
5	Mokrzycki Zbigniew	Ul. Skalników 3a/2 58-379 Czarny Bór	665020237
6	Sławomira Klijanowicz	Ul. Armii Ludowej 2/4 58-400 Kamienna Góra	691591772 mimakli@op.pl
7	Marcin Makaś	Szczepanów 26 58-420 Lubawka	600296140 sztukadzieci@wp.pl
8	Grzegorz Szmajdziński	Ul. Szkolna 1/19 58-400 Kamienna Góra	682 469 276 grzegorz@tlen.pl
9	Patryk Straus Urząd Gminy Kamienna Góra	Ul. Wojska Polskiego 19/8 58-400 Kamienna Góra	604518876 nolibab@wp.pl
10	Maria Sopata Fundacja „Kwiat Lnu”	Dobromyśl 75 58-405 Krzeszów	504051955 m.sopata@interia.pl
11	Bożena Pełdiak Fundacja „Kwiat Lnu”	Ul. Dworcowa 26/20 58-420 Lubawka	607730803 bpeldiak@tlen.pl
12	Agata Szwed	Raszów 57 58-400 Kamienna Góra	691476410 chleb_piec@op.pl
13	Ewa Dębska	Dębrznik 74 58-400 Kamienna Góra	667362968 edebska@probell.pl
14	Elżbieta Gądek LZS „Auxilia”	Janiszów 14 58-400 Kamienna Góra	510678633 eliika@interia.pl
15	Alina Siulborska Fundacja „Ostoja”	Ul. Baczyńskiego 27/9 58-400 Kamienna Góra	697723984 alina@dka.pl
16	Joanna Cebula	Pisarzowice 19 58-400 Kamienna Góra	510235488 assiac@interia.pl
17	Adam Górecki	Jaczków 36 58-379 Czarny Bór	502127365 Adam.Grecki@neostrada.pl
18	Wiesława Klimek	Grzędy Górne 25 58-379 Czarny Bór	660108050
19	Krzysztof Kiewicz	Czarnów 28 58-400 Kamienna Góra	0757428549; 506176285 krzysztofkievicz@neostrada.pl
20	Feliks Piotr	Skalników 9B/6	074845979

		58-379 Czarny Bór	
21	Baranowski Jarosław Urząd Gminy Marciszów	Pisarzowice 55 58-400 Kamienna Góra	605058855; 508191319 marciszów@interia.pl
22	Magdalena Dryszlak	Ul. Słowackiego 13a/1 Szczawno Zdrój	693352137 arccia@wp.pl
23	Radosława Stromel- Świteńka	Ul. Główna 225b/4 58-312 Stare Bogaczowice	694100850; 0748452365 radoslawaswitenka@vp.pl
24	Tomasz Fąka Urząd Gminy Stare Bogaczowice	Ul. Główna 36A 58-312 Chwaliszów	501107968; 0748452729 ftomasz@poczta.onet.pl
25	Wiesław Sławski	58-312 Stare Bogaczowice ul. Główna 42	wsławski@gazeta.pl 605535935
26	Wolak Mirosław	Ciechanowice 31 58-410 Marciszów	0757410174
27	Wioletta Drapała Urząd Gminy Mieroszów	Urząd Mieroszów Ul. Pl. Niepodległości 1	urząd@mieroszow.pl 0748494312
28	Cydzik Joanna Sołectwo Łączna	Łączna 6 58-350 Mieroszów	jare44@poczta.onet.pl 609 302 701
29	Bernardyna Grzeszuk Sołectwo Sokołowsko	Sokołowsko ul. Unisławska 6	501592227 bgrzeszuk@wp.pl
30	Józef Nowak Towarzystwo Rozwoju Sokołowska		relaks@xl.wp.pl
31	Zofia Siudak	Ciechanowice 43 58-400 Kamienna Góra	0757410653
32	Ambroziak Tomasz	Ogorzelec 61 58-400 Kamienna Góra	510052169 ambrozy@op.pl
33	Dudzić Lesław	Czarnów 32 58-400 Kamienna Góra	609756369 l.dudzic@gmx.net
34	Barbara Jochymek	Bukówka 71 58-420 Lubawka	eko@bukowka.com 0757411395; 603543961
35	Andrzej Mizera	Szczepanów 23A 58-420 Lubawka	0757411253 Szczepanow23@neostrada.pl
36	Janusz Banasiewicz	Marciszów 58-410 Ul. Główna 118/10	603937176 krystyna.banasiewicz@neostrada.pl
37	Adam Chronowski	58-410 Marciszów Ul. Główna 114/2	665158009
38	Dominik Dorabiała	Pisarzowice 104 58-400 Kamienna Góra	501152443
39	Wańczyk Sylwester	Ul. Św. Anny 9 58-405 Krzeszów	605160009 ylo@poczta.onet.pl
40	Tomasz Kulon Urząd Gminy Lubawka	Bukówka 21 58-420 Lubawka	667682437 burmistrz@lubawka.net.pl
41	Dorota Bekier Gmina Mieroszów	Ul. Żeromskiego 37 58-302 Wałbrzych	urząd@mieroszow.pl 608040636
42	Dorota Kózka-Burchardt	Gorzeszów 20 58-405 Krzeszów	693903451 dorota.burchardt@wp.pl
43	Teresa Sobala Stowarzyszenie „Tkacze Śląscy”	Chełmsko Śląskie Ul. Sądecka 15	609169191 teresasobala@tlen.pl
44	Bogusław Czyczkan Kamiennogórskie Forum Bibliotekarzy	Kamienna Góra 58-400 Ul. Kościuszki 15c/9	075 6455929 czybo@o2.pl
45	Łukasz Prochacki Starostwo Powiatowe	Broniewskiego 15 Kamienna Góra 58-400	075 6450113 bericz@wp.pl
46	Tadeusz Piotr Prociak	Ul. Szymrychowska 47 58-420 Lubawka	601178758 profot@wp.pl

47	Jan Ochmański	Miszkowice 34/2 58-420 Lubawka	784045045 jan-ochmanski@wp.pl
48	Piotr Wasiak Klub Przyrodników	Ul. Kolejowa 39/1 58-370 Boguszów-Gorce	692606767 piotr.wasiak@wp.pl
49	Kamila Misztal Klub Przyrodników	Ul. Transportowa 24/20 58-500 Jelenia Góra	504033370 surnia@wp.pl
50	Sławomir Zieleń	Okrzeszyn 52 58-420 Lubawka	604254162 zielengreen@interia.pl
51	Barbara Chaczko	Rędziny 65 58-400 Kamienna Góra	665393818 b.chaczko@gazeta.pl

Prace nad strategią prowadzone były metodą warsztatową – w sumie przeprowadzono 6 spotkań. Były to spotkania plenarne oraz w grupach roboczych prowadzone od etapu analizy i diagnozy obszaru do etapu działań i wyboru operacji.

Rysunek 6: Przebieg prac nad Lokalną Strategią Rozwoju

Warsztaty prowadzone były metodami interaktywnymi, co pozwoliło na wymianę poglądów i wiedzy pomiędzy uczestnikami.

Spotkania gromadziły od 11 do 43 osób. Na podstawie zapisów z plansz, dyskusji pomiędzy uczestnikami i konsultacji ze społecznością lokalną powstała uzgodniona wersja ostateczna strategii dla Lokalnej Grupy Działania.

Na etapie przygotowania procesu została opracowana pełna diagnoza zasobów środowiskowych, społecznych i gospodarczych gmin objętych LGD

▪ Przebieg procesu informowania i konsultowania LSR

Przebieg procesu informowania i konsultowania zapewnił powszechny dostęp do informacji o LSR, systematyczny sposób ich rozpowszechniania i aktualizowania oraz pełny udział społeczności lokalnej. Zastosowano następujące formy:

- O działaniach Leader PROW i powołaniu LGD oraz procesie przygotowania LSR poinformowano poszczególne Rady Gmin z obszaru LGD (marzec 2007 -Gmina Lubawka; sierpień 2007-wszystkie gminy z obszaru aktualnej LGD; kwiecień 2008-Gmina Mieroszów; kwiecień, czerwiec 2008- Gmina Kamienna Góra; wrzesień 2008-Gmina Stare Bogaczowice; październik 2008-wszystkie gminy z terenu aktualnej LGD;)
- Umieszczono na stronach internetowych 6 gmin i jednego powiatu zakładkę Leader, na których zamieszczono pełną informację o programie oraz umieszczono terminy spotkań w sprawie LSR, a jesienią 2008 r. zawieszono dokument strategii do konsultacji społecznych (od lipca 2008).
- 6 osób- członkowie Zarządu reprezentujący poszczególne Urzędy, które odpowiadały za zbieranie i przekazywanie informacji mieszkańcom oraz byli odpowiedzialni za zbieranie danych do LSR i działania organizacyjne dotyczące LGD; każdy z koordynatorów odpowiadał za informowanie mieszkańców i udostępniał ankietę do wypełnienia przez osoby zainteresowane składaniem wniosków (od maja 2008) (załącznik nr 8 wzór ankiety).
- Powołano Punkt Informacyjno – Konsultacyjny dotyczący działań Leader PROW przy Biurze Stowarzyszenia LGD Kwiat Lnu, które jest czynne od poniedziałku do piątku w godz. 7.00- 16.00. Punkt uruchomiono w II kwartale 2008 r.

Wszystkie informacje zebrane od gmin i społeczności lokalnych w trakcie konsultacji zostały uwzględnione w dokumencie ostatecznym LSR.

Tabela 23 Zestawienie warsztatów LSR

lp	Nazwa spotkania	Data	Miejsce	Ilość osób
1	Spotkanie otwierające prace nad LSR	13.05.2008	Lubawka	15
2	I warsztat tworzenia LSR	30.05.2008	Lubawka	43
3	II warsztat LSR	24.06.2008	Lubawka	11
4	III warsztat LSR	22.07.2008	Lubawka	22
5	IV warsztat LSR	02.09.2008	Lubawka	14
6	Konferencja podsumowująca prace nad LSR	31.10.2008	Kamienna Góra	25

12. Opis procesu wdrażania i aktualizacji LSR

• Proces informowania o wdrażaniu LSR.

LGD zgodnie ze statutem ma na celu m.in. opracowanie i realizację Lokalnej Strategii Rozwoju, podejmowanie inicjatyw i działań mających na celu pobudzenie aktywności społeczności lokalnych oraz ich czynny udział w opracowaniu i realizacji LSR, propagowanie działań na rzecz realizacji LSR.

Aby spełnić powyższe cele LGD w następujący sposób będzie prowadziło działania informacyjne:

- Biuro Stowarzyszenia będzie odpowiednio oznakowane z informacją o godzinach urzędowania i prowadzonych formach doradztwa dla zainteresowanych składaniem

- wniosek. Biuro będzie udzielać informacji, udostępniać materiały i dokumenty z działalności LGD w tym dokumentację z posiedzeń Rady (protokół).
- Biuro będzie przyjmować wnioski i postulaty składane przez mieszkańców dotyczące wdrożenia LSR, będzie także systematycznie przekazywać informacje do gmin, gdzie zostaną w gminach wyznaczone osoby do kontaktów z mieszkańcami w sprawie Leader), mediów lokalnych i regionalnych o ogłaszanych naborach wniosków, o wydarzeniach i sukcesach LGD;
 - strona internetowa LGD będzie zawierała aktualności (szkolenia, konferencje, wydarzenia), dokumenty (np. wzory wniosków, rozporządzenia LSR), bazy danych (zasoby przyrodnicze, kulturowe, turystyka, edukacja, mikroprzedsiębiorczość, organizacje pozarządowe), raporty i sprawozdania z działań LGD, dział pytań i odpowiedzi, forum dyskusyjne, współpraca z innymi LGD, galeria zdjęć. Materiały na stronach będą systematycznie aktualizowane.
 - LGD będzie prowadziło spotkania szkoleniowe i warsztaty dla mieszkańców związane z przygotowaniem wniosków oraz animowaniem mieszkańców, będą organizowane konferencje i seminaria propagujące wdrożenie LSR-u;
 - LGD będzie wydawało Głos Lidera+, opracowania multimedialne o swoich działaniach dostępne w Biurze, w gminach, w organizacjach i instytucjach współpracujących oraz przekazywane w trakcie ważnych wydarzeń realizowanych przez LGD (targi, jarmarki, imprezy);
 - w przypadku potrzeby zasięgnięcia opinii mieszkańców LGD przeprowadzi sondaże lub wywiady.

W ten sposób zostanie zachowana zasada otwartości, jawności i transparentności działań LGD oraz zasada systematycznego dostarczania i zbierania informacji od mieszkańców, partnerów, członków LGD.

■Proces aktualizowania LSR-u uwzględniający udział społeczności lokalnej.

Zgodnie z zasadami Leader PROW aktualizacja LSR-u musi się odbyć zgodnie z warunkami określonymi w umowie i nie może wpłynąć na zmianę celów ogólnych LSR oraz misji LGD i zmienić limit środków w ramach działania 4.1.

LGD proces aktualizacji będzie prowadzić w następujący sposób:

- aktualizacja nie będzie realizowana częściej niż raz do roku, przy czym ostatnia powinna się odbyć w roku 2013;
- aktualizacja będzie się odbywać przy udziale członków LGD i mieszkańców obszaru.
- wnioski i postulaty mogą być zbierane na spotkaniach, drogą internetową i w inny wypracowany sposób w LGD;
- wskaźniki realizacji przedsięwzięć zostaną zrealizowane w 2012r i ponownie wyznaczone do 2015r.
- wnioski i postulaty do aktualizacji może zgłosić Rada i Walne Zebranie;
- Zarząd będzie odpowiedzialny za wniesienie zmian do dokumentu. Może przy tym skorzystać z pomocy ekspertów, przeprowadzić odpowiednie badania lub analizy, skorzystać z wyników monitorowania realizacji LSR;
- Walne Zebranie będzie odpowiadać za przyjęcie zaktualizowanego dokumentu w drodze uchwały;
- zaktualizowany dokument zostanie umieszczony na stronach internetowych LGD.

Proces aktualizacji jest zgodny ze statutem LGD, regulaminem Walnego Zebrania, Rady, Zarządu.

13. Zasady i sposób dokonywania oceny (ewaluacji) własnej.

- Monitorowanie służy dostarczeniu informacji na podstawie których Zarząd, Rada i członkowie LGD mogą systematycznie dowiadywać się o występowaniu rozbieżności w realizacji planów i osiąganiu celów.

Monitorowaniu będą podlegać następujące aspekty działań LGD:

- monitorowanie realizacji LSR-u,
- monitorowanie wydatkowania środków na poszczególne zamierzenia – operacje, działania własne LGD.

Dzięki temu LGD dba o swoją stabilną sytuację finansową i podejmuje działania interwencyjne w przypadku rozbieżności lub niepowodzeń w realizacji LSR.

System monitorowania będzie polegać na:

- gromadzeniu danych na podstawie formularzy, wniosków, informacji uzyskanych od podmiotów wdrażających (UM, ARiMR) o zawartych umowach i wysokości środków wypłacanych beneficjentom na realizację operacji,
- monitorowaniu operacyjnym na podstawie bezpośrednich rozmów z beneficjentami i wizji lokalnych na miejscu realizacji operacji,
- weryfikacji osiągnięcia rzeczywistych rezultatów na podstawie gromadzenia danych dotyczących wskaźników produktu, rezultatu i oddziaływania dla poszczególnych przedsięwzięć,
- dokonywania przeglądu procedur wewnętrznych wdrożenia poszczególnych działań LSR,
- gromadzeniu danych dotyczących wydatkowania środków na funkcjonowanie LGD zgodnie z procedurą określoną w umowie z podmiotem wdrażającym.

Sposoby raportowania:

- raporty pisemne i sprawozdania dotyczące realizacji operacji i funkcjonowania LGD,
- analiza dokumentów merytorycznych i finansowych dostępnych w biurze,
- sprawozdania z wywiadów z beneficjentami.

Organem odpowiedzialnym za prowadzenie monitoringu jest Zarząd LGD. Zarząd może zlecić wykonanie niektórych zadań ekspertom zewnętrznym.

- Ewaluacja służy ocenie sukcesu LGD i LSR.

W ramach ewaluacji dokonuje się oceny odpowiedzialności, skuteczności, efektywności i oddziaływania projektu w stosunku do założeń. Ewaluacja będzie realizowana:

- ex ante: dotyczy operacji i działań, które są w fazie planowania i podejmowania decyzji o ich realizacji. Ocena będzie polegała na analizie spodziewanych efektów pod kątem wpływu na osiąganie celów w LSR, podobna ocena będzie dotyczyć analiz efektów działań realizowanych w ramach funkcjonowania LGD i projektów współpracy;
- ex post: dotyczy oceny działań w minionym okresie z perspektywy realizacji w latach 2009 – 2015. Ewaluacja zostanie wykonana po 3 latach i po 6 latach od rozpoczęcia realizacji LSR oraz w okresach rocznych po zakończeniu każdego roku kalendarzowego w zakresie oceny operacji i działań pod kątem efektów i osiągnięcia celów zakładanych w LSR. W trakcie ewaluacji po 3 latach (2012r) zostaną zweryfikowane wskaźniki oddziaływania produktu i rezultatu dla przedsięwzięć LSR.

- ocena jakości partnerstwa i sprawności funkcjonowania LGD. Ewaluacja będzie dotyczyć funkcjonowania biura, funkcjonowania organów LGD, efektywności stosowanych procedur, przepływu informacji, sprawności podejmowania decyzji.

Organem odpowiedzialnym za prowadzenie ewaluacji będzie Komisja Rewizyjna. Komisja może zlecić wykonanie niektórych zadań Zarządowi LGD oraz pracownikom Biura i ekspertom zewnętrznym. Komisja sporządzi przed każdym Walnym Zebraniem Członków, na którym udziela się absolutorium Zarządowi, raport za miniony rok. Powinien on zawierać:

- wykaz zrealizowanych operacji oraz działań dotyczących Funkcjonowania LGD i Projektów Współpracy wraz z informacją o efektach i finansach,
- opis uzyskanych efektów w porównaniu z założeniami,
- analizę dotyczącą wpływu przedsięwzięć na osiąganie celów LSR,
- wnioski w formie uwag i rekomendacji, które zapewnią lepsze osiągnięcie celów LSR i wyższą efektywność LGD.

Raport powinien być podawany do wiadomości publicznej zgodnie z zasadą jawności.

Informacje uzyskane w trakcie monitoringu i ewaluacji będą służyły aktualizacji LSR-u.

14. Określenie powiązań LSR z innymi dokumentami planistycznymi związanymi z obszarem objętym LSR

- Lokalna Strategia Rozwoju w aspekcie strategii gminnych i powiatowych.
Cele, przedsięwzięcia i działania Lokalnej Strategii Rozwoju są spójne ze strategiami i planami rozwoju gmin i powiatów LGD:
 - Strategia Rozwoju Gminy Czarny Bór na lata 2004 – 2010
Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Czarny Bór na lata 2007 – 2013
 - Strategia Rozwoju Gminy Mieroszów na lata 2003 – 2012 (2003)
Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Mieroszów na lata 2004 – 2012
Studium Rozwoju Turystyki Gminy Mieroszów
 - Gmina Stare Bogaczowice – Strategia Rozwoju (2002)
Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Stare Bogaczowice na lata 2004 – 2013 (2004)
 - Strategia Rozwoju Społeczno - Gospodarczego Gminy Kamienna Góra – Kamienna Góra 2000 Plus (1997)
Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Kamienna Góra na lata 2005 – 2006
 - Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Kamiennogórskiego na lata 2004 - 2013
 - Strategia Rozwoju Powiatu Wałbrzyskiego na lata 2005 - 2013
Wieloletni Program Inwestycyjny Powiatu Wałbrzyskiego na lata 2008 - 2013

Tabela 24 Wybrane cele i priorytety programu rozwoju turystyki dla województwa dolnośląskiego

	Kamienna Góra	Czarny Bór	Lubawka	Marciszów	Mieroszów	Stare Bogaczowice	Powiat Kamiennogórski	Powiat Wałbrzyski
1 Cel Ogólny: Turystyka ważnym źródłem dochodów i poprawy jakości życia mieszkańców								
I Przedsięwzięcie: Turystyczna Brama Środkowych Sudetów								
1.1 Rozwój bazy turystycznej, sportowo - rekreacyjnej	X	X			X	X	X	
1.2 Różnorodna oferta turystyczna podkreślająca specyfikę regionu	X		X		X		X	
1.3 Sprawny system zarządzania turystyką		X			X			
2 Cel Ogólny : Zachowanie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego regionu								
II Przedsięwzięcie: niepowtarzalne walory kulturowo – przyrodnicze wyróżnieniem regionu								
2.1 Zachowanie specyfiki przyrodniczej i kulturowej regionu	X	X			X		X	
2.2 Rewitalizacja miejscowości		X			X	X	X	
2.3 Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców	X	X			X	X	X	
3 Cel Ogólny: Rozwój działalności usługowej i wytwórczej na obszarach wiejskich								
III Przedsięwzięcie: Usługi i produkty środkowych Sudetów								
3.1 Wsparcie rozwoju mikroprzedsiębiorczości	X	X			X	X	X	
3.2 Wsparcie tworzenia pozarolniczych miejsc pracy	X				X			
3.3 Wzrost jakości usług i produktów na obszarze LGD	X							
4 Cel Strategiczny: Aktywne i zintegrowane społeczności lokalne i gminy LOGD								
IV Przedsięwzięcie Akademia Animatorów								
V Przedsięwzięcie: Synergia współdziałania samorządów i LGD								
4.1 Budowanie potencjału liderów i organizacji społecznych tworzących sieci współpracy						X		
4.2 Integracja gminy na obszarze LGD							X	

■ LSR a strategię gmin i powiatów.

Cele i działania Lokalnej Strategii Rozwoju przenikają się z celami i zadaniami określonymi w strategiach gminy Kamienna Góra, Marciszów i Lubawka, Strategii Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Kamiennogórskiego, Strategii Rozwoju Turystyki w Powiecie Kamiennogórskim, szczególnie w zakresie tworzenia usług i produktów turystycznych, ochrony dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego oraz rozwoju małej, wiejskiej przedsiębiorczości. Szczegółowa analiza zgodności zapisów strategii z założeniami programu Leader+ została przeprowadzona w pracy wykonanej w ramach niniejszego projektu pn. „Analiza dokumentów strategicznych regionu Ziemi Kamiennogórskiej”. Wyselekcjonowane cele strategiczne ze strategii gminnych i powiatowych świadczą o wysokiej zgodności z LSR. Są to m.in.:

- rozwój przedsiębiorczości pozarolniczej;
- skuteczny system informacji gospodarczej i turystycznej;
- wykreowani i eksponowanie własnej tożsamości regionu. Budowa silnych związków emocjonalnych mieszkańców ze swoim regionem, świadomy powrót do źródeł natury przez kulturę i krajoznawstwo;
- wspieranie inicjatyw w zakresie turystyki przyczyniających się do aktywizowania obszarów niewykorzystanych;

- aktywizacja lokalnej, małej i średniej przedsiębiorczości głównie w zakresie turystyki i rekreacji oraz podniesienie zewnętrznej atrakcyjności inwestycyjnej gmin;
- aktywna promocja gmin;
- wsparcie rozwoju lokalnej przedsiębiorczości;
- stworzenie bazy materialnej lokalnej działalności kulturalnej.

Szczególnie interesująca w aspekcie LSR i jej celów wydaje się Strategia Rozwoju Turystyki w Powiecie Kamiennogórskim wykonana w 2004 r. Strategia ta określiła misję produktu turystycznego, segmenty, marketing, formy integrowania produktu (tematycznie, infrastrukturalnie, organizacyjnie). W Strategii założono cele i działania zwiększające wpływy z turystyki poprzez sprzedaż specjalistycznego produktu czasu wolnego – utworzenie z regionu strefy czasu wolnego i polskiej recepcji oraz inwestowania w markę regionu oraz lokalne marki gospodarcze.

Należy także podkreślić ze cele LSR dot. ochrony dziedzictwa przyrodniczego a mianowicie:

- zachowania bogactwa przyrodniczego Ziemi Kamiennogórskiej;
 - ukształtowania świadomości ekologicznej mieszkańców i sektora gospodarczego;
 - zapewnienia dostępności atrakcji przyrodniczych i kulturalnych;
- współgrają z określonymi celami Programu Ochrony Środowiska Powiatu Kamiennogórskiego uchwalonego w 2004 r.

▪ LSR a Strategie Regionalne Województwa Dolnośląskiego.

Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego do 2020 r. została uchwalona w 2005 r. i jest zaktualizowana i gruntownie przebudowaną wersją strategii z 2000 r. już pod potrzeby NPR i polityki rozwoju regionalnego kraju.

Wizja regionu określona w nowej strategii to:

„Dolny Śląsk europejskim regionem węzłowym”

Cel nadrzędny: „Podniesienie poziomu życia mieszkańców Dolnego Śląska oraz poprawa konkurencyjności regionu przy respektowaniu zasad zrównoważonego rozwoju”.

Cel nadrzędny zostanie zrealizowany poprzez realizację priorytetów i działań w sferze gospodarczej, przestrzennej i społecznej.

Niżej wymienione cele, priorytety i działania współgrają ze Zintegrowaną Strategią Rozwoju Obszarów Wiejskich Ziemi Kamiennogórskiej.

Tabela 25 Cele, priorytety i działania Strategii Rozwoju Woj. Dolnośląskiego wspierające z LSR.

Cele	Priorytety	Działania
Sfera gospodarcza		
▪ Zbudowanie konkurencyjnej i innowacyjnej gospodarki Dolnego Śląska.	Wspieranie aktywności gospodarczej na Dolnym Śląsku.	<ul style="list-style-type: none"> • Promowanie produktów regionalnych i ich marketing. • Wspieranie rozwoju MŚP. • Rozszerzenie współpracy regionalnej i międzynarodowej. • Wpieranie zmian postaw mieszkańców regionu ukierunkowanych na przedsiębiorczość. • Wspieranie integracji i rozbudowy dolnośląskiego potencjału turystycznego oraz uzdrowiskowego.
Sfera Przestrzenna		

<ul style="list-style-type: none"> Zwiększenie spójności przestrzennej i infrastrukturalnej regionu i jego integracja z europejskimi obszarami wzrostu. 	Poprawa spójności przestrzennej regionu.	<ul style="list-style-type: none"> Policentryczny rozwój wsi osadniczej oraz tworzenie nowoczesnych rozwiązań funkcjonalnych przy zachowaniu walorów przyrodniczych, środowiskowych i krajobrazowych. Przeciwdziałanie degradacji obszarów peryferyjnych i zagrożonych marginalizacją.
	Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich.	<ul style="list-style-type: none"> Podniesienie poziomu życia ludności wiejskiej. Rozwój pozarolniczej aktywności mieszkańców terenów wiejskich i wykształcenie nowych funkcji dla tych terenów. Wspieranie działalności na obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania.
	Poprawa ładu przestrzennego.	<ul style="list-style-type: none"> Kształtowanie atrakcyjnych form różnorodnych zespołów zabudowy w tym rewitalizacja obszarów zdegradowanych. Ochrona dziedzictwa kulturowego.
	Zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego społeczeństwa i gospodarki.	<ul style="list-style-type: none"> Utworzenie i ochrona obszarów o wysokich walorach przyrodniczych, podniesienie różnorodności biologicznej i krajobrazowej. Propagowanie wiedzy ekologicznej.
Sfera Społeczna		
<ul style="list-style-type: none"> Rozwijanie solidarności społecznej oraz postaw obywatelskich i otwartych na świat. 	Integracja społeczna i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.	<ul style="list-style-type: none"> Redukowanie zjawiska ubóstwa. Promowanie innowacyjnych metod i technik rozwiązywania problemów z zakresu polityki i profilaktyki społecznej. Wdrażanie planów działania na rzecz wzrostu zatrudnienia przy wykorzystaniu partnerstwa społecznego. Promocja zatrudnienia socjalnego i spółdzielczości socjalnej.
	Umacnianie społeczeństwa obywatelskiego, rozwój kultury.	<ul style="list-style-type: none"> Optymalizacja infrastruktury kulturalnej, zwiększenie aktywności w obszarze kultury. Ochrona dziedzictwa cywilizacyjnego, rozwój tożsamości regionalnej. Wsparcie i promocja postaw prospołecznych oraz lokalnych inicjatyw społecznych na zasadach pomocniczości i partnerstwa. Aktywizacja społeczności lokalnych w szczególności z terenów wiejskich. Umacnianie i rozwój współpracy administracji publicznej i sektora pozarządowego.
	Poprawa jakości i efektywności systemu edukacji i badań naukowych.	<ul style="list-style-type: none"> Zapewnienie powszechnego dostępu do technologii informacyjno-komunikacyjnych.

Kolejnym ważnym dokumentem poziomu regionalnego jest Program Rozwoju Turystyki dla Województwa Dolnośląskiego opracowany w 2004 r.

Program został opracowany na lata 2004-2013. Wdrażanie założeń przyjętych w programie ma przyczynić się do rozwoju turystyki w województwie dolnośląskim i wzrostu jego konkurencyjności oraz wykorzystania dostępnych regionalnych środków finansowych. Działania w nim przyjęte powinny pozytywnie wpłynąć na wzrost ekonomiczny województwa, dalszy wzrost atrakcyjności turystycznej regionu, zwiększenie różnorodności kulturowej jego mieszkańców oraz pogłębienie współpracy międzynarodowej szczególnie z partnerami z Czech i Niemiec.

W programie wyszczególnione zostały ważne zasoby Ziemi Kamiennogórskiej mające znaczenie regionalne: Zespół Pocysterski w Krzeszowie, system Szlaku Sudeckiego, rowerowy Szlak Cystersów, potencjał agroturystyczny, przejście graniczne w Lubawce.

W programie wyróżniono 4 priorytety, w ramach których wypracowano cele szczegółowe. Poniżej wymienione zostały te cele szczegółowe, które na poziomie Dolnego Śląska współgrają z celami i działaniami Lokalnej Strategii Rozwoju.

Tabela 26 Wybrane cele z Programu Rozwoju Turystyki dla woj. dolnośląskiego.

Priorytet	Cele szczegółowe
Markowe produkty turystyczne.	<ul style="list-style-type: none"> Określenie i rozwój regionalnego produktu turystycznego. Identyfikacja i wsparcie rozwoju markowych produktów turystycznych województwa. Kreowanie markowych produktów w oparciu o walory regionalnych osobliwości przyrody, kultury i krajobrazu. Uzupełnienie oferty rekreacyjnej o propozycje turystyczne, kulturowe i sportowe. Oferta turystyczna dla rodzin i osób starszych – wspieranie rozwoju turystyki na obszarach wiejskich. Poszerzenie wachlarza ofert turystyki specjalistycznej i wycieczkowej. Przygraniczne imprezy kulturowe dla turystów z kraju i zagranicy.
Rozwój lokalnej turystyki.	<ul style="list-style-type: none"> Wspieranie inicjatyw w zakresie turystyki przyczyniających się do aktywizowania obszarów niewykorzystywanych. Eksponowanie i wykorzystywanie aspektu wielonarodowości i wielostrukturalności regionu w rozwoju oferty turystycznej. Stworzenie systemu wsparcia sektora turystycznego, w tym MŚP i rzemiosła. Popularyzacja dorobku wybitnych twórców regionu. Stymulacja endogennej aktywności obywatelskiej i ekonomicznej. Popularyzacja dorobku kulturalnego i naukowego istotnego dla stymulacji ruchu turystycznego. Rozwój turystyki w poszanowaniu środowiska naturalnego.
Markowa infrastruktura turystyczna	<ul style="list-style-type: none"> Rozwój markowej infrastruktury turystycznej i paraturystycznej. Tworzenie odpowiednich warunków wzrostu dla ruchu turystycznego. Tworzenie infrastruktury turystycznej sprzyjających rozwojowi produktów markowych regionu.
System wsparcia sektora i produktów turystycznych.	<ul style="list-style-type: none"> Stworzenie zintegrowanego systemu promocji i informacji w regionie. Stworzenie systemu badań potrzeb i oczekiwań turystów. Stworzenie systemu wsparcia doradczo-konsultacyjnego dla

	<p>podmiotów z sektora turystycznego.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stymulowanie rozwoju firm i instytucji otoczenia biznesu. • Stworzenie mechanizmów kształcenia profesjonalnych kadr turystycznych w oparciu o rzetelną analizę potrzeb. • Otwarcie województwa na międzynarodowy ruch turystyczny poprzez sprawny system informacji turystycznej i skuteczną promocję. • Wykształcenie profesjonalnej kadry obsługi ruchu turystycznego i zarządzania turystyką.
--	---

▪ **Zapisane przedsięwzięcia LSR-u zgodne są również z priorytetami programów wojewódzkich:**

▪ **Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego do 2020 r.**

Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego do 2020 r. została uchwalona w 2005 r. i jest zaktualizowaną i gruntownie przebudowaną wersją strategii z 2000 r. już pod potrzeby NPR i polityki rozwoju regionalnego kraju.

Wizja regionu określona w nowej strategii to: „Dolny Śląsk europejskim regionem węzłowym”

Cel nadrzędny: „Podniesienie poziomu życia mieszkańców Dolnego Śląska oraz poprawa konkurencyjności regionu przy respektowaniu zasad zrównoważonego rozwoju”.

Cel nadrzędny zostanie zrealizowany poprzez realizację priorytetów i działań w sferze gospodarczej, przestrzennej i społecznej.

Niżej wymienione cele, priorytety i działania współgrają ze Zintegrowaną Strategią Rozwoju Obszarów Wiejskich Ziemi Kamiennogórskiej.

Tabela 27 Cele, priorytety i działania Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego współgrające z LSR.

Cele	Priorytety	Działania
Sfera gospodarcza		
Zbudowanie konkurencyjnej i innowacyjnej gospodarki Dolnego Śląska.	Wspieranie aktywności gospodarczej na Dolnym Śląsku.	<ul style="list-style-type: none"> Promowanie produktów regionalnych i ich marketing. Wspieranie rozwoju MŚP. Rozszerzenie współpracy regionalnej i międzynarodowej. Wpiewanie zmian postaw mieszkańców regionu ukierunkowanych na przedsiębiorczość. Wspieranie integracji i rozbudowy dolnośląskiego potencjału turystycznego oraz uzdrowiskowego.
Sfera Przestrzenna		
Zwiększenie spójności przestrzennej i infrastrukturalnej regionu i jego integracja z europejskimi obszarami wzrostu.	Poprawa spójności przestrzennej regionu.	<ul style="list-style-type: none"> • Policentryczny rozwój wsi osadniczej oraz tworzenie nowoczesnych rozwiązań funkcjonalnych przy zachowaniu walorów przyrodniczych, środowiskowych i krajobrazowych. • Przeciwdziałanie degradacji obszarów peryferyjnych i zagrożonych marginalizacją.

	Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich.	<ul style="list-style-type: none"> • Podniesienie poziomu życia ludności wiejskiej. • Rozwój pozarolniczej aktywności mieszkańców terenów wiejskich i wykształcenie nowych funkcji dla tych terenów. • Wspieranie działalności na obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania.
	Poprawa ładu przestrzennego.	<ul style="list-style-type: none"> • Kształtowanie atrakcyjnych form różnorodnych zespołów zabudowy w tym rewitalizacja obszarów zdegradowanych. • Ochrona dziedzictwa kulturowego.
	Zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego społeczeństwa i gospodarki.	<ul style="list-style-type: none"> • Utworzenie i ochrona obszarów o wysokich walorach przyrodniczych, podniesienie różnorodności biologicznej i krajobrazowej. • Propagowanie wiedzy ekologicznej.
Sfera Społeczna		
Rozwijanie solidarności społecznej oraz postaw obywatelskich i otwartych na świat.	Integracja społeczna i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.	<ul style="list-style-type: none"> • Redukowanie zjawiska ubóstwa. • Promowanie innowacyjnych metod i technik rozwiązywania problemów z zakresu polityki i profilaktyki społecznej. • Wdrażanie planów działania na rzecz wzrostu zatrudnienia przy wykorzystaniu partnerstwa społecznego. Promocja zatrudnienia socjalnego i spółdzielczości socjalnej.
	Umacnianie społeczeństwa obywatelskiego, rozwój kultury.	12.Optymalizacja infrastruktury kulturalnej, zwiększenie aktywności w obszarze kultury. 13.Ochrona dziedzictwa cywilizacyjnego, rozwój tożsamości regionalnej. 14.Wsparcie i promocja postaw prospołecznych oraz lokalnych inicjatyw społecznych na zasadach pomocniczości i partnerstwa. 15. Aktywizacja społeczności lokalnych w szczególności z terenów wiejskich. 16.Umacnianie i rozwój współpracy administracji publicznej i sektora pozarządowego.
	Poprawa jakości i efektywności systemu edukacji i badań naukowych.	17.Zapewnienie powszechnego dostępu do technologii informacyjno-komunikacyjnych.

▪ **Program Rozwoju Turystyki dla Województwa Dolnośląskiego** został opracowany na lata 2004-2013. Wdrażanie założeń przyjętych w programie ma przyczynić się do rozwoju turystyki w województwie dolnośląskim i wzrostu jego konkurencyjności oraz wykorzystania dostępnych regionalnych środków finansowych. Działania w nim przyjęte powinny pozytywnie wpłynąć na wzrost ekonomiczny województwa, dalszy wzrost atrakcyjności turystycznej regionu, zwiększenie różnorodności kulturowej jego mieszkańców oraz pogłębienie współpracy międzynarodowej szczególnie z partnerami z Czech i Niemiec.

W programie przyjęto 4 priorytety:

- markowe produkty turystyczne,
- rozwój lokalnej turystyki,
- markowa infrastruktura turystyczna,
- system wsparcia sektora i produktów turystycznych.

▪ **Program Operacyjny dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007 – 2013**

- priorytet 1 Wzrost konkurencyjności dolnośląskich przedsiębiorstw
- priorytet 2 Rozwój społeczeństwa informacyjnego na Dolnym Śląsku
- priorytet 3 Rozwój infrastruktury transportowej
- priorytet 4 Poprawa stanu środowiska naturalnego oraz bezpieczeństwa ekologicznego i przeciwpowodziowego
- priorytet 5 Regionalna infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku
- priorytet 6 Wykorzystanie i promocja potencjału turystycznego i kulturowego Dolnego Śląska.

Przedsięwzięcia zapisane w LSR współgrają z możliwościami finansowania działań inwestycyjnych w dziedzinach wyżej wymienionych. Oznacza to, że działania Leadera mogą uzyskać efekt synergii z działaniami finansowanymi w ramach RPO w zakresie wniosków składanych przez jednostki samorządu terytorialnego i inne uprawnione podmioty.

15. Wskazanie planowanych działań, przedsięwzięć lub operacji realizowanych przez LGD w ramach innych programów wdrażanych na obszarze objętym LSR

Lokalna Grupa Działania w okresie 2009-2015 planuje przygotowanie projektów do innych źródeł finansowania, które będą komplementarne i będą uzupełniały działania Leader PROW. Będą to następujące źródła finansowania:

- Program Operacyjny Kapitał Ludzki,
- Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- norweski mechanizm finansowy,
- Fundusz Inicjatyw Obywatelskich,
- inne krajowe i zagraniczne źródła finansowania.

Mechanizm zabezpieczający przed nakładaniem się pomocy w ramach PROW i innych programów i źródeł finansowania.

- Na każdym dokumencie księgowym stanowiącym dowód poniesienia kosztów, mogą być w sposób trwały umieszczone informacje o tym, ze środków jakiego programu te koszty zostały pokryte. W przypadku kosztu współfinansowanego z dwóch lub więcej programów musi być podana informacja o tym, jaką część tego kosztu finansują poszczególne programy. Poza tym sposób podziału kosztu pomiędzy poszczególne programy powinien być merytorycznie uzasadniony,
- Każdy program będzie miał wyznaczonego koordynatora odpowiedzialnego za realizację i prawidłowe wydatkowanie środków programu,
- Zarząd LGD zapewni dobry przepływ informacji między zespołami realizującymi różne programy, organizując, co najmniej raz w kwartale narady robocze z udziałem wszystkich koordynatorów programów,
- Każdy wniosek o przyznanie pomocy, przygotowywany przez LGD, będzie zawierał analizę ryzyka w zakresie nakładania się pomocy ze środków tego programu z pomocą, którą LGD uzyskało wcześniej z PROW lub innych programów oraz propozycję mechanizmów, które należy zastosować w celu uniemożliwienia nakładania się pomocy.

16. Przewidywany wpływ realizacji LSR na rozwój regionu i obszarów wiejskich

I Przedsięwzięcie „Turystyczna Baza Środkowych Sudetów” wpłynie na:

- wzrost długości szlaków, tras i ścieżek edukacyjnych przebiegających przez region ich jednolite oznakowanie i lepsze udostępnienie turystom
- rozwój infrastruktury w terenie, w tym punktów postojowych, biwakowych, widokowych tablic informacyjnych umożliwiających wygodne użytkowanie przez turystów
- rozwój bazy noclegowej, gastronomicznej, sieciowanie gesthausów i podnoszenie jakości ich usług
- lepsza organizacja różnych form sprzedaży ofert i promocji markowych produktów turystycznych regionu
- wzrost ruchu turystycznego na obszarze LGD

II Przedsięwzięcie „Niepowtarzalne Walory Kulturowo – Przyrodnicze Wyróżnikiem Regionu” wpłynie na:

- zwiększenie atrakcyjności obszaru poprzez wyeksponowanie miejsc o wysokich walorach kulturowych i przyrodniczych oraz stworzenie oferty prezentującej dziedzictwo regionu
- podtrzymanie lokalnych tradycji i zwyczajów, odtwarzanie starych tradycji rzemieślniczych
- podnoszenie estetyki miejscowości i stworzenie lepszych warunków dla integracji i aktywizacji mieszkańców.

III Przedsięwzięcie „Akademia animatorów” wpłynie na:

- wzrost ilości i jakości działań organizacji pozarządowych na obszarach wiejskich
- wzrost kompetencji i umiejętności liderów i animatorów życia społecznego, integracja środowiska pozarządowego
- wzrost ilości inicjatyw podejmowanych przez mieszkańców i aktywizujących społeczności miejskie
- poprawa poziomu pozyskanych środków na działania grup organizacji

IV Przedsięwzięcie „Synergia samorządów i LGD” wpłynie na:

- Lepsza organizację struktur LGD w tym biura Zarządu i Rady oraz rozwój członkostwa w stowarzyszeniu
- większą integrację gmin i społeczności lokalnych wokół rozwiązywania różnych problemów na obszarze LGD
 - wzrost wiedzy mieszkańców o Lokalnej Strategii Rozwoju i Leaderów PROW, wzrost ilości środków pozyskanych przez beneficjentów z obszaru LGD.

17. Informacja o załącznikach:

- a) Załącznik nr 1. Regulamin naboru pracowników
- b) Załącznik nr 2. Zakres obowiązków i odpowiedzialności pracowników.
- c) Załącznik nr 3. Regulamin pracy Zarządu.
- d) Załącznik nr 4. Regulamin pracy Rady.
- e) Załącznik nr 1 do regulaminu rady. Deklaracja poufności.
- f) Załącznik nr 2 do Regulaminu Rady. Deklaracja bezstronności.
- g) Załącznik nr 5. Kwalifikacje i doświadczenie osób wchodzących w skład organu decyzyjnego.
- h) Załącznik nr 6. Doświadczenie LGD i Partnerów LGD.
- i) Załącznik nr 7. Potwierdzenie wpłynięcia wniosku.
- j) Załącznik nr 8. Ankieta dla beneficjentów.

Spis rysunków

Rysunek 1 Mapa obszaru	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Rysunek 2: Ogólna procedura przyjmowania wniosków o dofinansowanie operacji w ramach	1
Rysunek 3: Ogólna procedura wyboru operacji do dofinansowania – wersja graficzna:	89
Rysunek 4: Procedura zmiany Lokalnych Kryteriów Wyboru – wersja graficzna:.....	1
Rysunek 5: Przebieg prac nad Lokalną Strategią Rozwoju	100

Spis tabel

Tabela 1 Członkowie Stowarzyszenia.....	15
Tabela 2 Charakterystyka członków	16
Tabela 3 Skład Rady Stowarzyszenia	22
Tabela 4 Wykaz jednostek administracyjnych objętych programem Leader+	25
Tabela 5 Stan ludności	41
Tabela 6 Struktura ludności.....	42
Tabela 7 Saldo migracji.....	42
Tabela 8 Przyrost naturalny.....	42
Tabela 9 Struktura wieku ludności.....	43
Tabela 10 Bezrobocie w powiatach	43
Tabela 11 Pracujący według sektorów ekonomicznych	44
Tabela 12 Struktura podmiotów gospodarczych.....	44
Tabela 13 Ogólna procedura przyjmowania wniosków o dofinansowanie operacji w ramach wdrażania LSR	83
Tabela 14. Lokalne Kryteria Wyboru „Małych projektów”	86
Tabela 15. Lokalne Kryteria Wyboru operacji „Odnowy i rozwoju wsi”	87
Tabela 16. Lokalne Kryteria Wyboru operacji „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej oraz tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”	87
Tabela 17 Ogólna procedura wyboru operacji	88
Tabela 18 Ogólna procedura zmiany Lokalnych Kryteriów Wyboru.....	91
Tabela 19 Podział środków pomiędzy komponenty na realizację Lokalnej Strategii Rozwoju.	93
Tabela 20 Budżet LGD „Kwiat Lnu ” w każdym roku realizacji.	95
Tabela 21 Tabele pomocnicza do budżetu LSR.....	97

Tabela 22 Podmioty i osoby, które brały udział w pracy nad LSR.....	98
Tabela 23 Zestawienie warsztatów LSR	101
Tabela 24 Wybrane cele i priorytety programu rozwoju turystyki dla województwa dolnośląskiego	105
Tabela 25 Cele, priorytety i działania Strategii Rozwoju Woj. Dolnośląskiego wspierające z LSR.....	106
Tabela 26 Wybrane cele z Programu Rozwoju Turystyki dla woj. dolnośląskiego.	108
Tabela 27 Cele, priorytety i działania Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego współgrające z LSR.....	109

Spis literatury

1. Plan Rozwoju Lokalnego dla Powiatu Kamiennogórskiego, 2004 r.
2. Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Kamiennogórskiego, 2004 r.
3. Strategia Rozwoju Turystyki w Powiecie Kamiennogórskim, 2004 r.
4. Strategia Rozwoju Gminy Lubawka
5. Strategia Rozwoju Gminy Marciszów
6. Strategia Rozwoju Gminy Kamienna Góra
7. Strategia Rozwoju Powiatu Kamiennogórskiego
8. „Lepsze jutro dla kamiennogórskich wsi – analiza sytuacji społeczno- gospodarczej w układzie dynamicznym dla gminu Kamienna Góra, Lubawka, Marciszów” – analiza wskaźników środowiskowych, społecznych i gospodarczych trzech gmin – 2005 r.
9. „Inwentaryzacja dziedzictwa kulturowego Ziemi Kamiennogórskiej” – inwentaryzacja wybranych elementów kultury materialnej – 2005 r.
10. „Kamiennogórski produkt lokalny” – analiza możliwości w zakresie wypracowania propozycji dla kamiennogórskiej wsi – 2005 r.
11. „Analiza dokumentów strategicznych regionu Ziemi Kamiennogórskiej pod kątem problemów społeczności lokalnej oraz zgodności zapisów strategii z założeniami programu Leader+”
12. Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego do 2002 roku/2005.
13. Narodowy Plan Rozwoju 2004-2006 / 2003.
14. Projekt Zintegrowanego Programu Wojewódzkiego na lata 2007-2013 oraz Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013 / 2006.
15. Dane z Głównego Urzędu Statystycznego
16. Bank Danych Regionalnych.